صوبائی اسمبلی شمال مغربی سرحدی صوبہ

اسمبلی کا اجلاس، اسمبلی چیمبر پشاور میں بروز بدھ مورخہ 13 اگست 2008ء بمطابق 10 شعبان 1429ھ صبح گیارہ بجے منعقد ہوا۔

جناب سپیکر، کرامت اللہ خان مسند صدارت پر متمکن ہوئے۔

تلاوت کلام پاک اور اسکا ترجمہ

اعوذ باللہ من الشطن الرجیم ۔ بسم اللہ الرحمن الرحیم۔

وَهُوَ ٱلَّذِى جَعَلَكُمۡ خَلَـٰٓئِفَ ٱلۡأَرۡضِ وَرَفَعَ بَعۡضَكُمۡ فَوۡقَ بَعۡضٍ دَرَجَـٰتٍ لِّيَبۡلُوَكُمۡ فِى مَآ ءَاتَـٰكُمۡ‌ۗ إِنَّ رَبَّكَ سَرِيعُ ٱلۡعِقَابِ وَإِنَّهُ ۥ لَغَفُورٌ رَّحِيمُۢ O إِنَّ ٱللَّهَ يَأۡمُرُ بِٱلۡعَدۡلِ والاحسان وَإِيتَآىِٕ ذِى ٱلۡقُرۡبَىٰ وَيَنۡهَىٰ عَنِ ٱلۡفَحۡشَآءِ وَٱلۡمُنكَرِ وَٱلۡبَغۡىِ‌ۚ يَعِظُكُمۡ لَعَلَّكُمۡ تَذَكَّرُونَ۔

(ترجمہ): اور وہی تو ہے جس نے زمین میں تم کو اپنا نائب بنایا اور ایک کے دوسرے پر درجے بلند کئے تاکہ جو کچھ اس نے تمہیں بخشا ہے اس میں تمہاری آزمائش ہے بے شک تمہارا پروردگار جلد عذاب دینے والا ہے اور بے شک وہ بخشنے والا مہربان بھی ہے۔ بیشک اللہ تمھیں حکم دیتا ہے کہ ہر معاملہ میں انصاف کرو اور ہر ایک کے ساتھ بھلائی کرو اور صلہ رحمی اختیار کرو اور بدی بے حیائی، ظلم زیادتی سرکشی سے منع کرتا ہے۔ وہ تمھیں نصیحت کرتا ہے تاکہ تم سبق لو۔

نشانزدہ سوالات اوران کے جوابات

Mr. Speaker: Item No. 2, 'Questions' Hour'. Question No. 17….

(قطع کلامی)

جناب سپیکر: یہ ایک، دو، چار کوئسچنز ہیں، اس کے بعد ڈیبیٹ آپ پوراہاؤس۔۔۔۔

(قطع کلامی)

جناب سپیکر: اس کے بعد جی۔ مسٹر شاہ حسین صاحب، کوئسچن نمبر 17۔ شاہ حسین۔

جناب منور خان ایڈوکیٹ: جناب سپیکر! میری استدعا ہے کہ سپیکر صاحب کے چیمبر کی جو لائٹ ہے، اس کو ٹھیک کریں۔

جناب سپیکر: ٹیوب لائٹ ٹھیک کریں۔ شاہ حسین صاحب، بسم اللہ۔

* 17 _ جناب شاہ حسین خان: کیاوزیر تعمیرات وخدمات ازراہ کرم ارشاد فرمائیں گے کہ:

(ا) آیایہ درست ہے کہ میرے حلقہ نیابت، پی۔ایف 60 بٹگرام۔II میں 04-2003 اور 05-2004 کے اے ڈی پی میں پختگی لنک روڈاشاڑبن، سکرگاہ، پزنگ اور لنک روڈ باب کیلئے رقم مختص کی گئی تھی؛

(ب) آیایہ بھی درست ہے کہ مذکورہ روڈ کیلئے باقاعدہ ٹینڈرز ہوئے تھے؛

(ج) آیایہ بھی درست ہے کہ ان میں دوسڑکوں پر کام کا آغاز کیا گیا ہے لیکن کام کی رفتار انتہائی سست ہے؛

(د) آیایہ بھی درست ہے کہ باقیماندہ سڑکوں پر تاحال کام شروع نہیں کیا گیا ہے:

(ہ) اگر (الف) تا (د) کے جوابات اثبات میں ہوں تو:

1۔ اب تک کن سڑکوں پر کام شروع کیا گیا ہے، کتنا کام مکمل ہوا ہے اور کتنا باقی ہے، نیز باقی کام کب تک مکمل کیا جائے گا، تفصیل فراہم کی جائے:

2۔ مذکورہ سڑکوں پر کام کی تاخیر میں جو اہلکار ملوث ہیں، ان کے خلاف حکومت نے کیاکارروائی کی ہے یا کارروائی کرنے کاارادہ رکھتی ہے؟

وزیر تعمیرات وخدمات (جواب بیرسٹر ارشد عبداللہ (وزیر قانون وپارلیمانی امور) نے پڑھا): (ا) یہ درست ہے کہ حلقہ پی۔ایف 60 بٹگرام۔II (تحصیل الائی) میں مذکورہ سڑکوں کی کشادگی اور پختگی کیلئے اے ڈی پی 04-2003 اور 05-2004 میں رقم مختص کی گئی تھی۔

(ب) یہ درست ہے کہ مذکورہ سڑکوں کیلئے بعد از منظوری باقاعدہ ٹینڈرز مورخہ 28-07-2004 کو ہوئے اور مورخہ 26-08-2004 کو مسز محمد ہارون اینڈ سنز کو ورک آرڈر جاری کیا گیا تھا۔

(ج) ضلع بٹگرام کی تحصیل آلائی ایک انتہائی دشوار گزار اور دور دراز پہاڑی سلسلے میں واقع ہے۔ مذکورہ تمام سڑکوں پر کشادگی کے کام کا آغاز اگست 2004 میں ہوا جو کہ نومبر 2004 تک جاری رہا۔ اس کے بعد بارشوں اور برفباری کا ایک غیر معمولی سلسلہ شروع ہوا جو کہ ملکی تاریخ کا ایک ریکارڈ تھا۔ اس دوران تمام رابطہ سڑکیں بند ہو گئیں اور جو بھی کام مذکورہ سڑکوں پر ہوا وہ بری طرح متاثر ہو گیا۔ یہ سلسلہ مئی 2005 تک جاری رہا۔ جب دوبارہ کام کا آغاز کیا گیا تو ایک بار پھر 8 اکتوبر 2005ء کے قیامت خیز زلزلے نے تباہی مچادی اور خاص کر تحصیل آلائی کا تمام انفراسٹرکچر تباہ ہو گیا۔ کئی سڑکیں تقریباً ناپید ہو گئیں۔ جن میں مذکورہ سڑکیں بھی شامل تھیں۔ اس تباہی کو بحال کرنے میں ½ 1 سال کا عرصہ لگ گیا جو کہ اب بھی پوری طرح بحال نہیں ہو سکا ہے اور اس طرح جتنی ادائیگی ہوئی ہے اس میں Base، Sub-base اور تارکول بچھائی کا کام مکمل نہ ہوا۔

(د) یہ درست ہے کہ کشادگی کا کام مکمل کر دیا گیا ہے اور پختگی کا کام ابھی نامکمل ہے۔

(ہ) 1۔ تمام سڑکوں پر کشادگی اور دیواروں کا کام مکمل ہو چکا ہے۔ مذکورہ بالا سڑکوں پر کام کی تفصیل مندرجہ ذیل ہے۔

I۔ اشاڑبن روڈ (دو کلومیٹر) دیواروں کی تعمیر کا کام۔ روڈ کی پختگی کیلئے میٹیریل جمع کیا جا رہا ہے۔

II۔ سکرگاہ درہ (دو کلومیٹر) (ایضاً)

III۔ پزنگ روڈ (ایک کلومیٹر) (ایضاً) بلیک ٹاپنگ کا کام رہتا ہے۔

IV۔ باب روڈ (ایک کلومیٹر) کشادگی، دیواروں کی پختگی روڈ کا کام ہو گیا، تمام کام مکمل ہو گیا ہے۔

2) محکمہ کے طریقہ کار کے مطابق ادھورا کام مکمل کرنے کے بارے میں ٹھیکدار کو نوٹسز دیئے گئے جس کی ایماء پر کام دوبارہ شروع کر دیا ہے لہذا تاحال کوئی کارروائی نہیں کی گئی اگر متعلقہ ٹھیکدار نے کام مکمل نہ کیا تو ٹھیکدار اور متعلقہ اہلکار کے خلاف حسب ضابطہ کارروائی کی جائے گی۔

<u>جناب شاہ حسین خان</u>: شکریہ، جناب سپیکر۔ پہ دے کبنں جناب سپیکر صاحب، زما ضمنی سوال دا دے چہ دا کوم جواب چہ دوئ راکڑے دے، دے نہ زہ بالکل نہ یم مطمئن ځکہ چہ پہ (ج) کبنں دوئ لیکی چہ "ضلع بٹگرام کی تحصیل الائی ایک انتہائی دشوار

گزاراور دور دراز پہاڑی علاقہ ہے"، دا خبره خو ټهیک ده جی، بیا دوئ لسټ راکړے دے چه دلته کښې بارانونه کیدل او واوره کیدله نو جناب سپیکر، د کال دولس میاشتے نه باران کیږی او د کال دولس میاشتے نه واوره کیږی لکه په جون، جولائی کښې یا په مارچ کښې، په اپریل کښې واورے نه کیږی جی۔ بهرحال دا هم اوشوله، د دے نه روستو دوئ بیا دا یو خطا خبره لیکلے ده چه په دے کښې په فلانکی، صرف یو سړک چه دوئ جوړ کړے دے، کوم کار د هغے مکمل شوے دے جناب سپیکر، خو د دے نه علاوه یو سړک ئے د سره Touch کړے نه دے۔ دوئ لیکلی دی چه فلانکی، فلانکی سړک باندے زمونږ کار مکمل دے، د بعضے د کشادګئ کار کړے دے او بعضے باندے صرف بلیک ټاپ هم پاتے دے۔ د 04-2003 سړکونه دی او دوئ لیکلی دی چه مونږ په هغے باندے څه کار کړے دے، زه بالکل د دے سوال نه نه یم مطمئن جناب سپیکر۔ وزیر موصوف ته زما دا عرض دے چه هغه د ما مطمئن کړی۔ ما له د دے جواب راکړی که زه مطمئن شومه، دا هاؤس پرے مطمئن شو خو ټهیک ده، که زهٔ یا دا هاؤس پرے مطمئن نه شو جناب سپیکر، دے د پاره یو سپیشل کمیټی جوړه کړئ، هغوی د راشی د دے ځائے وزټ د اوکړی، که زما خبره خطا وه، زهٔ به چه کومه سزا د غل وی، هغے ته تیار یمه او که د دوئ خبره خطا وه نو زما دے سړکونو باندے اوسه پورے کار ولے نه دے شروع؟

<u>جناب سپیکر</u>: .Minister concerned, please لاء منسٹر صاحب، جواب دیں۔

<u>وزیر قانون و پارلیمانی امور</u>: بسم الله الرحمن الرحیم۔ په دے کښې جی دا ګزارش دے چه ټهیک ده اول شروع کښې مونږ دا وئیل چه د برفباریٔ وجے نه او د موسم د مشکلات د وجے نه دا تکالیف وو او دا لیټ شو خو د هغے نه پس هم تاسو پکښې او نه وئیل چه یره دا 8 اکتوبر 2005 کښې چه کومه زلزله راغله، د هغے د لاسه ټول انفراسٹرکچر د دغه علاقے تباه شو نو دا Main وجه دغه وه۔ لکه دا خو مونږ Preliminary یو ګراؤنډ اغستے وو، دویم چه کوم Main خبره ده، د زلزلے د لاسه دا ټوله علاقه خرابه شوه نو کار پرے روان دے انشاءالله۔ باقی څه تحفظات دی ستاسو دے نه علاوه، هغه Address کومه۔ ډیپارټمنټ والا خلق مو

راغوبنتی دی، دے نه پس به ځان له کښینو ورسره چه ستاسو څه خبرے اترے وی، هغه به ورسره فائنل کړو۔

جناب سپیکر: عبدالستار خان۔ جی، شاه حسین صاحب۔

جناب شاه حسین خان: گزارش دا دے جناب سپیکر، چه دا زلزله خو په هغه انفاسٹرکچر باندے شوے ده کوم چه جوړ وو، دا کوم چه د سره جوړ نه دے، په هغے باندے خو زلزله شوے نه ده لکه چه کوم شے جوړ دے، په هغے زلزله، نو کوم شے چه جوړ نه دے، په هغے څنگه اوشوله؟ کوم شے چه جوړ نه دے، په هغے خو زلزله نه ده شوے، زلزله خو په هغه څیزونو کوم چه جوړ وو، دا خو د سره تیار نه دے، زلزله د کومے نه اوشوه؟

جناب سپیکر: جی، منسٹر صاحب۔

وزیر قانون: داسے ده جی، زلزلے سره خو ټول که هغه جوړ وو او که ناجوړ وو، هر ځائے ورسره تباه شی۔ زما گزارش دا دے، خیر دے زما واورئ، ما ډیپارټمنټ والا را غوښتی دی چه ستاسو مکمل تسلی اوکړی۔ که او نه شی، مطلب دا دے چه هاؤس تاسو ته Open دے، Can always come back، دا راغوښتے مو دی، تاسو چه څه وایئ، هغه شان به کوؤ انشاءالله۔

(شور)

جناب شاه حسین خان: دا کمیټی چه کله جوړه شی، سپیشل کمیټی جوړه کړئ د دے هاؤس، که دے کمیټئ اووئیل چه ستا موقف ټهیک نه دے، زهٔ به د خپل دے موقف نه دستبردار شم جناب سپیکر، خو که دے کمیټئ اووئیل چه ستا موقف ټهیک دے نو بیا ولے څلور پینځه کاله اوشو او زما سکیمونه اوسه پورے نا مکمل دی؟ سائٹ وزٹ اوکړئ جی، چه زما سکیمونه ولے نا مکمل دی، آخر ما څه قصور کړے دے؟ دوئ د ټهیکیدار خلاف څه کارروائی کړے ده؟ دوئ ولے ټهیکیدار نه دے بلیک لسټ کړے؟ او دے ایکسیئن ولے ټهیکیدار ته Advance payment کړے دے چه بیا ټهیکیدار کار نه کوی؟ دا Advance payment شوے دے، د دے Advance payment د وجے نه ټهیکیدار کار نه دے کړے۔ زهٔ په دے هم گواه یم چه دا ایکسیئن تلے دے، بیا دے د ټهیکیدار په پښنو پریوتے

دے، د هغه کور ته تلے دے چه د خدائے د پاره اوس دا کار مکمل کړه خو ٹهیکیدار هغه کار نه دے کړے۔

Mr. Speaker: Minister concerned, please.

وزیر قانون وپارلیمانی امور: جناب، دے نه پس په بریک کښې به دوئ کیښنوؤ، افسران راغلی دی ډیپارټمنټ والا، بیا که Satisfy نه شی، ٹهیک ده بیا ئے کمیټئ ته اولیږئ۔

جناب سپیکر: زما په خیال شاه حسین خان، خبره Reasonable ده د منسټر صاحب، چه تهٔ مطمئن نه شوے نو دا بیا سټینډنګ کمیټئ ته به ځی۔

جناب شاه حسین خان: جناب سپیکر! څلور کالو کښې زهٔ مطمئن نه شوم، اوس په پینځه، لس منټو کښې به تاسو ما څه مطمئن کړئ جی؟ لکه پینځو کالو کښې زما کار او نه شو نو اوس پینځه، لس منټو کښې به دوئ ما څه مطمئن کړی؟ ما ته د یو خاص ټائم اوښائی جناب سپیکر، ما ته د یو خاص ټائم اوښائی چه دے فلانکی ټائم پورے ستا دے څلورو، پینځو روډونو باندے کار مکملیږی نو بیا خو ٹهیک ده، بیا ورسره کښینم، که دوئ دا نه وائی چه دا ستا څلور، پینځه سړکونه چه دی، په دے باندے به په دے وخت کښې کار نه کیږی، زهٔ به څنګه مطمئن شم جناب سپیکر؟

جناب سپیکر: د وقفے نه پس دے باندے بیا غور کوؤ جی۔

جناب شاه حسین خان: دا کمیټئ ته تاسو ولے نه حواله کوئ؟ سپیشل کمیټی ورله ولے نه جوړوئ جناب سپیکر، لکه دے کښې څه قباحت دے؟

جناب سپیکر: سټینډنګ کمیټئ ته ئے ورکوؤ۔

جناب شاه حسین خان: او، کمیټئ ته ئے ورکړئ تاسو، لکه سپیشل کمیټی ولے چه اوسه پورے زمونږ د اسمبلئ څلور، پینځه میاشتے اوشوے خو زمونږ کمیټئ جوړے نه شوے جی، چه هغه کمیټئ جوړے شوے نه دی نو اوس دے د پاره سپیشل کمیټی جوړه کړئ کنه، لکه دے کښې څه قباحت دے، څه چل دے، څه وجه ده؟ چه کمیټئ کښې مونږ کله کښیناستو، کمیټئ کښې د دوئ بیا ما مطمئن کړی۔

زۀ خو اوس دوئ سره به، چیمبر کښې پینځه، لس منټو کښې به څه ما دوئ مطمئن کړی جناب سپیکر؟

وزیر قانون: د دے جی تیر شوی پینځو کالو خو مونږ ذمه وار نه یو، اوس حکومت۔۔۔۔۔

جناب شاہ حسین خان: ولے نه؟ نه، اوس دا چیئر ذمه وار وی۔ جناب سپیکر، د دے دا منسټری نه وی؟ جناب سپیکر، دا شخصیات نه وی؟ دا کرسئ ذمه واره وی جناب سپیکر، دا کرسئ ذمه واره وی۔ دا کرسئ ذمه واره وی جناب سپیکر، کرسئ ذمه واره وی۔ دے کښې وزارت نه دے ذمه وار، هغه خو لاړ تیر شو، پینځه کاله الحمدلله ډیر خائسته تیر شو، دے کښې چیئر ذمه وار دے۔ چه کوم اوس څوک په کرسئ ناست دے، هغه ذمه وار دے۔

جناب سپیکر: دا کوئسچن زۀ Pending کومه که تاسو پوهه نه شوئ، که تۀ مطمئن نه شوے بیا به دغه کمیټئ ته حواله کړو۔

جناب شاہ حسین خان: جناب سپیکر! خبره واورئ۔ زۀ بالکل نه یم مطمئن جناب سپیکر صاحب۔ نه، دا تاسو ولے کمیټئ ته حواله کوئ نه؟ لکه دے کښې څه قباحت دے؟

جناب سپیکر: تهینک یو شاه صاحب، بیا روستو پرے خبره کوؤ کنه۔ مخکښې ځئ جی، عبدالستار خان، ایم۔پی۔اے، سوال نمبر 18۔

* 18 _ جناب عبدالستار خان: کیاوزیر تعمیرات وخدمات ازراہ کرم ارشاد فرمائیں گے کہ:

(ا) آیا یہ درست ہے کہ جالکوٹ ویلی سڑک پر کام جاری ہے:

(ب) اگر(ا) کا جواب اثبات میں ہو تو:

(1) اب تک مذکورہ سڑک پر کتنا کام مکمل ہو چکا ہے اور کتنی رقم خرچ کی گئی ہے:

(2) آیا حکومت مذکورہ سڑک کو مزید تعمیر کرنے کاارادہ رکھتی ہے؟

وزیر تعمیرات وخدمات (جواب وزیر قانون وپارلیمانی امور نے پڑھا): (ا) جی ہاں۔

(ب) (1) مذکورہ سڑک کے فیز ون یعنی پہلے سات کلو میٹر پر پہاڑ کی کٹائی کا کام ختم ہو چکا ہے اور Cause wayاور دیواروں پر کام جاری ہے۔ مورخہ 30 جون 2008ء تک تقریباً چورانوے لاکھ، ترالیس ہزار روپے کی رقم خرچ ہو چکی ہے۔

(2) ہاں، جالکوٹ ویلی روڈ فیز۔2 پر کام مورخہ 9 جون 2008ء سے شروع ہو چکا ہے، سڑک کے اس حصے پر کام 5 مارچ 2009ء تک مکمل کیا جائے گا۔

<u>جناب عبدالستار خان</u>: شکریہ، جناب سپیکر۔ سوال کے پہلے حصے سے میں مطمئن ہوں، البتہ دوسرے حصے میں فیز:II جالکوٹ ویلی روڈ کے بارے میں ڈیپارٹمنٹ نے جو بات لکھی ہے، اس سے میں مطمئن نہیں ہوں۔ اس سڑک پر سات کلو میٹر فیز:I میں رکھا گیا تھا، سات کلو میٹر فیز:II میں رکھا گیا تھا لیکن جب فیز:I مکمل ہوا تو اس کے آگے ایک پل آتا ہے گوشالی بریج، جس پہ مشینری نہیں گزر سکتی ہے۔ اس لحاظ سے یہاں پہ اس کا کوئی حل نہیں بتایا گیا کہ فیز:II میں انہوں نے کہا کہ کام شروع ہم کر رہے ہیں لیکن کیسے کر رہے ہیں؟ مجھے ٹھیکیدار، دوسرے لوگ آکر کہتے ہیں کہ ہم مشینری پاس نہیں کر سکتے ہیں، صرف ڈیپارٹمنٹ نے ایک رپورٹ دی ہے کہ اس پہ مشینری پاس نہیں ہو سکتی ہے اور یہ روڈ جو ہے جناب سپیکر، بہت اہمیت کا حامل روڈ ہے۔ میرے خیال میں اس ضمن میں میں ڈیٹیل سے بات بھی کروں گا۔ یہ روڈ ٹچ کرتا ہے داسو ٹو ناران اور ڈیفنس کے لحاظ سے ہمارے علاقے کی یہ واحد روڈ ہے جو ہمارے ضلعے میں بہت اہم ہے عوام کیلئے، تو اس لحاظ سے اگر یہ پل نہ بنے تو آگے Progress اس روڈ پہ نہیں ہو سکتی ہے۔ اس سلسلے میں میں آپ سے گزارش کروں گا کہ ـــــ

<u>جناب سپیکر</u>: منسٹر صاحب، جواب دیں۔

<u>وزیر قانون</u>: جی ہم نے Final date مکمل کرنے کی Written جواب میں دی ہوئی ہے کہ 5 مارچ 2009ء تک یہ پراجیکٹ مکمل ہو جائے گا۔ میرے خیال میں اس سے زیادہ Satisfaction، اور In writing ہم ان کو دے رہے ہیں کہ 5 مارچ 2009ء تک ہو جائے گا تو اس کے بعد تو Satisfaction کی تو میرے خیال میں، لکھا ہوا ہم نے آپ کو دیا ہوا ہے، اسمبلی میں ہم فلور آف دی ہاؤس پہ آپ کو دے رہے ہیں، You should be satisfied۔

<u>جناب سپیکر</u>: ٹھیک ہے، تھنک یو۔ عبدالستار خان، اس سے آگے بہت ایشوز آ رہے ہیں، لکھ کر جواب دیا گیا ہے، اس سے بھی آپ کو مطمئن ہونا چاہیئے۔ آگے عبدالستار خان، سوال نمبر 20۔

* 20 _ <u>جناب عبدالستار خان</u>: کیاوزیر تعمیرات وخدمات ازراہ کرم ارشاد فرمائیں گے کہ:

(ا) آیایہ درست ہے کہ ہربن ویلی سڑک داسو کوہستان پر کام جاری ہے;

(ب) مذکورہ سڑک کتنے کلو میٹر مکمل کی گئی ہے اور اس پر کل کتنی رقم خرچ کی گئی ہے;

(ج) آیاحکومت مذکورہ سڑک کے باقیماندہ حصے میں کتنے کلو میٹر سڑک تعمیر اور کب تک کام شروع کرنے کاارادہ رکھتی ہے؟

<u>وزیر تعمیرات</u> (جواب وزیر قانون وپارلیمانی امور نے پڑھا): (ا) جی ہاں۔

(ب) مذکورہ سڑک صرف ایک کلو میٹر ہے جس پر 50% کام مکمل کیا گیا ہے۔ اس پر کل تیرہ لاکھ، اکانوے ہزار روپے کی رقم خرچ کی گئی ہے۔

(ج) مذکورہ سڑک کی لمبائی ایک کلو میٹر ہے جس پر پریمیکس کا پینٹنگ کا کام جاری ہے۔

<u>جناب عبدالستار خان</u>: اس سے میں مطمئن ہوں۔

<u>Mr. Speaker</u>: Thank you. Qustion No. 21, Abdul Sattar Khan.

* 21 _ <u>جناب عبدالستار خان</u>: کیاوزیر تعمیرات وخدمات ازراہ کرم ارشاد فرمائیں گے کہ:

(الف) آیایہ درست ہے کہ سیوتارازکہ سڑک پر کام شروع کیا گیا ہے:

(ب) اگر(ا) کا جواب اثبات میں ہو تو:

(1) مذکورہ سڑک پر کب سے کام شروع کیا گیا ہے اور کتنا کام مکمل کیا گیا ہے:

(2) مذکورہ سڑک پر کتنا کام باقی ہے اور حکومت بقایا کام کب سے شروع کرنے کا ارادہ رکھتی ہے، تفصیل فراہم کی جائے؟

<u>وزیر تعمیرات</u> (جواب وزیر قانون وپارلیمانی امور نے پڑھا): (الف) جی ہاں۔

(ب) (1) مذکورہ سڑک پر کام چودہ مہینے پہلے یعنی مارچ 2007 میں شروع کیا گیا ہے جس پر 75% کام مکمل ہو چکا ہے۔

(2) مذکورہ سڑک پر 25% کام باقی ہے، جس پر کام جاری ہے۔ اگر بارانی ایریا پراجیکٹ نے فنڈز بر وقت مہیا کئے تو کام 31 دسمبر 2008 تک مکمل ہو جائے گا۔

<u>جناب عبدالستار خان</u>: اس سوال سے بھی مطمئن ہوں، سر۔

<u>جناب سپیکر</u>: Satisfied، آج تو دن سارا عبدالستار خان، آپ کا ہے۔ سوال نمبر 33، عبدالستار خان۔

* 33 _ <u>جناب عبدالستار خان</u>: کیاوزیر تعمیرات وخدمات ازراہ کرم ارشاد فرمائیں گے کہ:

(الف) آیا یہ درست ہے کہ کاندیاویلی روڈ پر کام شروع کیا گیا ہے:

(ب) مذکورہ سڑک پر کل کتنی رقم خرچ کی گئی ہے اور کتنا کام مکمل ہوا ہے:

(ج) اگر (الف) و (ب) کے جوابات نفی میں ہوں تو تاحال مذکورہ سڑک پر کام کیوں شروع نہیں کیا گیا، نیز حکومت مذکورہ سڑک پر کام شروع کرنے کا ارادہ رکھتی ہے؟

<u>وزیر تعمیرات</u> (جواب وزیر قانون وپارلیمانی امور نے پڑھا): (ا) جی نہیں۔

(ب) مذکورہ سڑک پر کوئی رقم خرچ نہیں ہوئی ہے اور کوئی کام مکمل نہیں ہوا ہے۔

(ج) مذکورہ سڑک کا ٹینڈر جو مورخہ 26 مئی 2008ء کو ہونے والا تھا، وہ ملتوی ہو کر مورخہ 5 جون 2008ء کو ہوا، Technical bids کی Revelation کیلئے کیس Consultant کے پاس لاہور بھیجا گیا ہے۔ Technical bids کی Consultant سے Revelation ہونے کے بعد مورخہ 21 جولائی کو Financial bids کھولے گئے اور Financial bids کی رپورٹ ADB کو برائے منظوری مورخہ 24 جولائی 2008ء کو بھیجی گئی ہے۔ منظوری ملتے ہی کام شروع کر دیا جائے گا۔

<u>Mr. Abdul Sattar Khan</u>: Yes, yes, I am satisfied, Sir.

<u>Mr. Speaker</u>: Satisfied. Question No. 39, Pervaiz Ahman Khan Sahib.

* 39 _ <u>جناب پرویز احمد خان</u>: کیا وزیر تعمیرات وخدمات از راہ کرم ارشاد فرمائیں گے کہ:

(الف) آیا یہ درست ہے کہ دریائے کابل پر مصری بانڈہ اکوڑہ خٹک اور پیر سباق کے مقام پر پل تعمیر ہو رہے ہیں؛

(ب) آیا یہ درست ہے کہ ان پلوں پر کام کی رفتار بہت سست ہے؛

(ج) اگر (الف) اور (ب) کے جوابات اثبات میں ہوں تو آیا حکومت ان دونوں پلوں پر کام کی رفتار تیز کرنے اور انہیں جلد از جلد مکمل کرنے کا ارادہ رکھتی ہے؟

<u>وزیر تعمیرات</u> (جواب وزیر قانون وپارلیمانی امور نے پڑھا): (الف) جی ہاں۔

(ب) جی ہاں، ان پلوں پر کام کی رفتار مندرجہ ذیل تکنیکی وجوہات کی بناء پر سست ہے۔

(1) عوام اور Army bridging Camp کے پرزور اصرار پر زیر تعمیر پلوں کو 12 فٹ سے 24 فٹ چوڑا کرنے کی منظوری کیلئے درکار وقت کی وجہ سے کام کی رفتار متاثر ہوئی۔

(2) دریائے کابل میں اکتوبر سے لے کر فروری تک پانی کی سطح کم ہوتی ہے اور صرف انہی پانچ مہینوں میں پلوں پر کام کیا جاسکتا ہے۔

(ج) تکنیکی منظوری اور پل کی چوڑائی 12 فٹ سے 24 فٹ کرنے کی منظوری موصول ہونے کے بعد پل ہذا کے اضافی کام کیلئے ٹینڈر مورخہ 14 اکتوبر، 28 اکتوبر اور 11 نومبر 2006ء کو کال کئے گئے، پہلی اور دوسری تاریخ کو کسی نے ٹینڈر میں حصہ نہیں لیا جبکہ 11 نومبر 2006ء کو میسرز ٹیکنی کان انٹرپرائزز نے 220 فیصد زیادہ ریٹ دیئے جس کی وجہ سے ٹینڈر کو مجاز اتھارٹی نے نامنظور کر دیا۔ مورخہ 5 فروری، 12 فروری اور 19 فروری 2007ء کو دوبارہ ٹینڈر کال کیا گیا مگر ماسوائے میسرز ٹیکنی کان انٹرپرائزز کے کسی نے بھی ٹینڈر میں حصہ نہیں لیا اور انہوں نے پھر 215 فیصد زیادہ ریٹ دیئے جو کہ بعد میں انہوں نے کم کر کے 145 فیصد زیادہ ریٹ دیئے۔ یہ ریٹ پھر ریٹ ایڈوائزری کمیٹی کو مورخہ 28 جنوری 2008ء کو منظوری کیلئے پیش کئے گئے جو کہ چیف انجینئر تعمیرات و خدمات نے یکم مارچ 2008ء کو منظور کئے۔ مورخہ 10 مارچ 2008ء کو ٹینڈر کی منظوری ہوئی اور کنٹریکٹ ایگریمنٹ کیلئے میسرز ٹیکنی کان انٹرپرائزز کو کہا گیا لیکن جواب موصول نہ ہونے پر ٹینڈر پھر کینسل کر دیا گیا اور فرم کا 2 فیصد Earnest Money ضبط کر دیا گیا۔ اس کے بعد تیسری بار ٹینڈر مورخہ 26 مئی، 6 جون اور 13 جون 2008ء کو کال کیا گیا مگر پھر بھی کسی فرم نے ٹینڈر میں حصہ نہیں لیا۔ اب پھر ٹینڈر کو چوتھی بار کال کیا جائے گا۔

<u>جناب پرویز احمد خان</u>: زما په حلقه کښې جي دوه پلونه دي چه تقريباً هغه د شپږ، اووه کالو راسے دغه شان Pending پراته دي۔ په هغے کښې جي ټولو نه غټ Factor دا دے چه په هغه وخت کښې زمونږ د دغه کنټريکټ۔۔۔۔

(قطع کلامی)

<u>جناب پرویز احمد خان</u>: مختصر کوم، وخت ضائع کيدل نه غواړم۔ جناب والا، تقريباً شپږ، اووه کالو نه په دے باندے دا کار کيږي او هغه تقريباً هغے کښې څه کار Complete شوے دے او څه دغه شان پاتے شوے دے، نو هغے کښې ډيپارټمنټ ته دا يو مسئله ده چه ريټس چه کوم وو هغه وخت سره، ايک سو پينتاليس روپئ د هغوی Above، نن سريا او ګورئ جي، هغه تقريباً په پچاسی هزار روپئ ټن ده، د هغه وخت مطابق په بتيس هزار روپئ ټن وه۔ جناب والا، دا به څنګه کيږي؟ دا زۀ خواست کوم ډيپارټمنټ ته چه د دوئ دا ريټونه Revise کړي او د دوئ دا ريټونه

برهاؤ کړئ چه څنګه په این۔ایچ۔اے کښې تا سو اوګورئ، بغیر د اوبو نه په خشکه زمکه باندے هغوی د پلونو چار، پانچ سو Above باندے کار رونه کوی، زمونږ دا په above 145 باندے به څنګه کیږی؟ په دے کښې خو د دے نه مخکښې هم ما سره چیف انجینئر صاحب ډیره مهربانی کړے ده، زهٔ مُطمئن یم فی الحال د هغوی نه چه هغوی زما کار ته کار وئیلے دے او انشاءالله چه د دغه دوه پلونو سټارټ کیدل به، Re-tender د هغے اوس شوے هم دے او زما دا تسلی ده چه دا اوشی خو دا مهربانی، د دے هاؤس نه هغوی ته بیا هم دا خواست کوم چه زر تر زره د دے Completion اوشی، د دے دے ریټونو باندے---------

جناب سپیکر: منسٹر صاحب، جواب، منسٹر لاء۔

وزیر قانون: دے باندے جی Already کمیټی ناسته ده او لنډو ورځو کښې دا کیدے شی یو ورځ نیمه کښې Revise شی۔ یو ورځ، دوه کښې لکه Already دے باندے کمیټی ناسته ده، زر فیصله را روانه ده۔

Mr. Speaker: Pervaiz Ahmad Khan, Question No. 40.

* 40 _ جناب پرویز احمد خان: کیا وزیر تعمیرات وخدمات از راہ کرم ارشاد فرمائیں گے کہ:

(الف) آیا یہ درست ہے کہ موضع بارہ بانڈہ حلقہ پی ایف 16 میں کلپانی دریا پر ہائی لیول پل کی اشد ضرورت ہے:

(ب) اگر (الف) کا جواب اثبات میں ہو تو آیا حکومت اس پل کی تعمیر کیلئے آئندہ بجٹ میں رقم مختص کرنے کا ارادہ رکھتی ہے؟

وزیر تعمیرات (جواب وزیر قانون وپارلیمانی امور نے پڑھا): (الف) جی ہاں۔

(ب) اس پل کی تعمیر پر بیس ملین روپے کا تخمینہ لاگت تیار کیا گیا تھا۔ محکمہ ورکس اینڈ سروسز نے اس سکیم کو ڈرافٹ اے ڈی پی برائے سال 09-2008 میں سیریل نمبر 70 پر شامل کیا تھا تاہم یہ سکیم باقاعدہ سالانہ ترقیاتی پروگرام برائے 09-2008 میں شامل نہ ہو سکی۔

جناب پرویز احمد خان: بل جی، سوال دے زما د کلپانئ پل په باره کښې۔ جناب والا! دے کښې مونږ د شیر، اووه کالو راسے لګیا یو او ډیپارټمنټ سره بیا بیا د هغے هغه Estimate جوړوؤ۔ ما پخپله، زهٔ په هغه وخت کښې نائب ناظم ووم، د ضلعے درے ځله وزټ مونږ کړے دے، بورډونه هم لګولے دی۔ جناب والا، دے سوال

نه مطمئن نه یم چه تر اوسه پورے ډیپارټمنټ ته د اووه کالو راسے مونږ د دے گزارش کړے دے او هغه خلق تاسو اوگورئ جی، چه دومره زیات تکلیف دے، د کلپانئ نه هغه سائډ ته زمونږ د ټولے علاقے بلا زرعی زمکے دی او هغوی ته ډیر تکلیف دے۔ بجائے د دے چه په رسالپور لس میله، او چه یو فرلانگ کښ ورسره زمکے نزدے دی خو د دغه پل ډیر اشد ضرورت دے ولے چه هغه زمیندار دی، بجائے د دے یو فرلانگ که دا پل اوشی نو ډیر زیات۔۔۔۔۔

Mr. Speaker: Minister for Law, please.

جناب پرویز احمد خان: زمونږ د حلقے دا کار به پکښ برابر شی۔ دا مهربانی اوکړئ چه دا په Next اے ډی پی کښ واچوئ۔

وزیر قانون و پارلیمانی امور: دے کښ گزارش دا دے پرویز خان، چه بالکل ضرورت به وی، دے خلقو ته دغه ځائے کښ ډیر تکلیف به وی خو اے ډی پی کښ هغه سکیمونه شامل شوی دی۔۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: پرویز خان! تاسو کښینئ جی۔

وزیر قانون و پارلیمانی امور: اے ډی پی کښ سر، هغه کیسونه شامل شوی دی چه چا ته کیدے شی د دے نه هم زیات ضرورت وو، د هغه خلقو لکه Competing interest وی، نو حکومت بیا وخت سره، ډیپارټمنټ دا گوری چه یره کوم ځائے کښ ډیر زیات تکلیف وی نو هغه اول په Priority wise دغه کوی، نو انشاءالله دا به هم راشی۔ Next year به کوشش کوؤ چه یره۔۔۔۔۔۔

جناب پرویز احمد خان: زۀ ځکه مطمئن نه یم او بیا بیا وایم چه، دا وایم چه۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: پرویز خان! مائیک آن کړئ۔

جناب پرویز احمد خان: مهربانی اوکړئ چه دے ته څه اے ډی پی کښ ورکړئ۔ دا خو نه دے چه اے ډی پی به څی او بیا به واپس راځی۔

جناب سپیکر: جی، وزیر صاحب۔

وزیر قانون و پارلیمانی امور: داسے ده جی، چه سکیمونه، ډیویلپمنټ خو ټوله صوبه کښ هر حلقے کښ زیات نه زیات پکار دے او Availability of resources چه کوم دی نو هغے د پاره بیا څومره سکیمونه چه کوم دی، دا Prioritize شی او

Priority زمونږ د هغے Basis، د هغے ګرانډ دا وی چه مونږ ګورو چه یره زیات نه زیات ډیر اشد ضرورت کوم ځائے کښې دے نو هغه سکیمونه اول شی، باقی ټول په نمبر وائز، سیریل وائز انشاءالله را روان دی۔ دے ځل که او نه شو، انشاءالله بل ځل له کوشش کوؤ چه شامل کړو یکښې۔

<u>جناب پرویز احمد خان</u>: ډیره مهربانی۔

<u>جناب سپیکر</u>: سوال نمبر 41، پرویز احمد خان۔

* 41 _ <u>جناب پرویز احمد خان</u>: کیاوزیر تعمیرات وخدمات ازراہ کرم ارشاد فرمائیں گے کہ:

(الف) آیا یہ درست ہے کہ موضع نندرک تا معظم کورونہ ایک کچی سڑک موجود ہے:

(ب) اگر (الف) کا جواب اثبات میں ہو تو آیا حکومت اس سڑک کو پختہ کرنے کیلئے آئندہ بجٹ میں رقم مختص کرنے کا ارادہ رکھتی ہے؟

<u>وزیر تعمیرات</u> (جواب وزیر قانون وپارلیمانی امور نے پڑھا): (الف) جی ہاں۔

(ب) مذکورہ سڑک کے سات کلو میٹر کی مرمت کیلئے بیس ملین روپے کا تخمینہ تیار کیا گیا تھا، محکمہ تعمیرات وخدمات نے اس سکیم کو ڈرافٹ اے ڈی پی برائے سال 09-2008 میں سیریل نمبر 71 پر شامل کیا تھا تاہم یہ سکیم باقاعدہ سالانہ ترقیاتی پروگرام برائے 09-2008 میں شامل نہ ہو سکی۔

<u>جناب پرویز احمد خان</u>: جناب والا، زما دے کښې سوال دے۔ د دے معظم کورونو د سروسز روډ دے، ما مخکښې هم دا ګزارش کړے وو چه په یو جزیره کښې زما حلقه پرته ده۔ نن سیلاب راغلے دے، ما د وزیر اعلیٰ صاحب په خدمت کښې یو درخواست هم راوړے دے خو هغوی موجود نه دی، د دے نه بعد به ځم۔ جناب والا، زما په حلقه کښې دا روډونه اول خو کچه وو، نن د هغے نه مکمل کندے جوړے شوے دی چه هغه پیدل سړے پرے هم نه شی تلے۔ د سیلاب په وجه باندے زما په حلقه کښې ټول دا روډز، یواځے دا مثال نه دے، بلا روډونه دی، که هغه پاخه دی که کچه دی، تقریباً په هغے بلا کلو کښې زما د دے په وجه باندے چه پاخه ځایونه نشته، ټول کچه دی، هغے نه کندے جوړے شوے لهذا مهربانی د اوکړے شی چه آئنده اے ډی پی کښې په دے غور اوکړئ۔

<u>Mr. Speaker</u>: Minister for Law, please.

وزیر قانون و پارلیمانی امور: دے ځل لہ جی کابینے بلکه چیف منسټر صاحب چه کومه فیصله کړے وه نو دوه، دوه کلو میټره ځائے جی،Through out ټولو ایم پی ایز حضرات ته ورکړو نو ټهیک ده، تقریباً دوه کلو میټره ځائے خو به ستاسو Cover شی چه کوم تاسو ته ملاؤ شوے دے۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: دیخوا چیئر ته مخاطب۔۔۔۔۔

وزیر قانون و پارلیمانی امور: باقی څنگه ما مخکښ گزارش اوکړو جی، چه هر حلقه کښ ډیر زیات کار کول غواړی خو وقتاً فوقتاً آرام آرام سره By installments به ئے انشاءاللہ شاملوؤ جی که خیر وی۔

جناب پرویز احمد خان: جناب والا!۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: دا مائیک آن کړه جی۔

جناب پرویز احمد خان: چه زهٔ، یو جزیره ده او که پاخه روډونه دی نو هغه دوه، دوه کلو میټره ما اوس ورکړی دی چه یو خو مونږ سره داسے ځایونه دی چه هغے کښ بلا چړهایانے دی، هغه چړهایانے د هم سر اوخری جی، نن تاسو او گورئ په باران کښ هغه پاخه روډونه ئے زمونږ نه ټول اوړے دی، صرف ما دا کړی دی چه هغه چړهایانے کمے شی او هغه چه کوم زمونږ شوی کارونه دی، هغے د پاره ما هغه بیا دوباره کیبنودل چه دا کوم شوے کار دے چه دا پرے سر ته اورسی۔

جناب سپیکر: سوال نمبر 43، پرویز احمد خان۔

* 43 _ جناب پرویز احمد خان: کیا وزیر تعمیرات و خدمات از راہ کرم ارشاد فرمائیں گے کہ:

(الف) آیا یہ درست ہے کہ مصری بانڈہ تا طورو مرہٹی بانڈہ کی سڑک سال 74-1973 میں تعمیر کی گئی تھی جو کہ اب خراب حالت میں ہے:

(ب) اگر (الف) کا جواب اثبات میں ہو تو آیا حکومت مذکورہ سڑک کی مرمت کیلئے آئندہ بجٹ میں رقم مختص کرنے کا ارادہ رکھتی ہے:

(ج) آیا یہ درست ہے کہ مذکورہ سڑک کی مرمت کیلئے مزدوروں کی ایک گینگ موجود ہے:

(د) اگر (ج) کا جواب اثبات میں ہو تو:

(1) ان مزدوروں کے نام اور ایڈریس کی تفصیل فراہم کی جائے:

(2) اگر مذکورہ سڑک کی مرمت کیلئے مزدور موجود نہیں تو وجوہات بتائی جائیں؟

وزیر تعمیرات وخدمات (جواب وزیر قانون وپارلیمانی امور نے پڑھا): (الف) جی ہاں۔

(ب) مذکورہ سڑک کی مرمت کیلئے انتالیس لاکھ، دس ہزار روپے کل تخمینہ لاگت تیار کیا گیا ہے، محکمہ تعمیرات وخدمات نے اس سکیم کو ڈرافٹ اے ڈی پی سیریل نمبر 72 پر شامل کیا ہے لیکن یہ سکیم سالانہ ترقیاتی پروگرام 09-2008 میں شامل نہ ہو سکی۔

(ج) جی نہیں۔

(د) (1) مذکورہ سڑک چونکہ TMA کی تحویل میں تھی، اسی وجہ سے اس سڑک پر کوئی گینگ موجود نہیں تھی۔

(2) مذکورہ سڑک TMA کی تحویل میں تھی، سال 06-2005 میں ضلعی حکومت کی درخواست پر اس سڑک کو محکمہ تعمیرات وخدمات نے اپنی تحویل میں لیا ہے اور بوقت ضرورت مرمت کیلئے دوسری سڑکوں سے گینگ کی خدمات حاصل کی جا سکتی ہیں۔

جناب پرویز احمد خان: جناب والا، دا هم یو اهم سوال دے۔ دا مصری بانډه طورو مرهټی روډ جی زمونږ یو دوه ډسترکټس د پاره ډیر ضروری شے دے او دا روډ شته، په نوم شته خو که تاسو هغه حالت اوکتو، نو مهربانی اوکړئ دے ته یو کمیټی تاسو جوړه کړئ د خپل ډیپارټمنټ یا د دے هاؤس نه چه هغه زما حلقه اوګوری، دا روډونه اوګوری چه هغه روډونه په نیشت حساب دی۔ چه کله په 1972 کښې دغه باندے کارونه شوی دی، 1972 کښې چه هغه وخت زما والد صاحب ایم۔پی۔اے وو او په هغه زمانه کښې دا روډونه چه شوی دی، بیا هغے ته چا لاس نه دے لګولے، نو زۀ دا ګزارش کوم چه دے ته Top priority ورکړئ چه هغه کوم زاړه کارونه دی، مهربانی اوکړئ دا خو را ته اوکړئ، برابر کړئ۔

جناب سپیکر: جناب لاء منسٹر صاحب۔

وزیر قانون و پارلیمانی امور: ښکاری داسے جی، د دوئ په حلقه کښې کار ډیر کول غواړی۔ زما په خیال Prioritize کول به غواړی جی۔ داسے خو د هر ایم پی اے صاحب په حلقه کښې کارونه کافی دی، مختلف پراجیکټس دی، نو کوؤ به انشاءالله خپل کوشش به کوؤ، خو ټول فنډ د ټولو حق دے، Equitable

distribution دے جی۔ اوس یو حلقے ته فنډ د بل نه Triple شی یا د هغے Ten times زیات شی نو هغه یو ماحول داسے بیا سازگار۔۔۔۔۔

<u>جناب پرویز احمد خان:</u> جناب والا، بالکل ستاسو خبره درست ده۔ زما عرض دا دے چه یو په دغه روډ باندے تقریباً تیس، پینتیس سال اوشو، روډز د پاره خا مخا د ډیپارټمنټ د طرف نه ګینګز وی، Repair د هغے هغه ګینګز کوی که چرته داسے لږ ډیر هغے کښې کهډے راشی۔ زما بد قسمتی دا ده چه زما په حلقه کښې ګینګز هم نشته۔ دا سوال ما کړے دے چه جناب والا، مونږ ته دے د پاره دوئ دا منظوری خو ورکولے شی، دا نور روډ بیا جوړیږی، خو دا ګینګز خو را ته مقرر کړئ چه په دے باندے کار کیږی۔

<u>جناب سپیکر:</u> معزز ممبر صاحب! دا که تاسو ته یاد وی نو په بجټ کښې چه کله دے باندے خبره کیده نو ایم اینډ آر دے ځل ایبنودلے شوے دے او که نه وی ایبنودلے نو دا Arrangement د اوشی چه دا زاړه سړکونو کښې Repair work کم از کم کیږی چه د ممبرانو مشکلات حل شی۔ تهینک یو۔

<u>جناب پرویز احمد خان:</u> جناب مهربانی اوکړئ د ګینګز څه Arrangement اوکړئ۔

<u>جناب سپیکر:</u> ګینګز هم ورته، دا هم ورته Arrange کړئ۔

<u>جناب پرویز احمد خان:</u> دے باندے جی، کم از کم ګینګز بندوبست اوکړئ چه هغه دے باندے کار کوی۔ ګینګز نشته جی، هغه ایکسیئنانو ته ما خپل منت پرون هم کړے دے چه مهربانی اوکړئ زمونږ خو لارے بالکل کټ شوے دی نو دا راسره خصوصی مهربانی اوکړئ، دوئ ته هدایت اوکړئ چه مونږ ته فوری دا ګینګز خو راکولے شی۔

<u>جناب سپیکر:</u> د ایم اینډ آر فنډ نه وو دے خلقو سره، صرف ناظمانو صاحبانو ته ئے حواله کړے وو۔

<u>جناب پرویز احمد خان:</u> هغه خو ټولے ضلعے د پاره یو کروړ روپئ وی جی، نو په ضلع کښې خو یواځے زما حلقه نه ده، هغه ایم اینډ آر چه دوئ وائی یو کروړ روپئ، هغوی چا چا ته ورکړی؟

<u>جناب سپیکر:</u> منسټر لاء پلیز جی۔ قاسم خان، ملک قاسم خان! مائیک آن کړئ۔

ملک قاسم خان خٹک: سر، دا گینگز چه کوم وو، دا ډیره اهم خبره پرویز خان اوکړه، دا د ټولے صوبے مسئله ده چه څومره قلیان، مخکښ د میټ دا پوسټونه به چه راتلل، هغه دوئ اوس Abolish کوی، بیا نوے پوسټونه نه ورکوی، دا ئے بند کړی دی۔ که چرته ټولے صوبے کښ هر روډ ته دا بهرتی بیا خلاصه کړئ او د میټ ویکنسئ او د قلیانو ویکنسئ بیا جاری کړئ نو دا دے ټولے صوبے کښ به سړک لږ ساعت کښ پورته شی۔

جناب سپیکر: جی، عبدالاکبر خان۔

جناب عبدالاکبر خان: جناب سپیکر---------

جناب سپیکر: څه حل ئے راؤباسه۔ د عبدالاکبر خان دا مائیک کهلاؤ کړئ۔

جناب عبدالاکبر خان: جناب! جو گینگز بھرتی کئے گئے ہیں، کیا ان کی تفصیل ہر ضلع وائز آپ کے سیکرٹریٹ کو فراہم کر سکتے ہیں آٹھ دس دن میں؟ کیونکہ جناب سپیکر، تنخواہیں وہ لے رہے ہیں، سینکڑوں کی تعداد میں یہ قلی بھرتی ہوئے ہیں، تنخواہیں وہ لے رہے ہیں لیکن جناب سپیکر، وہ کام بالکل نہیں کر رہے اور ایم اینڈ آر کے پیسے کی الگ بات ہے لیکن چھوٹے چھوٹے جو Patches ہیں، وہ ان پہ بھی کام نہیں کرتے، گھروں میں بیٹھے ہوئے تنخواہ لے رہے ہیں۔ کیا یہ آپ کے سیکرٹریٹ کو لسٹ فراہم کر سکتے ہیں تاکہ ہر ممبر کے پاس اس کی لسٹ پہنچے اور ہمیں پتہ لگے کہ کس کے حلقے میں کتنے گینگز ہیں؟

Mr. Speaker: Minister for Law, please.

وزیر قانون و پارلیمانی امور: انشاء اللہ کر دیں گے جی As soon as possible, جتنا جلدی ہو سکے۔ میں ان کو آج ہی ہدایت دے دونگا، جتنی جلدی ہو سکے، انشاء اللہ Provide کر دینگے۔

جناب سپیکر: لسٹ Provide کر دیں گے۔

Mr. Speaker: Mr. Parvaiz Ahmad Khan, Question No. 50.

* 50 _ جناب پرویز احمد خان: کیا وزیر تعمیرات و خدمات از راہ کرم ارشاد فرمائیں گے کہ:

(الف) آیا یہ درست ہے کہ موضعات مغلکئی اور مصری بانڈہ میں آبنوشی کیلئے نئے ٹیوب ویل تعمیر کے آخری مراحل میں ہیں:

(ب) (1) آیا یہ درست ہے کہ موضع مصری بانڈہ میں پہاڑ کے اوپر واٹر ٹینک منصوبہ میں شامل ہے:

(2) جبکہ موضع مغلکئی میں ہائی لیول ٹینکی کی ضرورت ہے:

(ج) اگر (الف) و (ب) کے جوابات اثبات میں ہوں تو آیا حکومت مذکورہ ٹینکوں کو جلد مکمل تعمیر کرنے کا ارادہ رکھتی ہے؟

<u>وزیر تعمیرات</u> (جواب وزیر قانون و پارلیمانی امور نے پڑھا): (الف) جی ہاں۔

(ب) (1) جی ہاں۔

(2) جی نہیں، موضع معلگئ ADP No. 328/50255: 'Completion of incomplete WSS in NWFP Phase-II' میں شامل ہے۔ سکیم کی کل لاگت دس لاکھ، چالیس ہزار روپے ہے۔ سکیم ڈائریکٹ پمپنگ کی بنیاد پر ڈیزائن کی گئی ہے اور اس میں ہائی لیول ٹینک کی گنجائش نہیں ہے اور یہ سکیم مکمل ہو چکی ہے۔

(ج) جی ہاں، موضع مصری بانڈہ ADP No. 282/36636: 'Construction of 10 Nos tube well in Nowshera' میں شامل ہے۔ سکیم میں ٹیوب ویل اور پمپ ہاؤس کا کام مکمل کیا گیا ہے، مشینری خریدی گئی ہے اور باقیماندہ کام یعنی ٹینکی کی تعمیر اور پائپ لائن وغیرہ کیلئے تخمینہ لاگت 3.905 ملین روپے جس کی منظوری بمورخہ 7 جولائی 2008 ہو چکی ہے اور مورخہ 16 اگست 2008 کو ٹینڈر طلب کیا گیا ہے۔

<u>جناب پرویز احمد خان</u>: جناب سپیکر صاحب! د دے سوال نہ زۂ مطمئن یمہ۔ دا کوم جواب چہ دوئ را کڑے دے، ما د ھغے پہ موقع باندے دغہ کڑے دے۔ د دے سوالونو نہ، کہ (الف) دے، کہ (ب) دہ، دا (الف) او (ب) دا لاندے آخیری سوال دے، د دے ٹولو نہ زۂ مکمل طور مطمئن یمہ جی۔ تھینک یو، سر۔

<u>Mr. Speaker</u>: Question No. 87, Dr. Zakir Ullah Khan, please.

* 87 _ <u>ڈاکٹر ذاکر اللہ خان</u>: کیا وزیر تعمیرات و خدمات از راہ کرم ارشاد فرمائیں گے کہ:

(الف) آیا یہ درست ہے کہ سال 08-2007 کے اے ڈی پی میں Contractor liabilities کے نام سے سکیم رکھی گئی ہے:

(ب) آیا یہ درست ہے کہ اس سکیم کے تحت مختلف مقامات پر کام کیا گیا ہے:

(ج) اگر (الف) و (ب) کے جوابات اثبات میں ہوں تو مذکورہ سکیم کے تحت منظور شدہ سکیموں کی تفصیل، مقامات اور جو رقم فراہم کی گئی ہے، مکمل تفصیلات فراہم کیں جائیں؟

<u>وزیر تعمیرات</u> (جواب وزیر قانون و پارلیمانی امور نے پڑھا): (الف) جی ہاں۔

(ب) جی ہاں۔
(ج) منظور شدہ سکیموں کی تفصیل مقامات اور جو رقم فراہم کی گئی ہے، کی تفصیل لائبریری میں ملاحظہ کی جاسکتی ہے۔

ڈاکٹر ذاکراللہ خان: جناب سپیکر صاحب، شکریہ۔ زۂ د کوئسچن په دے (ب) جز کښې تپوس ترینه کومه چه "آیا یہ درست ہے کہ اس سکیم کے تحت مختلف مقامات پر کام کیا گیا ہے"، دا سکیم جی چونکه دغه اے ډی پی سکیم نمبر 532 دے او دا Clearness of contractors liabilitiesدی جی، په دے کښې دوئ وائی چه "ہاں" په دے کښې په مختلفو ځایونو کښې کار شوے دے او د هغے ثبوت ورسره جی، چه دا یو پانړه تاسو واړوئ نو په دے بل طرف باندے شته دے چه څه خو به خیر دے وی، د دے ثبوت ورسره Attach دے جی، چه په مختلفو اضلاع کښې د دے پیسو کار شوے دے۔ د منسټرصاحب نه جی، دا تپوس کومه چه دا Contractors liabilitiesپه دوئ باندے نور خومره پاتے دی، که پاتے نه دی؟ خو د دے جواب پسے دوئ نه پاخومه، ما ته پته ده جی چه دا Contractors liabilities پاتے دی ځکه چه چار، پانچ کروړ په لوئر دیر کښې پاتے دی، نو زۂ دا وایمه چه هغه Liabilities پاتے دی نو دا نوی کارونه پکښې څنګه شوی دی؟ بیا د منسټر صاحب نه یو تپوس بل دا کول غواړمه چه په دے دویم Page باندے دوئ دا کوم لسټ مونږ ته فراهم کړے دے، نو په یوه حلقه کښې په دیر اپر کښې جی، لکه اولنی کال کښې چه کومے پیسے ورکړے شوی دی، نو 4.255 ملین روپئ په دے اولنی کال کښې ورکړے شوی دی د نوی کارونو د پاره جی، حالانکه دا د نوی کارونو د پاره سکیم نه دے۔ دویمه خبره دا ده جی، چه لکه صرف په دیر اپر کښې او صرف په دیر اپر کښې 15.726 ملین روپئ فراهم کړے شوے دی د نوی کارونو د پاره، نو په یو کال کښې خو رانه، دا د اے ډی پی سکیم وو، او دا ئے واغستو۔ اوس دلته کښې سیکنډ ایئر، تهرډ ایئر او فورتھ ایئر او دا په مخه باندے روان وی او دا 193 ملین روپئ صرف په دغے باندے خرچ کیږی او کنټریکټرز به هم ژاړی او دا نور خلق چه د چا په حکومت باندے قرضه ده، هغه به هم چغے وهی، زۂ دا تپوس کومه چه یره دغه به کله Clear کړی او د دے څه حل د راوباسی۔ که دوئ د دے

حل نه راوباسی نو دا یو فورم دے چه مونږه په دے باندے اوژاړو او تاسو د دے دغه اوکړئ-----

جناب سپیکر: منسٹر لاء پلیز، جواب دے دیں۔

وزیر قانون و پارلیمانی امور: انشاء اللہ--------

جناب سر فراز خان: جناب سپیکر صاحب!-----

جناب سپیکر: مائیک آن کریں، جناب سر فراز خان کا۔

جناب سر فراز خان: دے کوئسچن سره جی، زمونږ یو ضمنی کوئسچن دے چه په دے کښ سیریل نمبر AI باندے دا د ډسټرکټ صوابی او زما د حلقے سره تعلق ساتی چه په دے کښ 'Improvement and Black Topping of katagram Seri Utmanzai shangrai road' د پاره 8.916 ملین او د سیریل نمبر 2 باندے 8.02، دا دوه روډونه جی، په دے کښ چه دا کوم وړمبنے نمبر روډ دے جی، په ایک باندے، تر اوسه پورے په دے باندے د یو روپئ کار نه دے شوے، صرف ټینډر ئے اوشو او هغه ټینډر ئے بیا کینسل شو، دوباره په دے باندے د یو روپئ کار او نه شو۔ دلته کښ دوئ په دے کوئسچن کښ لیکی چه دا Contractor liability ده نو Liability به جی، هله وه چه دا کار شوے وے او د هغے نه روستو بیا د دوئ دا Liability د پاره پیسے جی کښنیودلے۔ اوس دا کار نه دے شوے نو یو خو دا ریکوسټ دے چه دا کار چه څومره زر کیدے شی نو یو خو دا مونږ ته د دے د پاره الاټمنټ اوکړئ او دا کار دوباره ټینډر کړئ، ری ټینډر ئے کړئ او مونږ ته ئے اوکړئ جی، او دا سریل نمبر 2باندے دا 8.02 چه دوئ کومے پیسے ایښودی دی نو په دے باندے نیم سړک اوشو، د هغے وجه دا ده چه تیر شوی وخت کښ چه کوم ریټس وو، هغه ریټس اوس Above 97% چلیږی نو هغے باندے نیم روډ اوشو او نیم پاتے دے جی، نو مونږه دا ریکویسټ کوؤ چه د دے د پاره د Full paymentاوشی جی، او څومره زر چه کیدے شی چه دا کار مونږ ته برابر کړئ جی۔

وزیر قانون و پارلیمانی امور: په دے باندے جی-------

جناب سپیکر: جی، منسٹر لاء، پلیز۔

وزیر قانون و پارلیمانی امور: په دے باندے جی، ډاکټر ذاکر اللہ صاحب سره سحر هم د ډیپارټمنټ افسرانو تفصیلی خبرے کړے دی او دوئ له ئے جی Revised PC-I detail cost estimate هم ورکړے دے جی، ځکه چه دوئ خپل سوال کښ صرف تفصیلات غوښتے دی چه یره د Contractor liabilities په نوم باندے سکیم شته؟ هغوی ورته وائی چه او شته او د هغے مکمل ډیټیل ئے ورکړے دے۔ د هغے نه علاوه لیټر ئے ورته هم ښودلے دے چه Rupees 2.591 million چه کوم دی، دا د دے سکیم د پاره Allocate شوی دی او They have been placed at the disposal of the concerned authorities, نو زما په خیال باندے It will satisfy their question.

جناب سپیکر: ذاکر اللہ خان، ډاکټر ذاکر اللہ خان، مطمئن یے ؟

ڈاکٹر ذاکر اللہ خان: جناب سپیکر صاحب، د مطمئن کیدو پکښ څه خبره ده؟ ډیپارټمنټ زما سره خبره اوکړه چه دا دغه مونږ درلیږلے دے، دا کار خو خطا شوے دے کنه، Contractor liabilities دی په هغے کښ، نوے کار څنګه شوے دے ؟ او نوے کار چه پکښ شوے دے جی، نو په یو کال کښ زۀ خو تاسو ته په دے دویم پیج باندے وایمه لکه څه پکښ Additional schemes هم شامل دی او دا په دے باندے خو ختمه نه ده۔ صرف اوس که پیسے لګیدلے دی نو زما په خیال باندے بیس ملین لګیدلے دی، دا باقی ایک سو چھیانوے ملین ته چه رسی نو دا څومره ظلم دے چه په هغے کښ به نوی کارونه کیږی، مونږ به ئے تماشه کوؤ او دوئ به صرف د یوے حلقے پورے چه یو وزیر صاحب دا ظلم کړے دے او دا به د آئنده د پاره هم یو درے، څلور کاله جاری وی۔۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: نه نه، د۔۔۔۔۔۔۔۔

ڈاکٹر ذاکر اللہ خان: زما خو دا یقین دے جی، چه د لته کښ زمونږ چیف منسټر صاحب د هر سړی په حلقه کښ ډائریکټیوز ایشو کړی دی او په انصاف ئے ایشو کړی دی، دوه دوه کلومیټره روډ، یو واټر سپلائی سکیم او یو ډګ ویل، په دے طریقه، نو زۀ دا وایمه جی، چه دا پیسے، لکه غلط کار شوے دے، د دے

انکوائری کول پکار دی۔ دا کمیټۍ ته حواله کړئ چه هلته ئے چهان بین اوشی---------

جناب سپیکر: نه ډاکټر صاحب-----

جناب ڈاکٹر ذاکراللہ: دا هم په دے مخلتفو حلقو باندے خرچ کړئ او Contractor liabilities باندے ئے اوکړئ او دا سکیم بیا د اے ډی پی نه اوباسئ جی۔

جناب سپیکر: ډاکټر صاحب! چه دا 2.591 ملین تاسو ته درکوی، په دے باندے مطمئن نه یئ؟

ڈاکٹر ذاکر اللہ خان: په دے خو جی، لکه ما ته ئے دا راکړی دی چه دا مونږه Contractor liabilities ورکړی دی، زهٔ نن هم وایمه چه په دیر کښ Contractor liabilities چار، پانچ کروړ روپو پورے لکه د هغوی پنډنګ بلونه پراته دی، هغه ولے نه ورکوی چه دلته کښ دوئ نیو سکیمز ته پیسے ورکوی؟ نیو سکیمز د پاره خو یو ځانله اے ډی پی سکیم دے، په هغے کښ د ورله ورکړی یا د ورله نوی نان اے ډی پی سکیمز راوړی نو دا کوم شے چه روان دے، نو دا شے ظلم دے، لکه په یو کال نه دے ختم، فرسټ ایئر، سیکنډ ایئر، تهرډ ایئر او فورتھ ایئر روان دے، ایک سو بیس ملین لګیدلے دی او ایک سو چهیانوے ملین ته به رسی، نو دا مونږه به د دے تماشه کوؤ جی۔

جناب سپیکر: منسټر صاحب! جواب ورکړئ، نورے ورکولے شئ؟

ڈاکٹر ذاکراللہ خان: دا شته بندول پکار دی جی۔

وزیر قانون و پارلیمانی امور: دا چه څنګه دوئ Propose کړه جی، دے کښ خیر دے جی انکوائری به اوکړو، اوبه ئے ګورو چه Liabilities ډیپارټمنټ سره به وی خو دوئ چه څنګه Recommend کړه------

جناب سپیکر: لږ تیز وایئ جی۔

وزیر قانون و پارلیمانی امور: دوئ چه څنګه Recommend کړه چه په دے کښ انکوائری پکار ده چه واقعی دا Contractor liabilities به د راتلونکی څلور کالو د پاره وی، لکه تیر شوے دغه کښ چه هر څوک ایم پی اے تیر شوے دے، نو هم د هغه

کارونه به په دے کښې روان وی؟ نو بالکل زهٔ Agree کومه، یو ډیپارټمنل انکوائری کمیټی به جوړه کړو جی او ډاکټر صاحب به پکښې خپل موقف پیش کړی جی، تفصیلات به ترینه نور راوغواړو او چه څه ایکشن وی، هغه به پرے واخلو جی۔ Departmentally به انکوائری اوکړو جی د دے۔

جناب سپیکر: ټهیک شوه جی، د دے رپورټ به هاؤس ته پیش کوئ جی۔ تاسو مطمئن نه شوئ؟

جناب سرفراز خان: دا خو جی On going سکیمونه دی۔

جناب سپیکر: د دے خو به هاؤس ته رپورټ راشی۔ ستاسو والا کوئسچن جواب ملاؤ نه شو۔

جناب سرفراز خان: په دے کښې دا خو On going سکیمونه دی، 07-2006 اے ډی پی باندے راغلی دی، دے ته د فنډ الاټمنټ اوشی ځکه که چرے دا پیسے ملاؤ نه شوے، چه کوم جوړ دے نو هغه هم ختم شو جی، نو لهذا اوس چه کوم On going دی، دا د شامل کړے شی او دے ته د پیسے ورکړے شی جی، چه کار پرے شروع شی جی۔

ڈاکٹر ذاکراللہ خان: جناب سپیکر صاحب، هغه خبره ځان له ده، زهٔ خو د دے مخالف یمه چه دغه هډو کول پکښې نه وو پکار۔ دا اصل کښې منسټر صاحب اووئیل، تاسو ئے دے هاؤس ته Put up کړئ که د دوئ مرضی وه، که د هاؤس مرضی وه نو یو Concerned committee ته ئے حواله کړئ، خپلے سټینډنګ کمیټۍ شته دے، جوړے به شی که نه وی، جوړے په دے څو ورځو کښې۔

جناب محمود عالم: جناب سپیکر صاحب! پوائنٹ آف آرڈر۔

جناب سپیکر: جی، تاسو ضمنی کوئسچن شارټ به کوئ جی۔

جناب محمود عالم: شکریہ جی کہ آپ نے مجھے موقع دیا۔ جی، پینځه منټه راکړئ جی۔ سر، یہ جو سیلاب آیا ہے، سیلاب کی وجہ سے مطلب یہ ہے کہ سپیکر صاحب، ہماری تمام صوبائی گورنمنٹ۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: اسی کوئسچن کے متعلق ضمنی سوال آپ کریں گے، جنرل میں آپ نہیں جائیں گے۔

جناب محمود عالم: جی، یہ سیلاب کے بارے میں میں بات کر رہا ہوں۔

جناب سپیکر: سیلاب، سیلاب تو اس کے بعد آ رہا ہے۔ (قہقہے)

جناب سپیکر: دا کوئسچن به سټینډنګ کمیټئ ته حواله کړو۔ جناب عالمزیب خان پلیز، فلڈ پر آپ کے کیا وہ ہے جنرل ڈسکشن؟

وادئ پشاور میں سیلاب کی تباہ کاریاں

جناب عالمزیب: اعوذ بالله من الشیطن الرجیم۔ بسم الله الرحمن الرحیم۔ بہت مہربانی، سپیکر صاحب۔۔۔۔۔۔۔

جناب عبدالاکبر خان: جناب سپیکر! میں۔۔۔۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: اس کے بعد، اس کے بعد۔

جناب عالمزیب: چونکہ کل میں نے سیلاب کے بارے میں آپ کو ایک قرارداد پیش کرنے کیلئے ایک کاغذ، ایک چھوٹا سا پرچہ دیا تھا، کاش کہ اگر یہ قرارداد میں کل ہی اس ہاؤس میں پیش کرتا کیونکہ کل ایک ایسا دن تھا کہ یہاں پر ہمارے سی ایم صاحب، ہمارے بہت سارے میڈیا کے ایسے لوگ تھے کہ سیلاب اچھے طریقے سے High light ہو سکتا تھا لیکن چلیں جیسا بھی ہوا، اب بھی بہت شکریہ آپ کا۔ ډیره ګرانه سپیکر صاحب، په دے ښار باندے دولس ورځے مخکښ یو ډیر غټ سیلاب، طوفان، قهر د الله د طرف نه راغے او هغه دومره غټ قهر وو چه زمونږ سی ایم صاحب، زمونږه منسټران صاحبان، میاں صاحب، د میاں افتخار صاحب خبره کومه، نور ډیر ملګری هلته راغلل، په موقع باندے ئے اوکتل، بدهنی نه وه، په هغه ورځ باندے پوره یو سمندر ښکاریدو۔ هغه یو جدا، چه چا په سترګو لیدلی وو، چا کتلی وو او که زمونږ رونړو که چرته د کیمرے په سترګه کښې هغه محفوظ کړی وی، نو دومره غټ سیلاب یا دومره غټ د سمندر شان اوبه په پیښور ښار کښې، دا زما خیال دے چه په تیرو سوؤنو کالو کښې دا څیز چا په سترګو نه وو لیدلے، چونکه تاسو د بهر ملک په دوره وئ او په دے کښې د ټولو نه زیاته علاقه د پی ایف۔1، د پی ایف۔7، چه ستاسو ده، پی ایف۔8، زما او د طهماش خان ورور پی ایف۔9 او پی ایف۔5، دا علاقے مکمل طور باندے تباه شوی دی۔ هغه خو آرمی په څه سوال زاری، په منت باندے کشتئ هم راغلے، هیلی کاپټر هم خلق راویستل خو زمونږ په مخکښې چه کوم حالات مونږه اولیدل جناب سپیکر صاحب، بیانول ئے

ډیر ګران دی۔ خدائے حاضر دے چه دا دولس ورځے اوشولے ، په تیرے جمعے مونځ چه ما کولو، کوم ځائے کښې چه ګورنمنټ هائی سکول نمبر 1 کښې چه دا سامان پروت دے ، یو خوا مے ټرک ډکولو، دغه سیلاب زدګانو له مے اوړلو، خوا کښې راسره جماعت وو، په هغے کښې د جمعے مونځ کیدو، الله ګواه دے چه ما د جماعت هغه مونځ پریښودلو، د جمعے هغه مونځ مے پریښودلو او هغه ټرک ته په دے وجه باندے اوختم چه ما وئیل چه چرته څه مالګه، څه دارو یا څه شے د دے خلقو په خله کښې ورواچوؤ۔ زۀ حیران یمه په پنجاب کښې په راجن پور کښې یو معمولی لختے راوتے دے ، میډیا آسمان ته هغه خبره اورسوله، د پنجاب حکومت کوم کوم ځائے ته هغه خبره اورسوله، زما ښار، پیښور ښار، د دے پختونخوا زړه تباه و برباد شو، افسوس دا دے چه زما د خپل پیښور ښار د یو فرلانګ نه دیخوا خلق هم بے خبره دی۔ ما خو خپل د پیښور ښار خلق خبر نه کړے شو، زۀ په ډیر افسوس سره وایم چه د الیکټرانک میډیا نه مے ډیره غټه ګله ده، کاش چه هغوی څنګه چه په پنجاب کښې کیږی، څنګه چه په سندھ کښې کیږی، څنګه چه په نورو ښارونو کښې، په نورو صوبو کښې کیږی او زما دا دکھ درد غم، زما هغه مئیندے چه د چا په غیږ کښې بچی نه وو، چغے سورے ئے وهلے چه زما هغه بچی څه شو، زما هغه رونړه چه د هغوی خوئیندے نه وے او چغے سورے ئے وهلے او در په در ئے منډے وهلے چه زما هغه خوئیندے څه شوے ؟ زما هغه مئیندے ، هغه زنانه چه د هغوی د سر سوری هغه خاوندان وو یا ئے رونړه وو یا ئے پلاران وو جناب سپیکر صاحب، در په در هغوی ټولو منډے وهلے ، نه د چا په غیږ کښې بچی وو، ښځے هم د اوبو لاندے شوے ، سړی هم د اوبو لاندے شو، د خلقو کورونه هم د اوبو لاندے شو او زۀ وایمه، زۀ یو قوم یمه، زۀ وایمه مونږ پښتانه یو، مونږ مسلمانان یو، زما په دے قوم دومره غټه بربادی راغله، نن که پرائیوټ چینلے دی او که زما خپل چینل دے ، په الیکټرانک میډیا باندے هغه څیزونه ولے نه رائی، د هغے الیکټرانک کیمرے په سترګه کښې ولے نشته دے ، ولے هغه دے دنیا ته او نه ښودلے شو، ولے هغه مرکز ته او نه ښودلے شو، ولے یو این او، یو این ایچ سی آر او ورلډ فوډ والا ته هغه خبرے او نه ښودلے شوے ؟ سپیکر صاحب! زما د قام سره ډیر ظلم اوشو، ډیر زیاتے اوشو۔ راغلو سی ایم

صاحب ته کیښناستو، الله د ورله عزت ورکړی، د خپل وس مطابق ساړهے چار، پانچ کروړ روپئ هغه ریلیف کمشنر ته ورکړے خو هغوی چه کیښناستل نو لس کلو اوړه، یو کلو غوړی، یو کلو چینی، نیم کلو چائے، یو کلو دال، د دے ما ته پیکج جوړ شو، زهٔ لاړمه، ښه وو که خراب وو، هغوی ته مے اورسول خو جناب سپیکر صاحب، حل ئے دا نه دے۔ ما نه هغه ښځے، هغه بچی غواړی او زما د نن ورځے پورے هیڅ داسے دے حکومت څه اونکړل چه لاړ شی او په دغه لهه کښ او په دغه اوبو کښ د هغوی هغه بچی راپیدا کړی۔ Missing خلق په سوؤنو دی، هغه Missing زهٔ د کوم ځائے نه راپیدا کړم؟ زهٔ بحیثیت د ایم پی اے څه اوکړمه؟ زهٔ ستاسو په وساطت باندے صوبائی حکومت ته سوال کومه، مرکزی حکومت ته سوال کومه که ستاسو د دواړو د وسه نه کیږی، تاسو په بره باندے د دے دنیا په سطح باندے یو این او شته، یو این ایچ سی آر شته، ورلډ فوډ پروګرام شته، هغوی ته سوال اوکړئ، را ئے ولئ دلته کښ، ورته دا هر څه اوښایئ او زما هغه خوئیندے، مئیندے چه د چا په غیږ کښ بچی وو چه هغه د دے ختو نه راوباسی، د چا چه خاوندان وو چه هغه خاوندان ورله د دے ختو نه راوباسی، د چا چه خوئیندے، میندے ډوبے شوے دی چه هغه ورله راوباسی او چه کله په خپل لاس باندے هغوی ښخ کړی نو د دے غم نه به هغوی بے غمه شی او زړه به ئے تسلی اوکړی او چه دا مونږ راوستل، دا مونږ ښخ کړو، دریمه به ئے اوشی او خبره به ئے خلاصه شی۔ جناب سپیکر صاحب، دا کوم څه چه مونږه دے خپل قام له ورکړل، دا هیڅ نه دی، په لسو کلو اوړو باندے او په یو کلو دالو باندے قومونه نه آبادیږی۔ زما په حلقه کښ، ستاسو په حلقه کښ، د طهماش خان په حلقه کښ، د ارباب ایوب جان صاحب په حلقه کښ، په دے حلقه کښ پوره مکمل ریلیف پیکج په صحیح معنو باندے ورکول غواړی۔ دغه زما غریب خلق وو، زما قام وو، زهٔ نن دے سټیج ته رسیدلے یمه چه زهٔ هلته نه دغه ریلیف سامان ورکولو ته تلے شم او تاسو خو بهر تلی وئ، اوس راغلی یئ، د دے خپل مائیک نه تاسو ته وایمه چه انشاءالله درے، څلور ورځے سپیکر صاحب، تهٔ هم خپلے حلقے ته بیا نه شے تلے۔ که څوک په ختو لوټو، په کمرو او خښتو مے اولی نو سپیکر صاحب، ستاسو، د ارباب صاحب، د طهماش خان، د ټولو به دا یو حال

وی۔ نن که مونږ راپانځیدو، مونږه د دے خلقو په دغه زخمونو باندے څه مرهم پټی او نه کړله، نو دا د رته زهٔ وایمه چه سبا ووټونه خو ډیر لری دی، سیاست ډیر لرے دے، نه سیاست کوؤ، نه ترینه ووټ غواړو، دے وخت کښ لس ورځے پس دلته کښ روژه راروانه ده، ما ته الله تعالیٰ د روژے باره کښ څه وائی؟ ورولی، اخوت، لس ورځے مخکښ زما دے پښتون قام، الله د دے رونړو خوئیندو سره ډیر ښه اوکړی، سوال مے ورته اوکړلو د یو میاشتے تنخواه راله د دے هاؤس ممبرانو راکړله، سلوټ ورته پیش کومه خو دا ئے علاج نه دے۔ علاج د دے دا دے چه نن ورځ باندے زما د یو غریب ورور کور نشته، دے په خیمه کښ، زما هغه طریقه کار دا دے چه زما خوئیندے مئیندے په خیمه کښ نه شی اوسیدے۔ خیمے ته هغه خلق ځی چه هغه د یو ملک نه بل ملک ته هجرت اوکړی، هغه مهاجر شی، هغه Refugees وی، د Refugees د پاره خلق Tented villages جوړوی په خپل ښار کښ او په خپل کور کښ زهٔ چا ته Tented villages نه شم جوړولے۔ چه څو پورے دے خلقو له جناب سپیکر صاحب، د دے کورونو جوړولو د پاره یو بهترین پیکج جوړ نه شی، مونږه لاړ نه شو او دوئ ته مونږ په بهترین طریقه باندے د دغه کورونو جوړولو د پاره چیکونه ورنکړو، نغدے پیسے ورله ورنکړو، مونږه این جی اوګانے راپانه څوؤ، مونږ نور ډونر حضرات راپانه څوؤ، نو دا خبره، زما چه څومره خیال دے که په دے لس اته ورځے کښ دا مسئله اونه شوه او روژه پرے راغله، نو په روژه کښ زما خیال نه راځی، څه خو سیلاب یوړل، کورونه ئے سیلاب تباه کړل او باقی به د لوږے مړه شی، نو که ستاسو د دے هاؤس، سپیکر صاحب، ستاسو که دا خوښه وی چه دغه زما خوئیندے مئیندے، دغه بچی د دغه شان سر تور سر پښے آبلے پښے پراته وی او بیا د د لوږے مړه شی نو که ستاسو پرے راسره صلاح وی نو دے حد ته زهٔ تیار یمه، زما څه دی؟ یو پی ایف ون دے؟ دا ترینه قربان شه، زهٔ به استعفیٰ ورکړمه، زهٔ به ترے لاړ شم او زما خیال دے چه که تاسو ئے سر ته رسولے شئ او ئے رسوئ یا راپاڅئ ایک سو چوبیس زما دا خوئیندے رونړه دی، ټول راپاڅئ، په خپل سر باندے یو قام شئ، یو پښتانه شئ، یو مسلمان شئ او زما دے خوئیندو، مائیندو، دغه رونړو، دے بے آسرے خلقو له راپاڅئ، څه ورله

اوکړئ۔ هسے نه چه دا لس ورځے راباندے تیرے شی، روژه راباندے راشی او خدائے د نه کړی چرته بل قهر راباندے اللّٰه تعالیٰ نازل نه کړی۔ زهٔ ویریږم زما مشرانو به چه پخوا چرته ایکسیډنټ اوشو، غونډ ښار به لاړو او هغه خلق به ئے لاسو کښ راواغستل، چا به وینے ورکولے، چا به دوایانے ورکولے، چا به ډاکټرانو ته رسول۔ نن زما په ښار کښ دومره غټ طوفان راغلے دے، زما پیښور ښار ترے بے خبره دے۔ زما نوښار بے خبره دے، زما صوابئ بے خبره ده، زما چارسده بے خبره ده۔ زما په دے ښار کښ یو فرلانګ دیخوا خلق اوږے کیږی نو ډوډئ هم خوری، تږے کیږی، اوبه هم څښکی او چه د شپے په کټ کښ پریځوی او بالښت ته سر کیږدی نو خوب هم ورله ورځی، د دغے خوئیندو، مئیندو هیچا سره احساس نشته دے۔ دے حد ته مونږ رااورسیدو، په مونږ Militants هم راځی، په مونږ به طالبان هم راځی، په مونږ به قهرونه هم راځی، په مونږ به زلزلے هم راځی۔ Main وجه د هغے دا ده چه مونږ دلته کښ دا خپله یکجهتی، مسلمانی، پښتو، غیرت، دا هر څه پریښودی دی۔ زهٔ نن تاسو ته سوال کومه، خدائے ته اوګورئ راپاځئ، یو شئ، ما له د یو پیښور ښار راپاځی، دا یو پیښور د راله، دا زما الیکټرانک میډیا او پریس والا ته سوال دے، دا د راته Mobilize کړی چه هر سړے، دا عالمزیب د د خپلے ښځے یو جوړه جامے راواخلی، دا ورور مے د خپله یو جوړه جامے راواخلی، یو کلو اوړه د راله راواخلی، یو د راله د ماچسو ډبے راواخلی، یو ورور د راله پتیله راواخلی، یو ورور د راله بستره راواخلی، یو ورور د د سر سپوتے، لوپټه راواخلی۔ زما د سوله لاکه خلقو دلته کښ آبادی ده او سوله لاکه کسان چه ما له یو یو څیز راوړی نو زما دا ایمان دے چه دا یو نیم لکه، دوه لکهه کسان په هغے باندے۔

(قطع کلامی)

<u>جناب سپیکر:</u> عبدالاکبر خان، پیر صاحب، دا خبره واورئ۔

<u>جناب عالمزیب:</u> دے حالاتو کښ سپیکر صاحب، ما ته پته ده چه یواځے حکومت په دے هیڅ نه شی کولے، زما دے نورو پرائیویټ سیکټرز ته سوال دے، این جی اوز ته زما سوال دے، هغه د راپاځی، هغه د د دے خلقو په سر باندے لاس کیږدی۔ که څوک اوس هم دا وائی، زهٔ تاسو ته تیار یمه، دا دولسمه ورځ ده چه

زهٔ شپه او ورځ په دغه ځائے کښې يمه، زما نه د څوک تپوس اوکړی چه زهٔ ئے بوځمه، مونږ له د هيڅ نه راکوی، زمونږه په لاس د نه کوی، چه کومه اين جی او ده، په خپل لاس د اوکړی، که کوم ډونر دے، په خپل لاس د اوکړی، زهٔ به ئے علاقے ته بوځمه، د هغے خلقو کورونه به اوګوری، څوک که ورله کور جوړولے شی، که څوک ورله رزق ورکولے شی، که څوک ورله جامے ورکولے شی، نو جناب سپيکر صاحب، زهٔ په دے وخت کښې د فيډرل ګورنمنټ چه کوم هغه ميجر فاروق دے، که څه نوم ئے دے، هغه جنرل چه کوم د دے Disaster center انچارج دے، هغه ته زهٔ ستاسو په وساطت دا سوال کومه، هغوی سره په دغه فنډ کښې اربونه روپئ دی، څنګه چه Earthquack په دغه خاوره او په دغه علاقه راغلے وو، ډيره غټه تباهی ئے کړے وه، زهٔ ستاسو په نوټس کښې دا راوالمه چه د 2005 د Earthquack نه پس د هغے په مقابله کښې دا يو بل ډير غټ قهر په مونږ باندے راغلے دے، چه ترڅو پورے فيډرل، دغه Disaster management والا چه رانه شی او هغوی هم دا خبره په خپل لاس کښې وانخلی، زما سوال ستاسو په وساطت فيډرل ګورنمنټ ته دے، که زما د وزير اعلیٰ سره فنډ نه وی پينځه کروړه نو وزير اعظم ته دا سوال کومه، فيډرل ګورنمنټ ته دا سوال کومه، ستاسو په وساطت ئے هم کومه، د رحيم داد خان صاحب په وساطت دا سوال کومه چه سر دست هم نن نه د هغوی کم از کم پينځه اربه روپئ ما ته د دے خلقو د پاره راوليږی۔ که مونږ نور هيڅ نه شو کولے نو چه د دے خلقو د پاره مونږ چرته د ختو لوټو څه د سر د پټولو سورے جوړ کړو، دلته کښې ورله څه کور جوړ کړو، دلته کښې د هغوی د پاره چرته د شپے د پاره د کټ بسترے غم ئے اوکړو، د خيټے د پاره ورله چرته د خوراک بندوبست اوکړو، د علاج د پاره ورته چرته چه مونږ څه د ميډيسن بندوبست اوکړو۔ زهٔ ستاسو په وساطت دا وينا دے ټولو ايجنسيانو ته کومه چه هغوی د راپاڅی، خدائے رسولﷺ ته اوګورئ، پرون په ريډيو پاکستان کښې يو پروګرام وو او هغے کښې زهٔ ولاړ وومه او هغوی ته مے په دے، خدائے حاضر دے، زما هلته کښې دا څلور خوئيندے ماسره وے او سليم خان هم ناست وو، په ژړا شوم ورته چه دا څنګه قام شو، دا نن مونږه په کوم ځائے ولاړ يو؟ زمونږ نه هغه هر څه ختم شو؟ نو رونړو خوئيندو، دا خبره ستاسو په وساطت،

که د چا د این جی اوز سره څه تعلق وی، که د چا د ډونر حضراتو سره څه تعلق وی او زما دا مشران خاصکر رحیم داد خان صاحب ته زهٔ دا سوال کومه چه تاسو فیډرل گورنمنټ ته لاړ شئ، جرگه پرے اوکړئ، منت ئے اوکړئ، چوده اگست زما د آزادئ ورځ ده خو دغه چوده اگست چه ما ته څه بنائی نو دا تش چراغان نه دی، دا تشے جهنډے په لاسو کښ تاوهل نه دی، دا تش د یو څو فنکشنونو خبره نه ده، سبا زما چوده اگست دے او زهٔ په سرو سترگو ژاړم، سبا زما د آزادئ ورځ ده او زما بچی د ختو لاندے دی، د هغوی د راویستو څه بندوبست نشته دے ، نن زهٔ په هغه بدبختئ کښ ولاړ یمه، سبا زما چوده اگست دے او نن زما بچو ته د دوائی یو انجکشن نشته دے۔ سبا زما چوده اگست دے ، زما بچو سره کفن نشته۔ مهربانی اوکړئ راپاڅئ، سوال درته کومه دغه نزدے ، دغه ایزدکړه مے ده، دا زهٔ څه چه درته وایمه، خدائے حاضر دے د دے زړه د کومی نه ئے درته وایمه، په منت ئے تاسو ټولو ته وایم د دے خلقو غم اوکړئ او که دا غم مو اونکړلو نو دا ملک نه آبادیږی، نه دا قوم جوړیږی او نه به الله تعالیٰ د طرف نه په مونږ باندے احسانات کیږی۔ دغه قهرونه به راځی او مونږ به د دے قهرونو سره بیا مخامخ کیږو۔ نو ځان هم د دے الله تعالیٰ د قهر نه اوساتئ، دا یو امتحان دے ، دا امتحان صرف په ما ، په سپیکر صاحب، په طهماش خان او په ارباب ایوب جان صاحب باندے نه دے راغلے ، دا ټول ممبران خپل ځان باندے دا قهر اوگنړئ چه دا امتحان راغلے دے او که مونږ ټول راپاڅیدو او د دے امتحان مو ډټ کر مقابله اوکړله نو انشاءالله تعالیٰ، زما پوهه دومره نه ده خو الله تعالیٰ به په مونږ باندے نورے ډیرے آسانتیاگانے راولی۔ ډیره مهربانی۔ الله د ستاسو عزت اوکړی او سپیکر صاحب، تاسو ملائیشیاء ته تلی وئ، تاسو نه وئ، زمونږ د ټولو سترگے تاسو ته دی چه تاسو نه وئ نو ستاسو کمے مونږه پوره کړے وو۔ نن تاسو راغلی یئ، د نن نه پس به زمونږه تاسو ته سترگے وی او که تاسو څه اونکړل نو زهٔ به خپله حلقه کښ هم دا وایمه چه زما سپیکر صاحب مونږ له څه نه دی کړی۔ ډیر مهربانی، ډیر شکریه۔

<u>جناب سپیکر:</u> اکرم خان درانی صاحب! تاسو هم د دے زلمی دا فریاد واوریدلو۔

جناب اکرم خان درانی (قائد حزب اختلاف): بسم اللہ الرحمن الرحیم۔ محترم سپیکر صاحب، ستاسو ډیره مننه۔ حقیقت دا دے، زمونږ ورور چه کومه خبره اوکړله، هغه بالکل د زړه د درد نه اوکړله او کوم نقصانات چه شوی دی، هغه دومره زیات دی او دومره زیات تعداد سره دلته کښې کورونه وران شوی دی، فصلونه تباه شوی دی، زمونږ دلته ستاسو حلقه یا ورسره دا ټول صوبه سرحد، چه کوم ځائے کښې هم فلډ راغلے دے، زمونږ غریبی ده یا زمونږه ایګریکلچر دے او یا مال مویشی مونږ ساتو او په هغے باندے مونږ روزګار کوؤ نو په دے فلډ کښې خصوصاً په پېښور کښې، نوښار کښې، چارسده کښې او بیا پوره په صوبه کښې، په ټول جنوبی اضلاع کښې، ملاکنډ ډویژن کښې، په هر ځائے کښې د هرے ضلعے خلقو ته تکلیف رسیدلے دے۔ حالات دے ځائے ته راغلی دی چه نه د چا فصل پاتے شوے دے او په هره ایریا چه زیات فلډ راغلے دے، نه په هغے کورونو کښې څاروی پاتے شوی دی او بیا چه کوم ځائے زیات فلډ راغلے دے، دا خو هم د زندګئ داسے ضرورتونه دی، بیا د زړه هغه ټکړے، هغه ماشومان، هغه جینکئ، هغه زمونږه بوډےګانے مئیندے خویندے په سیلاب کښې شهیدانے شوے هم دی او د افسوس خبره دا ده چه هغه تر اوسه پورے په کثیر تعداد کښې لاپته هم دی۔ د هرڅه نه اول د انسان عزت نفس چه دے، خدائے د نه کړی چه دا سړے ځان ته اوګنړی چه زما د کور یو فرد وی او هغه لاپته شی، د هغه لاش ما ته نه ملاویږی نو زما په کلی، زما په قوم، زما په کور به د هغے څه حال وی؟ دا زمونږ دے ورور خبره اوکړله، حقیقت دا دے، دا خو وقتی هغوی ته دومره سامان چه تهٔ ورکړے چه یوه هفته ګزاره ئے پرے اوشی، خو دا د دے قابله نه ده او بیا یا مونږ ورته یو ټینټ ورکړو۔ ټینټ هم داسے دے چه زمونږ کلچر نه دے، زمونږ خلق پرده دار دی، هغه په ټینټ کښې، که تهٔ ټینټ ورکړے، هغه نه شی پاتے کیدلے، نو زهٔ به دا ګزارش کومه د دے پوره هاؤس، د ایوان نه چه چونکه دا زمونږ شریک داسے تکلیف دے چه دا یواځے د صوبائی ګورنمنټ په وسائلو باندے به اونه شی، دا صوبائی ګورنمنټ نه هم زهٔ مطالبه کومه چه، مونږه دا ریلیف پیکج زیات کړے وو، چه سړے به شهید شو، د هغے یو لاکھ روپئ او چه زخمی به شو، پنځوس زره روپئ او ورسره د کور هم سیوا کړے وو، مونږه به

پچیس هزار فوری طور باندے د پاخه کور او د کچه د پاره ورکړے ، نو په دے کښ مونږ د صوبائی گورنمنټ نه هم دا مطالبه کوؤ ځکه چه زمونږ منتخب رونړه د شرمه خپلے حلقے ته نشی تلے۔ هلته کښ خلق دے ځائے ته راغلی دی چه هغه که چرته اوړه ورکوی، هغوی ورپورے خاندی چه دا تهٔ ما ته څه راکوے ؟ پښتون سړے چه دے ، دا که ډیر نهر شی نو لسو پنځلسو ورځو پورے د شرمه د چا نه سوال هم نه کوی او لوږه به هم تیره کړی۔ نو مونږ دا غواړو جی چه فوری طور دوئ ته د زخمی او د شهید پیکیج ملاؤ شی او د کورونو معاوضه ملاؤ شی او بیا د دے اسمبلئ نه نن زهٔ به درخواست کومه چه پرائم منسټر صاحب د هم خصوصی وزټ اوکړی، دے صوبے ته د راشی، دے ښار ته د راشی او (تالیاں) دے درد کښ د مونږ سره شریک شی او هلته نه مونږ یو قرارداد هم پاس کړو چه په دے کښ مونږ سره وفاقی حکومت مکمل تعاون اوکړی او صرف په دے باندے نه، مونږ په هغے باندے هم شکریه ادا کوؤ، پښتانه یو۔ هغه متل دے چه "پیاز د وی خو په نیاز د وی"، خو که چرته دے ما ته ټرک سامان رالیږی، د هغے نه په هغے کرایه زیاته راځی نو پکار داده چه مونږ د خوراک په ځائے دے خلقو ته کیش پیسے ورکړو، نو چه یو شریک قرارداد مونږ د دے ځائے نه راوړو او په متفقه طور باندے ئے پاس کړو چه وفاقی حکومت د زمونږ سره په دے کښ مکمله مرسته اوکړی۔ (تالیاں) بله خبره جی، ډیره اهم ده۔ ما سحر تاسو نه وخت اوغوښتلو، حقیقت دادے زهٔ پوهیدم، زهٔ د بزنس نه هم خبر یم، زهٔ ستاسو د اسمبلئ د رولز نه هم خبر یمه خو ځنے خبره چه داسے راشی، په هغے باندے سړے چپ نه شی پاتے کیدلے چه هغه ملکی نقصان وی، هغه زمونږ د صوبے نقصان وی۔ په هغے کښ دادی چه یو خو د خدائے د طرف نه په مونږ باندے فلډ راغلے دے او بل طرف نه داسے حالات جوړ شوی دی چه بل طوفان دا راغلے دے چه پرون په باجوړ کښ، هغه زمونږ په هغه پښتنو باندے ، دا په تاریخ کښ چرته نه دی شوی، بنګله دیش کښ، چه په هغه وخت مشرقی پاکستان وو، دومره لوئے جنګ اوشو د خپل عوامو او د فوځ په مینځ کښ او په هغے باندے چرته جیټ طیارے نه دی استعمال شوے او پرون په باجوړ باندے جیټ طیارے استعمال شوے دی او دلته لاشونه دی او پکښ هغه بے گناه خلق، هغه

خلق نن شهیدان کیږی چه د هغوی د هیڅ قسم کار سره واسطه نشته دے۔ نن ما ته روستو یو اطلاع راغله، زمونږ د دے ملک سلامتیا په مونږ ټولو باندے فرض ده آئنده، او نن دا اطلاع ده، خدائے د نه کړی چه دا بالکل حقیقت وی ځکه چه ما ته چه راغلے ده نو د یو Source نه چه په کرم ایجنسئ باندے اتحادی فوجونه راغلی دی د افغانستان نه او هغوی حمله کړے ده۔ اوس که چرته په دے بنیاد باندے زما په خاوره باندے داسے حملے کیږی چه یو د خپل طرف نه په دے ځائے باندے زمونږ په کور باندے ګولئ او بمونه وی او بل طرف نه هلته غیر ملکی راځی او زما په خاوره کښې زما کور کښې زمونږ خوئیندے مئیندے شهیدے کوی نو مونږه قطعاً دا برداشت کولے نه شو۔ مونږ پرون چه کوم قرارداد پاس کړے وو، هغه هم په دے بنیاد باندے وو چه دا تسلسل د دے پالیسئ چه دے، مونږ د دے سره اختلاف لرو۔ هغه آپریشن که په هنګو کښې وی، مونږ ئے مذمت کوؤ۔ که هغه په سوات کښې وی، مونږ ئے مذمت کوؤ۔ که هغه په کرم ایجنسئ کښې وی نو مونږ دا د صوبائی ګورنمنټ او وفاقی ګورنمنټ نه مطالبه کوؤ چه دوئ دا آپریشنونه بند کړی او زمونږ دا خپل خلق چه دی، د دوئ سره د په جنګ باندے نه ورځی۔ دا لاره د د روغے واخلی دوئ او مونږ سخت خفه یو په دے باندے چه دا کومه واقعه په باجوړ کښې شوے ده، کرم ایجنسئ کښې ده، نو زهٔ به د ټولو ته خواست کوم چه مونږ علامتی ټوکن واک آؤټ کوؤ، په دے باندے خفه یو چه دا زمونږه خاوره ده، د دے حفاظت په مونږ باندے دےاو مونږ ګله مند یو او مونږ د ګلے اظهار کوؤ۔

(اس مرحلہ پر حزب اختلاف نے واک آؤٹ کیا)

<u>جناب سپیکر:</u> نورسحر بی بی، دا د سیلاب Topic روان دے دے وخت کښې، اوس سیلاب باندے تاسو څه وایئ؟ نور سحر بی بی۔ پیر صاحب، دوئ نه پس۔ پیر صابر شاه صاحب، تاسو یو څو ملګری به، بشیر بلور صاحب، نور سحر بی بی، تاسو وایئ، فلډ باندے څه وایئ؟

<u>محترمہ نور سحر:</u> جناب سپیکر صاحب، ستاسو ډیره شکریه چه تاسو ما له موقع راکړه۔ دا ټولے خبرے ما واوریدے او د دے نه مخکښې هم یو څو ورځے شوے دی چه زهٔ د سوات نه راغلے یم، خبر شوے یم، دا چه کوم سیلاب راغلے دے په

پیښور پی ایف۔7 او پی ایف۔8 باندے ، نو په دے زۀ ډیر افسوس کوم چه اوسه پورے پرے څه خاص کارروائی نه ده شوے او زۀ دا دوه درے ورځے اولګیدم او زۀ روانه شوم، ټولو این جی اوز سره ما خپل Contact اوکړو، ایس آر ایس پی سره مے اوکړو، د لائف این جی او سره مے اوکړو، ایشین ایډ سره مے اوکړو، ګرین سټار این جی او سره ما اوکړو او هغوی ټولو ته ما دا ریکویسټ اوکړو چه مونږ سره په دے کښې تعاون اوکړئ۔ هغوی اووئیل چه په دے ورځ دوه کښې به مونږ خپله کارروائی جاری اوساتو او ستاسو سره به په دے کښې زمونږ نه څومره چه کیدے شی تعاون به اوکړو۔ سرحد چیمبر ته مے هم ریکویسټ اوکړو، د هغے زۀ ممبره هم یمه، هغوی ته هم ما ریکویسټ اوکړو چه په دے باندے تاسو مونږ سره تعاون اوکړئ۔ زۀ دے خپل ورور ته یقین دلاؤوم چه په دے کښې به کافی این جی اوز زمونږ سره تعاون کوی، څوک به نن اوکړی او څوک به سبا اوکړی او په دے هفته کښې به انشاءالله زمونږ سره تعاون اوکړی او په دے باندے به مونږ بهرپور ساتھ ورکوؤ ځکه دا زمونږ د ټولو، یواځے د دوئ مسئله نه ده بلکه زمونږ د ټول صوبه سرحد مسئله ده او دا به مونږ په شریکه Solve کوؤ او چه زمونږ نه څومره کیدے شی، مونږ به خپل ذاتی طور هم کوؤ خو هغه این جی اوز ته مونږ ځکه ریکویسټ اوکړو چه هغوی په بھاری پیمانه سره زمونږ سره تعاون کولے شی په دے کښې او دا کوم چه این جی اوز سره ما رابطه کړے ده نو هغوی وئیل چه مونږ خو مخکښې نه هم کوؤ خو تاسو مونږ پسے راغلئ د سپیکر صاحب په حوالے سره نو مونږ به تاسو سره بهرپور تعاون کوؤ او انشاءالله په دے کښې به زۀ په خپل کار باندے پوره اوخیژم۔ تھینک یو۔

<u>جناب سپیکر:</u> حاجی هدایت الله خان، دوئ اول، دے پسے تاسو۔ حاجی هدایت الله خان۔ دے پسے به بیا کوؤ۔ دا د فلډ اول، اول سیلاب دے ، دا کورونه روغ کړه۔

<u>*جناب ہدایت اللہ خان (وزیر تحفظ حیوانات):*</u> بسم الله الرحمن الرحیم۔ جناب سپیکرصاحب، ډیره زیاته شکریه چه تاسو ما له وخت راکړو۔ دا درانی صاحب خبره چه کومه اوکړه، په هغے کښې د باجوړ خبره جی مونږ په دے فلور باندے کوؤ چه هلته کښې کومه بمباری شروع ده یا کوم د مختلفو قلعه ګانو نه فائرنګ

شروع دے نو هغه په مختلفو علاقو باندے کیږی او د هغے په نتیجه کښ کوم خلق رارون دی، زمونږ په ضلع دیر کښ داخلیږی او خصوصاً بیا زما چه کومه حلقه ده، پی ایف۔95، دا بالکل په باؤنډری باندے ده چه د باجوړ سره تقریباً د هغے چالیس کلومیټر پوره لائن جنګیدلے دے او بیا د دے په مینځ کښ جی، یو پل دے چه هغه پل زمونږ او د هغے په مینځ کښ د تلو راتلو یو ذریعه ده یعنی ځوک چه د هغه ځائے نه، د باجوړ نه راځی نو هغه هم په دغه پل باندے داخلیږی او دا پل چه دے نو دا د منډه په مقام باندے دے کوم چه زما خپل کلے دے-----

<u>جناب سپیکر:</u> هدایت الله خان! زما خیال دے Topic اوس فلډ روان دے، دے له بل وخت ورکوؤ، دے پسے به بیا دا Topic وی۔ اوس فلډ باندے تاسو څه وایئ، تاسو څه کړی دی؟

<u>وزیر برائے تحفظ حیوانات:</u> زهٔ مختصر کوم خبره۔ په فلډ باندے خو سر، مونږ دا کړی دی چه مونږ خپل یولس کیمپونه لګولی دی د خپلے محکمے د طرف نه، او بیا د هغے نه علاوه چه کوم ګیاګانے مونږ تقسیم کړے په مختلفو ځایونو باندے، او جی او-------

(قطع کلامیاں)

<u>جناب سپیکر:</u> یہ ایک بندہ تو Conclude نہیں کر سکتا، اس میں دس بندے اور بھی Involve ہیں۔ نہیں، ان سے خالی ان کے ڈیپارٹمنٹ کا پوچھ رہا ہوں کہ انہوں نے کیا کچھ کیا ہے؟

<u>وزیر برائے تحفظ حیوانات:</u> میں اپنے ڈیپارٹمنٹ کیلئے جواب دہ ہوں سر، میں تو اپنے ڈیپارٹمنٹ کے بارے-------

<u>جناب سپیکر:</u> سارے مال مویشی بہہ چکے ہیں، آپ نے کیا کیا ہے؟

<u>وزیر برائے تحفظ حیوانات:</u> ہاں جی، هغے کښ مونږ باقاعده د هغے کسان لیږلی وو نو په موقع باندے درے نیم سوه څاروی چه کوم مړه پراته وو، هغه هغوی د ځان سره لیکلی دی۔ د دے نه علاوه د خلقو چه کوم زبانی شکایات وو چه یره زمونږ دومره مړه دی، هغه تقریباً پندره هزار ته رسی خو بهرحال چه کوم په موقع باندے زمونږ کسانو موندلی دی په هغه وخت کښ، هغه تقریباً درے نیم سوه دی او د دے نه علاوه مونږ ګیاګانے تقسیم کړے دی، یولس کیمپونه مونږ په مختلف

علاقو کښې لګولے دی۔ بیا چه کوم بیماران شاروی وو یا سیلاب وهلے وو، د هغے د ویکسینیشن د پاره مونږ پروګرامونه کړی دی۔ مونږه هغے کښې دا ونډه دغه چه کوم دی، دا مونږه باقاعده تقسیم کړی دی۔ په هغے کښې زۀ تقریباً ډیرو علاقو ته تلے یمه او په هغے کښې مونږه جی د خپل وس مطابق د ډیپارټمنټ چه څه کیدل نو هغه مونږ کړی دی۔ سر، په دے بله خبره به ما له لږ بیا۔۔۔۔۔۔

جناب عبدالاکبر خان: جناب سپیکر۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: بل وخت به بیا۔ عبدالاکبر خان، په فلډ باندے صرف۔۔۔۔۔۔

وزیر برائے تحفظ حیوانات: ځکه چه دا خلق راروان دی چه د هغوی څه غم اوشی۔

جناب سپیکر: صرف فلډ Topic دے دے وخت کښې، مائیک آن کړئ عبدالاکبر خان ته۔ Single touch ورکړئ نو بیا به۔۔۔۔۔

جناب عبدالاکبر خان: جناب سپیکر، آپ کی مرضی ہے کیونکہ یہ ایک انتہائی اہم Topic ہے۔ ویسے تو یہ ایجنڈے میں نمبر 9 پر تھا، 8 میں وہ پولیٹیکل ڈسکشن تھی لیکن چونکہ اس کی اہمیت کا ہمیں اندازہ ہے تو آپ نے اس کو پہلے لیا، ہم بھی اس پر بات کر رہے ہیں لیکن ہماری ریکویسٹ ہو گی، جس طرح کل وعدہ کیا گیا تھا کہ پھر نمبر 8 پر بھی ہمیں ڈسکشن کی اجازت دی جائیگی۔ جناب سپیکر! میں بالکل متفق ہوں، عالمزیب خان نے جو بیان کیا اور جو انہوں نے تقریر کی، یقیناً ایک بہت بڑا سانحہ ہے۔ تقریباً ہر سال نہیں تو دوسرے سال یہی فلڈ آتے ہیں، کہیں ایک مقام پر آتے ہیں، کہیں دوسرے مقام پر آتے ہیں اور پھر یہاں پر اسمبلی میں ہم اس پر ڈسکشن کرتے ہیں۔ حکومت ہمیں تسلی دیتی ہے کہ ہم پوری کوشش کریں گے اور آخر میں پھر جناب سپیکر، کچھ نہیں ہوتا۔ میں اسی لئے کہہ رہا ہوں جناب سپیکر، کہ فلڈ کو تو روکا نہیں جا سکتا کیونکہ یہ اللہ تعالیٰ کی طرف سے ہے لیکن انسان کے بس میں جو وسائل ہیں اور جو طریقہ کار ہے، ان کو استعمال کر کے کم از کم نقصانات کو تو کم کیا جا سکتا ہے۔ مسئلہ تو یہ ہے جناب سپیکر، کہ یہاں پر ایک فلڈ آتا ہے اور ڈیپارٹمنٹس کے درمیان کوئی کوآرڈینیشن نہیں ہوتا اور وہ پھر تباہی مچا دیتا ہے۔ پھر لوگوں کی جان اور مال کی تباہی، جس طرح آپ سب کو پتہ ہے کہ یہاں پر ابھی جو فلڈ آیا ہے، اس نے تباہی مچا دی، لوگوں کے گھر ویران کر دیئے، یہاں تک کہ مویشیوں کی جانوں کا بھی نقصان ہوا ہے۔ جناب سپیکر! اگر ہم دیکھیں تو ہمارا جو ایریا ہے این ڈبلیو ایف پی کا اور خاصکر یہ Territory جو ہے چونکہ پہاڑ نزدیک ہیں جناب سپیکر، اور جب بارش ہوتی ہے تو پانی کی سپیڈ بہت تیز ہوتی ہے اور وہ تیزی سے نیچے Drains میں، جو Natural

drains ہیں، ان میں وہ داخل ہوتا ہے اور یہاں پر محکمہ انہار کا اور محکمہ موسمیات کا کوئی کوآرڈینیشن نہیں ہے جناب سپیکر، یہاں پر ابھی تو یہ دور ہے کہ محکمہ موسمیات کو تو تین چار دن پہلے پتہ ہوتا ہے کہ کب زیادہ بارشیں آرہی ہیں اور کب بارشیں زیادہ ہوں گی اور کس علاقے میں ہوں گی چونکہ ان Drains کا اور اس سارے کینال سسٹم کا انچارج ایریگیشن ڈیپارٹمنٹ ہے، Drains کے ذریعے جو پانی آکر پھر Main drain میں آتا ہے اور اس میں جو کینال سسٹم ہے جناب سپیکر، یہ بذات خود ایک Drainage system بھی ہے، اگر اس کو In time بند کر کے اس میں پانی کا Flow بند ہو جائے، جس طرح پہلے ہوتا تھا، جب اس میں In time پانی کا Flow بند کر کے فلڈ کا پانی اسی کینال میں 1800, 2000 کیوسک، یہ آپ کا نہر اپر سوات ہے، ایک نہر لوئر سوات ہے، (تالیاں) جناب سپیکر، یہ آپ کا ایک نیچرل Drain کا کام بھی کرتے ہیں لیکن افسوس کا مقام ہے کہ نہ تو محکمہ موسمیات ایریگیشن ڈیپارٹمنٹ کو In time inform کرتا ہے اور اگر ان کو پانی آ بھی جائے تو نہ ایریگیشن ڈیپارٹمنٹ کے اہلکار اس پر in time کوئی ایکشن لیتے ہیں۔ اب جناب سپیکر، آپ دیکھیں کہ آپ کا جو سارا پانی آتا ہے اوپر پہاڑوں سے وہ نیچے جب Gradually drains میں آتا ہے تو آج آپ ان کی حالت دیکھیں کہ اتنی Improvement ہو چکی ہے ان Drains میں، میں یہ بات اسلئے کہہ رہا ہوں جناب سپیکر، کیونکہ تقریریں، خدانہ کرے اگلے سال بھی یہ فلڈ آئے گا اور پھر بھی ہم اسی اسمبلی میں اس پر بحث کریں گے، تو میں یہ سمجھتا ہوں کہ اگر ہم اس کا کچھ بندوبست کریں۔ ایک تو جو واقعہ ہوا ہے، اس کے متعلق اور جو آئندہ کیلئے اس کے بچاؤ کیلئے بھی میں تجاویز دیتا ہوں جناب سپیکر، کہ آپ اگر دیکھیں، 1937 کا جو بجٹ ہے این ڈبلیو ایف پی کا، اس سے لیکر 1992 تک جناب سپیکر، بلکہ میں تو سمجھتا ہوں کہ 2002 تک دو ڈیمانڈ ہوتے تھے ایریگیشن ڈیپارٹمنٹ کے، ایک ڈیمانڈ نمبر 8 اور ایک ڈیمانڈ نمبر 9، یہ 1937 سے لیکر اب تک آتا تھا، وہ اسلئے کہ یہ انہی Drains کو صاف کرنے کیلئے اور اس سسٹم کو ٹھیک کرنے کیلئے تاکہ وہ فلڈ کا پانی زیادہ لے سکے اور نقصان کم کر سکے، اس کیلئے پورا ڈیمانڈ تھا جناب سپیکر۔ ابھی 2002 میں ان ڈیمانڈز کو ختم کر کے ایریگیشن ڈیپارٹمنٹ کا ایک ڈیمانڈ رکھا گیا ہے جناب سپیکر، ڈیویلپمنٹ سائڈ پر۔ اب اسی سے مسئلہ یہ پیدا ہوگیا کہ جو سارے نیچرل Drains ہیں، ان پر Encroachments ہوئے اور ان پر لوگوں نے درخت کاشت کر دیئے۔ اس سے ان کی سائز کم ہو رہی ہے اور اس میں جب پانی زیادہ آتا ہے تو نیچے Naturally جب وہ اس کو نہیں لے سکتے تو جب پانی

کو نہیں لے سکتے تو وہ پانی پھر پھیل جاتا ہے اور پھر وہ تباہی مچا دیتا ہے اور پھر خاصکر جو سکارپ ہے جناب سپیکر، صوابی سکارپ یا مردان سکارپ کا جو پراجیکٹ چلا، وہاں پر تو Drains کو انہوں نے کھلا کر دیا لیکن نیچے Drains جو ہیں، تو Encroachment کی وجہ سے نیچے Drains تنگ ہیں تو Naturally جب بڑے Drains میں پانی زیادہ آتا ہے اور نیچے Drains اس کو نہیں Absorb کر سکتے تو Naturally وہ پانی پھر پھیل کر تباہی، جس طرح ابھی یہ تباہی ہوئی، ایک دوسری جناب سپیکر، محکمہ ایریگیشن کے پاس اگر سٹاف نہیں ہے تو یہ میں نہیں سمجھتا لیکن یہ کم از کم بارہ چودہ گھنٹے لیتا ہے جب پانی آپ کے پہاڑوں سے آکر یہاں پر پشاور تک پہنچتا ہے، ہو سکتا ہے ورسک کو جلدی پہنچتا ہو لیکن باقی اوپر سے جب آتا ہے تو بہت کافی ٹائم لیتا ہے چونکہ وارننگ سسٹم اس کا نہیں ہے تو کیوں سسٹم نہیں ہے کہ وہ لوگوں کو پہلے سے Inform کر لیں کہ وہ اپنے گھروں سے جو ان کا قیمتی سامان ہے، کم از کم اگر سامان نہیں نکال سکیں تو اپنی جانوں کو تو بچا سکیں گے لیکن کوئی وارننگ سسٹم جناب سپیکر، ایریگیشن ڈیپارٹمنٹ کے پاس نہیں ہے اور حکومت کے پاس نہیں ہے اور جو اصلی چیز ہے جناب سپیکر، وہ Crisis Management Cell نہیں ہے، As such کچھ نہیں ہے-----

<u>جناب سپیکر</u>: یہ نہیں ہے؟

<u>جناب عبدالاکبر خان</u>: ہاں، یہ بہت Important ہے، ہر ملک میں، ہر صوبے میں ہر جگہ پر ایک Crises Management Cell ہوتا ہے جس کا کام یہی ہوتا ہے کہ جب Natural disasters آتے ہیں، ان کے ساتھ پورا سامان ہوتا ہے، ان کے پاس پوری چیزیں ہوتی ہیں اور جب ان کو کوئی انفارمیشن ملتی ہے تو وہ فوراً موقع پر پہنچ جاتے ہیں۔ یہاں پر تو سیلاب کے بعد ٹینٹوں کیلئے بھاگ دوڑ شروع ہوئی، یہاں پر تو سیلاب کے بعد لوگوں کو نکالنا شروع ہوا۔ جب سیلابی پانی نے تباہی مچادی تو ہیلی کاپٹرز بھی آگئے اور سب کچھ آگیا، یہ چیزیں تو پہلے ہونی چاہیئے تھیں۔ آپ نے جو سیل بنوایا ہے Crisis Management Cell، اس میں یہ چیزیں بالکل تیار ہوتی ہیں۔ ہم نے زلزلے سے بھی سبق نہیں سیکھا، ہم نے جو بہت زبردست زلزلہ آیا تھا، اس سے بھی سبق نہیں سیکھا کہ ہمیں Crisis Management Cell کم از کم اس صوبے میں بہت Effective طور طریقے سے بنانا اور استعمال کرنا چاہیئے۔ تو ایریگیشن ڈیپارٹمنٹ اور محکمہ موسمیات کے درمیان کوآرڈینیشن بالکل نہیں ہے اور جو دوسرے وارننگ سسٹمز ہیں، خاصکر ایریگیشن ڈیپارٹمنٹ کے اندر وہ سسٹم بھی نہیں ہے کہ وہ لوگوں کو

پہلے سے Inform کر دے کہ جی، سوات سے اتنی سپیڈ سے اتنا پانی آ رہا ہے یا مردان سے پانی آ رہا ہے یا اوپر ورسک سے پانی آ رہا ہے تاکہ آپ پہلے سے Inform ہو جائیں، تو جناب سپیکر، تیسری جو Main بات ہے، آپ دنیا کے۔۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: حالانکہ میڈیا کہاں تک پہنچ گئی ہے، کتنی Develop ہوئی ہے۔

جناب عبدالاکبر خان: ہاں سر، لیکن ہمیں افسوس ہے الیکٹرانک میڈیا پر، جب پنجاب میں تو ان کو تو دو چار دن پہلے پتہ لگ جاتا ہے کہ جی فلڈ آ رہا ہے کیونکہ اس کی جو سپیڈ ہے، وہ بہت نیچے ہے لیکن وہاں پر تو میڈیا ان کو اتنی کوریج دیتی ہے، یہاں پر تو جو ہماری تباہی ہوئی، اس کو میڈیا نے اس طریقے سے پاکستان کے عوام کے سامنے پیش نہیں کیا۔ صرف خبر کی ایک پٹی چلتی ہے نیچے ہمارے ٹیلی ویژن میں، اس میں ایک پٹی چلتی ہے، باقی جو تباہی مچی، الیکٹرانک میڈیا نے اس کو بالکل پروجیکٹ نہیں کیا، پاکستان کے عوام تک اس کو نہیں پہنچایا۔ میں سمجھتا ہوں کہ یہ بھائی جو ہمارے یہاں پر بیٹھے ہیں یا جناب سپیکر، آپ تو موقع کے گواہ ہوں گے، آپ کو تو سب پتہ ہوگا، آپ یقین کریں کہ مجھے پورا پتہ نہیں ہے کہ کتنی تباہی ہوئی ہے، اسلئے کہ اس کو کوریج ہی نہیں مل رہی ہے۔ تو اسلئے جناب سپیکر، یہ ضرور ہوتا ہے تاکہ جو صوبے کے عوام ہیں، ملک کے عوام ہیں، وہ ایسے ایسے لوگ ہیں جو بڑے مخیر حضرات ہیں، اگر وہ اس فلڈ کی تباہی کو دیکھتے تو شاید آپ کو یا میرے بھائی کو یہاں پر اسمبلی میں یہ نہ کہنا پڑتا کہ ہمیں پیسے دو یا تنخواہ دو۔ اب اگر ہم آپ کو، ایک مہینے کی آٹھ ہزار روپے میری تنخواہ ہے، دے دیں گے بے شک۔۔۔۔۔

(قطع کلامی)

جناب عبدالاکبر خان: نہیں، Basic pay آٹھ ہزار روپے ہے، اگر آپ ایک سو چوبیس ممبران کی لے لیں تو دس لاکھ روپے بنتے ہیں، اس سے آپ کے لوگوں کا کچھ نہیں ہوتا لیکن یہ ایک Gesture ہے۔ یہ اصل Gesture ہے کہ ہم آپ کے ساتھ ہیں۔ اس میں جو بھائی ہمارے Affect ہوئے ہیں، ان کے ساتھ یکجہتی کا اظہار کرتے ہوئے میں تو کم از کم اپنی ایک مہینہ کی تنخواہ فلڈ کے جو Affectees ہیں، ان کو دینے کیلئے یہاں پر کہتا ہوں کہ ذاتی طور پر میری تو ایک مہینے کی تنخواہ آپ اگر لیتے ہیں تو لے لیں لیکن جناب سپیکر، دنیا کی جو فیڈریشنز ہیں، آپ اس کو دیکھیں پہلے جناب سپیکر، جب این ایف سی، نیشنل فنانس کمیشن کا جو ایوارڈ Announce ہوتا ہے تو اب، باقی جائیں انڈیا میں دیکھیں، وہ جو ٹوٹل Divisible Pool ہوتا ہے، کم از کم تین چار پرسنٹ وہ ہر ایک این ایف سی ایوارڈ میں Natural

disasters کیلئے وہ رکھتے ہیں اور وہ اس ملک میں جہاں پر جس صوبے میں بھی اس طرح کے حالات پیدا ہوتے ہیں، وہ چار پرسنٹ اربوں روپے میں ہوتا ہے کیونکہ Divisible Pool آپ کا کھربوں میں ہوتا ہے، تو وہ چار پرسنٹ آپ کے اربوں روپے بن جاتے ہیں، تو وہ جس صوبے میں بھی اس طرح ایمرجنسی یا جس طرح کی حالت پیدا ہوتی ہے، فیڈرل گورنمنٹ فوراً اس صوبے کو وہ امداد روانہ کرکے اس کے مسئلے کو ٹھیک کرتی ہے۔ جناب سپیکر، ہمیں فیڈرل گورنمنٹ سے مطالبہ کرنا چاہیئے، فیڈرل گورنمنٹ سے یہ بات، میں تو کہتا ہوں ایک ریزولیوشن لانی چاہیئے کہ ہمارے جو Flood affectees ہیں، ان کو براہ کرم، مطلب ہے پانچ لاکھ، دس لاکھ یا پانچ کروڑ سے یہ مسئلے حل نہیں ہوتے، مہربانی کرکے سب سٹیٹیشنز، جتنی بھی انہوں نے Calculation کی ہوگی کہ کتنے نقصانات ہو چکے ہیں، یقیناً جو لوگ مرے ہیں، ہمارے بھائی یا بہنیں مری ہیں، ان کا تو ہم کوئی مداوا نہیں کر سکتے لیکن جو زندہ ہیں اور جن کے نقصانات ہوئے ہیں، کم از کم ہم ان کو تو Compensate کر سکتے ہیں، تو بجائے اس کے کہ ہم سڑک بنائیں، بجائے اس کے کہ فیڈرل گورنمنٹ کسی اور چیز پر، پی ایس ڈی پی میں کھربوں روپے پڑے ہیں، تو ہم ایک قرارداد لے آئیں، اس قرارداد کو اس اسمبلی سے Unanimously پاس کرائیں اور فیڈرل گورنمنٹ سے مطالبہ کریں کہ جی یہ پانچ دس کروڑ سے نہیں، یہ اربوں روپے کی بات ہے اور ہمارے جو بھی نقصانات ہوئے ہیں اس صوبے کے، براہ کرم ہمیں وہ دے دیں کیونکہ ہمارے اپنے صوبے کے وسائل اس بات کی اجازت نہیں دیتے کہ ان سارے نقصانات کو پورا کیا جاسکے۔ تیسری جناب سپیکر، میں چاہتا تھا کہ آپ نے یہ ایک انتہائی Important subject پر ڈسکشن رکھی ہے لیکن چیف منسٹر صاحب کو یہاں پر ہونا چاہیئے تھا کیونکہ وہ صوبے کے چیف ایگزیکٹیو ہیں اور بڑی Important discussion ہے اور بہت اہم مسئلہ ہے اس صوبے کا، تو اسلئے میں سمجھتا ہوں کہ اگر وہ بھی ہوتے تو پانچ کروڑ کی بجائے وہ دس کروڑ کا کم از کم اعلان تو کرتے لیکن انہوں نے بھی کہا کہ چلو پانچ کروڑ سے کام چلائیں گے۔ پانچ کروڑ سے کچھ نہیں ہوتا، یہ آٹھ دس لاکھ روپے سے کچھ نہیں ہوتا، یہ اربوں کروڑوں روپے کا نقصان ہے اور یہ صرف فیڈرل گورنمنٹ اگر چاہتی ہے، تو اگر کسی اور کو دے سکتی ہے تو ہمیں کیوں نہیں دے سکتی؟ اب اگر پنجاب میں یہ ہوتا تو آپ یقین کریں کہ اربوں روپے وہاں پر Divert ہو جاتے، اسلئے میں سمجھتا ہوں کہ ہاؤس سارا Unanimously ایک ریزولیوشن لائے اور دوسری بات جناب سپیکر، میں یہ کہتا ہوں کہ ایریگیشن ڈیپارٹمنٹ، یہ تو جناب سپیکر، اللہ تعالیٰ کی طرف سے ہوتے ہیں، اس کو کوئی کنٹرول تو نہیں

کر سکتا لیکن کم از کم نقصانات کم کر سکتے ہیں، کم از کم جانوں کا نقصان تو کم کر سکتے ہیں اور نقصانات تو کم کر سکتے ہیں تو اگر اریگیشن اور دوسرے جوڈیپارٹمنٹس ہیں، آپ کا یہاں پر ہیلتھ منسٹر بھی نہیں ہیں جناب سپیکر، وہاں پر وبائیں پھیلنے کا بھی خطرہ ہو سکتا ہے جناب سپیکر، کیونکہ جب فلڈ کا پانی اتنا نقصان کرتا ہے تو پانی سے جو امراض Naturally پھیلتے ہیں، تو یہاں پر بھی کوئی نہیں ہے کہ وہ ہمیں ہیلتھ کی طرف سے بتادیں۔۔۔۔۔

<u>جناب سپیکر:</u> نہیں، یہ Already شروع ہو چکا ہے، Snakes biting اور بدبو شروع ہو چکی ہے۔ میں کل خود وزٹ کر چکا ہوں۔

<u>جناب عبدالاکبر خان:</u> یہ بہت خطرناک ہے، اگر ایک دفعہ یہ مرض پھیل گیا۔۔۔۔

<u>جناب سپیکر:</u> ہیلتھ سیکرٹری اور ہیلتھ منسٹر صاحب کہاں ہیں؟

<u>جناب عبدالاکبر خان:</u> منسٹر صاحب گھر میں سوئے ہوں گے جی۔ (قہقہے)

<u>جناب سپیکر:</u> ہیلتھ سیکرٹری صاحب؟

<u>جناب عبدالاکبر خان:</u> جناب سپیکر، اسلئے میں سمجھتا ہوں کہ کوئی اور منسٹر اس کام کو لے لیں کیونکہ وہ بڑا Serious ہے۔ ایک دفعہ اگر یہ Diseases وہاں پر پھیل گئے تو پھر آپ کیلئے مشکل ہو گا کہ اس کو آپ کنٹرول کر سکیں۔ اسلئے جناب سپیکر، میں سمجھتا ہوں کہ یہ ہاؤس اپنی تنخواہ بھی دے دے، ساتھ فیڈرل گورنمنٹ سے مضبوط مطالبہ کرے اور ساتھ وزیر اعلیٰ صاحب سے مطالبہ کرے کہ پانچ کروڑ کی بجائے کم از کم پندرہ کروڑ روپے کا اعلان اس کیلئے کر دیں۔ شکریہ، جناب سپیکر۔

(تالیاں)

<u>جناب سپیکر:</u> ملک طہماش خان۔

<u>ملک طہماش خان:</u> اعوذ باللہ من الشیطان الرجیم۔ بسم اللہ الرحمن الرحیم۔ جناب سپیکر صاحب، د موقعے راکولو ډیره شکریه ادا کومه۔ بدقسمتئ نه زمونږ مرئ هم خرابه ده خو یو دوه خبرے به کوم۔ سپیکر صاحب، په کوم تاریخ باندے چه سیلاب راغلے وو زمونږ او ستاسو په حلقه باندے، په هغے کښې چه څه تیر شوے دی، داسے حلقه، لږ غوندے ټائم به اخلم، چه په هغه ورځ باندے زمونږه حلقه د هر طرف نه گهیره وه، په کوم ایریا باندے چه فلډ راغلے وو او په هغه ځائے کښې مونږ بیا د سردریاب د طرف نه، چه د چارسده روډ هغه سائډ مونږ ته کهلاؤ وو، خو تاسو

یقین اوکړئ چه په هغه ورځ باندے، زمونږ د وطن د خلقو کله چه روژه شی نو ګرانی سیوا شی، کله چه په مونږ خلقو باندے زور راشی نو کرایانے سیوا شی، په هغه ورځ باندے په پینځه، پینځه او شپږ، شپږ زره روپئ باندے مونږ کشتئ راوستے وه او بیا په هغے کښ زۀ د سی ایم صاحب او رحیم داد خان، دوئ سره زما هم رابطے وے او شکریه ئے هم ادا کوم چه مونږ دوئ ته اووئیل او دوئ نه مونږ امداد اوغښتو د هیلی کاپټر په ذریعه او هیلی کاپټرے راغلے۔ په هغه ورځ باندے دومره تباهی جوړه وه چه مونږه خپله هغه خلقو ته ځان رسولے وو او هغه کیشتو کښ مونږ خلق راکښینول او په څه ځائے کښ چه بروقت کشتئ راورسیدے نو زۀ خپله، مونږ هغه ځائے کښ ولاړ وو او هغه کشتئ لاړه او د یو کور نه ئے ماشومان او زنانه راکښینولے او تاسو یقین اوکړئ چه څلور واړه طرف نه هغه کور کښیناستو۔ زمونږ د علاقے چه کوم لوکل خلق وو په دغه ټائم کښ، هغوی ته اوبه نه وے رسیدلے، هغوی خپل Help کړے وو خو دلته زما صرف ګله دا ده د ذمه دارو خلقو نه چه په ګل آباد باندے ساړهے چار بجے دا فلډ راغلے دے، چه دا حلقه پی ایف- 5 ده، بیا جی ستاسو په حلقه ریګی باندے ساړهے سات بجے خواؤ شا دا رارسیدلے دے۔ ورسره نهه بجے په بډهنئ چه زمونږ د عالمزیب خان حلقه ده او د هغے بعد زما په حلقه پی ایف- 8 باندے په یوه بجه رارسیدلے دے او دغه رنګ د ارباب ایوب جان صاحب په حلقه باندے هم راغلے دے خو دلته زما ګله داده چه ساړهے چار بجو او تر یوے بجے پورے یا دوه بجو پورے څومره ډیر لوئے Gap راځی او په هغے کښ مونږه خبریږو نه، مونږ ته اطلاع نه کیږی، افسران اوده دی-----

<u>جناب سپیکر</u>: ډاکټر فنا صاحب! دومره اهم ایشو ډسکس کیږی خو تۀ په غر پروت یے او تۀ نه یے خبر د دے، نه کنه د وزیر صاحب توجه مه خرابوه، دوئ نه به مونږ جواب اخلو۔

<u>ملک طہماش خان</u>: جناب سپیکر صاحب! دا یو ډیره اهمه ایشو ده۔ که تاسو سوچ اوکړئ، چرته د سحر درے نیمے بجے او چرته د ورځے دوه بجے، په درے نیمو بجے په ځائے کښ نقصان کیږی او مونږ ته دا اطلاع نه ملاویږی چه د دے ځائے نه تاسو خپل ځان بچ کړئ او خپله دفاع اوکړئ او د بخشو پل کوم Drain چه دے

چه هغے کښ زما او د ارباب ایوب جان صاحب حلقه Touchده او هغه ځائے سره تقریباً لس اته کلی ئے داسے تباه کړی دی چه په هغے کښ اوس هم د ګرځیدو شان نشته، بالکل زمکے سره یو شان شوی دی۔ بیا دغه رنګ ستاسو په حلقه کښ سا ړھے سات بجے دا فلډ دغه ځائے ته رارسیدلے وو، نقصانات ئے شروع کړی دی۔ ریګے زما په خیال ځان له یو غټ یونین کونسل دے، هغه یو دومره غټ کلے دے چه ځان له یو یونین کونسل دے او په هغے کښ خلق، هغوی، د هغوی زنانه پکښ مړے شوے او یو ګله زۀ دا هم کوم، د انفارمیشن نه هم چه یره دا دومره Highlight ولے نه شو؟ دومره خلقو ته نقصان اورسیدو، په سوؤنو ښاروی پکښ مړه شو، په زرګونو کورونه پکښ تباه شو، منهدم شو او د اربونو روپو تاوان اوشولو او هغه داسے خاموشئ کښ چه زما په خیال که د پیښور دا نزدے ضلعے خبر وے نو ټهیک ده ګنی نور به نه وی خبر۔ مونږ جی دا وایو، ارباب عالمګیر صاحب زمونږ د این اے- 2 ایم این اے او جناب نور عالم خان صاحب زمونږه د این اے- 3 ایم این اے مونږ سره دلته منډے وهلے، د آر سی او صاحب هم مونږ شکریه ادا کوؤ چه زمونږ توجه ئے، په دغه ټائم کښ د هر سړی ذهن منتشر وی خو مونږ ئے راغونډ کړو او یوه خبره روانه ده۔ دا کوم ریلیف چه ملاویږی، زما په خیال دا هسے ګپ دے۔ دا خو که هلته تاسو اوګورئ، دے ته چه کوم پوائنټونه کهلاؤ کړی دی، هغه ځائے چه مونږ دا یو ځو، نو هغه ریلیف د پینځو کسانو وی او ولاړ نهه سوه، زر کسان په هغه یو پوائنټ باندے وی۔ مونږ ته هم بیا لار نه وی معلومه چه مونږ چا له ورکړو؟ هغه خلقو مونږ له عزت راکړے دے، هغه خلقو مونږ له دا مقام راکړے دے او چه کوم ریلیف مونږ ته ملاویږی نو اول تاسو یقین اوکړئ، لاړ شئ او دا نمبر ایک سکول زمونږه مرکزی کیمپ دے، په هغے کښ چه کومه جهګړه شروع ده، په هغے کښ د عزت سړے Enter کیدے نه شی ولے چه هر سړے، د چا په سر باندے سورے نشته، مونږ خو پښتانه خلق یو، مونږ خو ټینټ کښ نه شو اوسیدے چه بهر یو کیمپ جوړ شی او په هغے کښ د، مونږ خو جی دا وایو چه فوری طور زمونږ د Rehabilitation د پاره بندوبست اوکړے شی۔ مونږ له د کورونو د پاره پیسے راکړئ، ټینټونو باندے دوئ پیسے ولے خرابوی؟ هغه چه کوم راشن رارسی،

هغه هم هسے زمونږ او ستاسو د ټولو مشرانو بدنامی ده۔ چه کوم ریلیف ملاویږی، زمونږ سی ایم صاحب د پانچ کرړو روپو فنډ مختص کوی نو دوئ زمونږ ډیر معزز دی، زمونږ د دے ایوان مشر دے خو بے ادبی د معاف وی، دا خو ډیرے کمے پیسے دی، کم از کم عبدالاکبر خان چه اووئیل چه پندره کروړ خو زهٔ وایم چه دا هم کمے دی خو خه ټهیک ده زهٔ د هغوی د خبرے تائید کوم او بیا ورسره دا هم وایمه چه جی، تنخواه چه کوم زمونږه د ایم پی ایز صاحبانو نه، نن زمونږ څلورو، پینځو، شپږو ایم پی ایز صاحبانو ته دا مشکلات دی، سبا به دغه رنګ نورو ته هم وی نو زهٔ دا وایم چه اخلاص دل سره دا قام ته ورکړئ، دا خو زمونږ پرسنل نه ده، دا خو جهاد کښ راځی۔ دا خو د الله د لارے کار دے، دا خو تاسو راشئ اوګورئ هغه خلق چه د عزت خلق دی، درے درے ورځے نهارے ئے تیرے کړے، هغوی کیمپ ته هم را نغلل، شرمیدل چه مونږ به اوس سوال کوؤ؟ مونږ به دے لوخو ته او دے اوړو ته او دے معمولی راشن ته لاس نیسو؟ چه کوم تکلیف هغه خلقو ته دے، هغه خو تاسو ته دلته نه معلومیږی۔ هغه حالات مونږ لیدلی دی، هغه ژړه ګانے او هغه تکلیفونه مونږ لیدلے دی۔ هغوی چه په محنت باندے هغه پیسے ګټلے دی، تاسو یقین اوکړئ چه پرون یو سړے راغلو وئیل ئے جی یو بچی له مے یو دوه کمرے روانے کړے وے، ما وئیل چه دهٔ له به زهٔ کور آبادوم۔ وئیل ئے چه یو کال کښ ما آباد ے کړے، په سیکنډونو کښ دا سیلاب راغلو او را نه ئے یوړلے۔ بل جی، زهٔ دا وایم، زمونږ پرویز خټک صاحب ناست دے او دوئ سره چه کوم فنډ دے او کوم دا چینلے دی چه هغه کچه دی یا د هغے صفائی کول غواړی یا هغے ته پشتونه تړل غواړی، نو مهربانی د اوکړی چه کومه تباهی اوشوه، هغه خو هسے هم اوشوه خو آئنده د پاره دے له داسے پلاننګ پکار دے چه بیا نوره تباهی او نه شی۔ هغه کوم فنډ چه دے، هغه د Utilize کړی، هغے باندے د عملدرآمد اوکړی۔څنګه چه سپیکر صاحب، تاسو تلی وئ، تاسو دوره کړے وه، ما ته هغه خبره لږه لیټ رایاده شوله خو زهٔ تاسو ته دا وایم چه تاسو یو ډیر ذمه دار شخصیت یئ، تاسو لاړلئ، تاسو دوره اوکړه او تاسو ډیپارټمنټ ته Instructions ورکړل چه په دے باندے فوری عملدرآمد شروع کړه او بیا څلور میاشتے پکښ تیرے شولے او په هغے باندے عملدرآمد

او نه شو۔ سپیکر صاحب! چه ستاسو په خله باندے یو کار نه کیږی، مونږ خو ایم پی ایز یو، مونږ کشران یو، زمونږ په خله باندے به څه اوشی؟ په دے کښں زۀ جی دا وایم چه کوم افسران په هغه موقع باندے تاسو سره وو، تاسو ورته اووئیل چه د دے نه مونږ ته نقصان دے، دے علاقے ته نقصان دے، په دے کښں زما خیال دا دے چه سی ډی اینډ ایم ډی Violation کړے دے، هغه خو بیا تاسو انکوائری ټیم مقرر وئ یا به مو کړے وی او په هغے کښں تاسو هغه متعلقه افسرانو سره، تاسو سره به ریکارډ هم وی، هغه خلق جی اوګورئ، زۀ دا نه وایم، هغه به هم زمونږ د دے وطن خلق وی خو چه کوم سړے د سزا قابل دے، هغه له سزا پکار ده، چه چا بے غوری کړے ده، هغه سړی له سزا، زۀ خو وایم جی چه Suspend ئے کړئ چه آئنده د پاره بیا داسے څوک نه کوی۔ دا یو سړی یا لسو کسانو بے غوری اوکړه او هلته ئے د لکهونو خلقو تباهی او بربادی اوکړه، هلته ئے د اربونو روپو تاوان اوکړو، هلته ئے زرګونو کورنه تباه و برباد کړل۔ سپیکر صاحب! زۀ د خپل ایم این ایز صاحبانو هم شکریه ادا کوم چه هغوی سنټر سره رابطے دی او دے کښں جی زۀ یو قرارداد وړاندے کول غواړم او معززینو ته زما خواست هم دے چه دا منظور کړی۔ په دے کښں جی رول د Suspend کړے شی او مونږ۔۔۔۔۔

جناب عبدالاکبر خان: جناب سپیکر! دا داسے پکار دے څنګه چه ما خپله هم تقریر کښں دغه خبره اوکړه خو دا به ښه وی چه دا درے څلور پالیمنټری لیډران به وی، هغوی او مونږ به کښنو، دا قرارداد جائنټ به ئے ډرافټ کړو۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: او، قرارداد به روستو جائنټ پیش کیږی۔

جناب عبدالاکبر خان: او خبرے به اوکړو، د هغے نه پس۔

جناب سپیکر: هغه به روستو پیش کیږی۔ تاسو که نور څه وی، هغه اووایئ جی۔ قرارداد خو مشترکه پیش کیږی۔

ملک طهماش خان: بس سپیکر صاحب، زۀ خو که څه وئیل غواړم جی، زما دا آخری پوائنټ وو چه د چا نه دا غلطئ شوی دی، نن خو مونږ دا وایو چه یو رارروان رمضان دے، مبارکه میاشت ده، هغه خلق بے کوره پراته دی، هغوی له د صحیح ریلیف بندوبست پکار دے۔ که نه وی، زما په خیال نن تاسو دلته یئ او سبا به

تاسو کلی ته نه شئ تلے ، تاسو به کور ته نه شئ تلے۔ مونږ په هغه دویمه ورځ نه شو تلے ، تقریباً دلته زمونږ ډیر منسټران صاحبان ناست دی، هغوی دوره کړے ده، مونږ د هغوی شکریه ادا کوؤ چه زمونږه دلجوئی ئے کړے ده خو زهٔ جی دا وایم چه دا مشران ئے ، زمونږ تاسو مشران یئ، زمونږ آواز به تاسو اوچتوئ، سنټر ته به رسوئ۔ مختلف این جی اوز ته هم مونږه دا ریکویسټ کوؤ چه هغوی مونږ سره امداد اوکړی۔ که دا سے وی جی، که دا کوم ریلیف مونږ ته ملاویږی نو مهربانی د اوکړے شی، دا د هم بند کړے شی، دا مونږ ته نه دے پکار ځکه چه مونږه هم د دے وطن حصه یو، مونږه هم د دے خاورے پیداوار یو، زمونږ هم په دے وطن باندے حق شته، زمونږ هم د دے قام په دے وطن حق دے۔ تاسو زمونږ مشران یئ، زمونږ ډیره توقع ده جی۔ مهربانی اوکړئ، سوال درته کوؤ، منت درته کوؤ چه کوم تکالیف نن زمونږ حلقے ته دی، هغه زهٔ دے ټول ایوان ته وایمه چه نن دے درد کښې مونږ سره شریک شئ جی۔ ډیره ډیره مننه، شکریه۔

<u>جناب سپیکر:</u> پیر صابر شاه صاحب! په دے باندے تاسو څه، فلډ باندے۔۔۔۔۔

<u>*سید محمد صابر شاه:*</u> د فلډ حوالے سره، دا یو ډیر اهم مسئله ده۔ دا چه کوم فلډ راغلے دے او په دے کښې کوم نقصانات شوی دی او څنګه چه دے فاضل ممبرانو په دے باندے بحث اوکړو او د میډیا په ذریعه باندے هم مونږ ته حقائق راغلی دی لیکن حقیقت دا دے چه دا څه چه ښکاره دی یا څه چه په خلے باندے وینا کیږی، د دے نه ډیر زیات نقصانات شوی دی او خلق بالکل بے یار و مددګار په داسے پوزیشن کښې دی چه دا وخت هغوی ته د خصوصی توجه ضرورت دے۔ یقیناً زمونږ چیف منسټر صاحب ډیر بروقت په دے باندے اقدامات کړی دی لیکن د صوبے وسائل چه کوم دی یا روایتی Mismanagement چه زمونږ د ادارو کوم دے او بدبختی دا ده چه زمونږ د ادارو هغه Erosion چه کوم دے ، هغه شروع دے او نن د هغے نتائج چه مونږ ته ښکاره کیږی۔ دا زما ورور خبره اوکړله چه یو سړے ما ته راغے او هغه اووئیل چه ورځ شپه مے محنت کړے دے او ځان له مے کور جوړ کړو، پکښې مے سامان کیښودو او په سیکنډونو کښې سیلاب راغے او زما ئے هر څه یوړل نو جناب سپیکر، اصل خبره خو دا ده چه نن دا سیلاب راغے او دا تباهی اوشوله، مونږ به د هغوی امداد اوکړے شو یا به او نه کړے شو، دا

وخت به تیر شی او سبا به مونږ د یو بل Disaster په انتظار کښې ناست یو چه پینځه کاله، لس کاله روستو به بیا راځی او بیا به مونږه ماتم کوؤ۔ په دے هاؤس کښې به مونږ کښینو او په دےبه خبرے اوکړو او هنګامی امدادونو د پاره ګزارش اوکړو، چرته نه به زیات ملاؤ شی او چرته نه به کم او خبره به ختم شی۔ زما خیال دا دے، ایوان چه کوم دے، دا انتهائی ذمه دار ایوان دے او د هر شی ذمه داری په مونږ باندے پریوځی چه داسے معاملات راشی، د دے معاملاتو مونږه Immediate فوری اقدامات، دوه پهلو دی د دے جی، یو چه کوم فوری طور دوئ له څه کولے شو او دویمه خبره دا ده چه راتلونکی ټائم د پاره مونږه هغه کوم بنیادونه فراهم کولے شو، هغه کوم اقدامات کولے شو چه بیا داسے قسم څه Disaster راځی، داسے قسم څه مصیبت راځی چه کم از کم زمونږ ادارے د هغے مقابلے د پاره تیار وی؟ لکه څنګه چه عبدالاکبر صاحب خبره اوکړه چه دلته کښې زمونږ د ایمرجنسی آلاتو سره مقابلے د پاره کرائسز مینجمنټ سسټم، دا یو سسټم چه کوم دے، مونږ له پکار دی چه یو داسے سسټم جوړ کړو چه هغه لکه زلزله، سیلاب، اور لګیدل یا داسے قسم څیزونه، Well equipped یو اداره هر وخت مستعدئ سره، په هغے کښې زمونږه هیلی کاپټرے هم پکار دی، هغے کښې داسے یو سسټم پکار دے چه د مرکز نه هم مونږ ته فوری امداد ضرورت وی نو چه د هغوی امداد مونږ ته رارسی، د داسے څیزونو اقدامات۔ بل زمونږ منسټر صاحب ناست دے، د ریونیو منسټر، انتهائی Competent منسټر صاحب دے جی، زما دوئ ته دا ګزارش دے ستاسو وساطت سره چه براه مهربانی تاسو پټواریانو ته، دے خپل تحصیلدارانو ته یو هدایت اوکړئ چه هغوی د پوره صوبے سروے اوکړی او په هغه سروے کښې دا شے اوګوری چه دا چه کوم د اوبو لارے دی او هغے لارو کښې Encroachment دومره تیزئ سره شوے دے او زهٔ به وایم چه زمونږ بدبختی وی چه روستنو اته کالو کښې نوے سسټم چه زمونږ کوم Introduce شوے دے د بلدیاتو، په هغے سسټم کښې هر سړی په سړک کښې Encroachment کړے دے، د اوبو لارے چه کومے دی، په هغے کښې ئے Encroachments کړی دی، لارے ئے بند کړے دی او زهٔ دا وایمه چه نن مونږ ته دا کوم حالات مخامخ دی نو په دے کښې لوئے

کردار زمونږ د جنرل مشرف صاحب چه دا مونږ ته کوم سسټم راکړے دے ، دا د هغوی هغه تحفه ده چه نن مونږ د هغے نه فیضیاب کیږو ، نو زهٔ دا گزارش کوم چه مونږ له په دے څیزونو باندے غور پکار دے۔ نن که زهٔ اوو ایمه چه منسټر صاحب به سروے اوکړی لیکن د هغے Implementation چه کوم دے ، هغه به بیا ځی زمونږه ضلعی حکومتونو ته او زمونږ د ضلعی حکومتونو چه هغه کوم Writ د دے سسټم راتلو نه مخکښ وو ، هغه Writ بالکل نشته دے۔ هغوی هغه یو کانړے هم د چا د لارے نه، د سرکاری ځائے نه د اوچتولو اهلیت او صلاحیت نه لری۔ خو منسټر صاحب کم از کم مونږ له پکار دی، آیا د دے سسټمونو په وجه باندے زمونږه بچی، زمونږ کورونه به ورانیږی او مونږ به د هغے تماشے کوؤ؟ پکار ده جناب، چه دے د پاره د دے هاؤس یو خصوصی کمیټی جوړه شی او دے له عام حالاتو کښ چه بلا راغله او بلا لاړه او بس مونږه په آرام باندے کښینو، مونږ که دے هاؤس، یا نن مونږ منسټران یا په حکومت کښ یو یا نه یو لیکن حکومت که د هرچا وی خو راتلونکی وخت کښ چه کوم مصیبت به راځی نو زمونږه رونړه به وی، زمونږ نه به وی، دا نن چه کوم مصیبت راغلے دے ، زمونږه رونړه دی، دا په بل ځائے کښ هم راتلے شی نو دے سلسله کښ یو خو دا کمیټی چه مونږ د دے لانګ ټرم، زمونږه څه اقدامات کیدے شی او د شارټ ټرم، زهٔ به دا اوو ایم لکه دا اته زره روپئ ممبران، ډیره ښه خبره ده، دا یو ټوکن امداد به زهٔ دے ته اوو ایمه، دے سره مونږه څه دوئ ته ریلیف نه شو ورکولے خو دا یو صرف یو ټوکن رقم هغے خلقو ته دے چه څوک دا استطاعت لری چه فوری طور باندے راشی او په دے کښ خپل Participation اوکړی۔ زهٔ د مرکزی حکومت نه، زما په خیال صدر صاحب ناست دے ، زهٔ به دوئ ته گزارش کوم چه تاسو خپل وزیراعظم صاحب، زمونږه وزیراعظم صاحب هم دے ، خو لږ تاسو ، دا فیصله زهٔ ځکه کوم چه دے کښ زهٔ یو بل Opportunity پیدا کولو کوشش کوم چه تاسو وزیر اعظم صاحب ته اوو ایئ چه راشئ، د پانچ اربو خبره شوے ده، زهٔ وایم چه دس ارب روپئ چه کومے دی، دا د راکړے شی چه دوئ د خلقو هغه امداد اوکړے شی۔ تاسو خپل وزیراعظم صاحب ته اوو ایئی او زهٔ به خپل قائد میاں نواز شریف صاحب ته دا اوو ایم چه پنجاب کښ زمونږ حکومت دے او څنګه چه

په بلوچستان کښې، د بلوچستان کښې دننه، هلته يو غټ پيکيج هغوی پنجاب ته ورکړے دے فوری طور باندے، زۀ انشاء الله خپل قيادت ته به دا اووايم چه شهباز شريف صاحب، نواز شريف صاحب راشي او دلته کښې فوری طور باندے د دے خلقو د امداد د پاره، د هغوی مدد د پاره، هغوی هم په دے مدد کښې حصه واخلي۔۔۔۔ (تالیاں)

جناب سپیکر: طهماش خان! دا Appreciate کړئ، څومره ښه خبره ئے درته اوکړه۔ تاسو دا نه Appreciate کوئ۔ (تالیاں)

سید محمد صابر شاہ: نو انشاءالله تعالیٰ زمونږ طرف نه به په دے کښې څه قسم دغه نه کيږی۔ قرارداد ضرورت دے چه مونږ يو قرارداد پيش کړو۔ د پارليمانی پارټو مشران د کښينی چه دے کښې مونږه Jointly يو قرارداد پاس کړو۔ بله چه کومه اهم خبره ده جی، هغه ډيره Alarming، ډيره خطرناکه دا ده چه يو خو په باجوړ کښې وائی زمونږ جيټ طيارے استعمال شوے دی، دويم چه کومه خطرناکه خبره ده، خدائے د کړی چه دا، دوئ ته خو چونکه چټ راغلے دے او الله د کړی چه داسے نه وی خو که داسے وی چه په کرم ايجنسئ باندے اتحادی فوځونه چه کوم دی، هغوی حمله کړے ده نو جناب سپيکر، دا خو يو انتهائی خطرناک اقدام دے۔ نن که اتحادی فوځونه راځی او په کرم ايجنسئ کښې حمله کوی، د دے مطلب دا دے چه نن په پاکستان باندے براه راست حمله اوشوله، نو په دے مسئله باندے جناب سپيکر، نن مونږ له هم په دے باندے ناسته پکار ده او يو قرارداد مونږ له پاس کول پکار دی او مرکزی حکومت ته هم چه صرف مونږ قرارداد پيش کولے شو ليکن مرکزی حکومت ته مونږه له وينا پکار ده چه هغوی په دے باندے سختئ سره، د نيټو فورسز چه کومے حملے دی، هغوی ته د دوئ اووائی حملے بند کړئ۔ که حملے نه بندوی نو دا جنرل مشرف چه کوم Americans ته مراعات ورکړے وو، دا د ترے فوراً واپس کړی۔ مونږ د خپل د ملک د دے خاورے، د دے په آزادئ په دے قيمت باندے مونږ قطعاً سودا نه شو کولے (تالیاں) مونږ سختئ سره دا خبره خپل حکومت ته وايو۔ باقی د باجوړ د جيټ طيارو حمله چه ده يا آپريشنے چه دی جناب، په دے کښې زمونږ ډير

واضح موقف دے، آپریشنے، زهٔ د صوبائی حکومت چیف منسټر صاحب Appreciate کوم، هغوی پهلا بریفنګ ورکړے دے، بیا هغه ورځ هم په لا ءاینډ آرډر باندے بریفنګ ورکړو خو زهٔ دا وایم چه جناب، مونږ له په مرکز کښې یو پالیسی Adopt کول پکار دی، یو قامی پالیسی د اسمبلئ نه، زمونږ د پارلیمنټ نه یو قامی پالیسی پکار ده او هغے پالیسئ لاندے بیا څه چه هغه زمونږ قامی پالیسی وی، د هغے مطابق موجوده چه کوم حالات دی، هغه مونږ له Deal کول پکار دی۔ دا نه چه جناب، څه وخت زړه له راشی، مونږ په سوات کښې آپریشن به شروع کړو، مونږ به په باجوړ کښې آپریشن شروع کړو، جیټ طیارے به راشی او زمونږ په خلقو باندے حملے شروع کړی، دا جناب، په هنګو کښې به راشی، هلته کښې به، په بونیر کښې، په هنګو کښې دا داسے څیزونه دی۔ نن چه کوم صورتحال دے جناب، نن زمونږ په دے بیلټ کښې، نن نوم د طالبانو اغستلے کیږی، د طالبانو ایجنډا خو ما ته ډیره صفا، چه په په افغانستان کښې دننه هغوی کوم حکومت کړے وو، هغه خو ډیره واضحه وه۔ چه په افغانستان کښې د دیرشو کالو، شلو کالو چه کوم بدامنی وه، هلته کښې چه کوم قتل عام وو، هغه افغانستان چه کوم د اسلحے ډهیر وو، د دنیا جهان چه څومره کریمنلز وو، هغه په افغانستان کښې جمع شوی وو، خو د طالبانو حکومت چه راغے نو په هغه وخت کښې امن راغے (تالیاں) نو د طالبانو ایجنډا خو مونږ ته، زما په خیال هغه ایجنډا ډیره واضحه ده۔ نن چه کوم کرائمز کیږی، نن چه کوم لګیا دے قتل عام کیږی، نن چه زمونږ دے صوبے کښې ځائے په ځائے باندے خلق وژلے کیږی، پرون واقعه شوے ده زمونږ د ائرفورس نوجوانان وژلے شوی دی، نن زمونږ د پولیس نوجوانان شهیدان کیږی، په بونیر کښې پرون نه بل پرون زما په خیال اته زمونږ پولیس والا بے ګناه قتل شوی دی۔ جناب! دا مونږ چه خله کهلاوؤ نو طالبان، طالبان، طالبان تسبیح زمونږ په لاس کښې دی۔ خدائے د پاره دا تسبیح وئیل پریږدوئ، راشئ اوګورئ دا وخت دا ستاسو "را" چه کوم دے، هغه لګیا دے ستاسو په افغانستان کښې ناست دے او زمونږ د Destabilization ، اسرائیل لګیا دے، سی آئی اے لګیا دے، زمونږ نور د دنیا ملکونه دی چه د هغوی نوم زهٔ اغستل نه غواړم، درے څلور ملکونه داسے دی چه د هغوی نوم زهٔ

اغستل نه غواړم لیکن هغوی لګیا دی، هغوی دلته Destabilization کوی۔ زمونږه خپل ادارو کښې دننه انتشار دے، زمونږ یو ایجنسی چه کوم ده، هغه یو تن لګیا وی سپورټ کوی، د هغے مقابله کښې یوه بله ایجنسی راځی، خدائے د پاره دا ایجنسئ هم هغه چه قامی پالیسی وی، د هغے پالیسئ لاندے هغه ایجنسو له هم پکار دی او هغوی ایجنډا دا نه ده پکار چه فلانے ګروپ پروموټ کړو، فلانے ګروپ، د هغوی ایجنډا چه کوم ده، هغه د پاکستان ایجنډا پکار ده، ذاتی ایجنډے نه دی پکار۔ دے د پاره زهٔ دا وایم چه دا کوم فورسز لګیا دی، زمونږ دا خطه دوئ Destabilize کوی، دے د پاره پکار ده چه یو قامی پالیسی جوړه شی په قامی اسمبلئ کښې، د هغے پالیسئ لاندے بیا مونږه جدا کړو چه کوم طالبان دی، هغه یو سائډ ته کړو، چه کوم کریمنلز دی، هغوی یو غاړے ته کړو، چه کوم د نورو ملکونو په ایجنډا باندے کار کوی، یوے غاړے ته کړو او هر مریض ته چه کومه دوائی پکار ده، د هغے مرض په مطابق هغوی له مونږ دوائی ورکړو۔ ټولو خلقو له چه مونږه یوه دوائی ورکړو نو دے کښې بیمارئ چه دی، هغے کښې بیا اضافه کیږی او تاسو ګورئ چه نن زمونږ اصل مسئله چه کومه ده، مونږ ته چه درپیش کوم مسائل دی نن سپیکر صاحب، نقل مکانی د قبائلی علاقو نه نه، نن ستاد پیښور نه خلق لګیا دی نقل مکانی کوی، نن خلق لګیا دی په پنجاب کښې کورنه اخلی۔ څو پورے به مونږه خپل کورنه پریږدو، دا خپله زمکه به مونږ پریږدو؟ مونږ خو وایو چه زمونږ ژوند هم دے زمکه کښې دے او دے خاوره کښې دے، زمونږه مرګ هم په دے خاوره کښې دے، مونږ خپلے خاورے سره بے وفائی نه شو کولے لیکن مونږ دا هم نه شو کولے چه طوفان مونږ ته مخا مخ دے او مونږ سترګے پټے کړو او په هغے باندے مونږه خاموشه پاتے شو۔ لهذا نن په دوه څیزونو، یو زمونږ په سیلاب باندے مونږ له پکار دی چه جائنټ زمونږه قرارداد راشی او بل خصوصاً سرحداتو باندے چه زمونږ کوم مداخلت کیږی، د هغے حوالے سره مونږ له قرارداد پاس کول پکار دی۔ ستاسو ډیره مهربانی چه تاسو ما له ټائم راکړو۔ (تالیاں)

<u>جناب سپیکر:</u> سکندر خان شیر پاؤ صاحب۔

جناب سکندر حیات خان شیرپاؤ: ډیره مهربانی جناب سپیکر، تاسو ما له موقع راکړه یو اهم موضوع باندے د خبرے کولو۔ جناب سپیکر! په تیر یو څو ورځو کښں چه کوم زمونږ په صوبه کښں او بیا خاصکر په پیښور ضلع کښں چه کوم د سیلاب د وجے نه یو آفت راغلے دے او زرګاؤ کورونه، زرګاؤ خلق، د خپل کورونو نه Displaced شوی دی، خلق د سلګونو په تعداد کښں پکښں قیمتی ځانونه ضائع شوے دی۔ دلته کښں په پیښور ضلع کښں کومے طریقے سره او څومره تعداد کښں چه خلق د یو مصیبت نه تیریږی لګیا دی، د هغے اندازه دلته کښں ناست په دے هال کښں خو نه کیږی خو جناب سپیکر، چه هغه خلقو له لاړ شئ او د هغوی هغه حالات اوګورئ نو سړی ته اندازه اوشی چه یو لوئے آفت په هغوی باندے تیر شوے دے۔ جناب سپیکر، دغه شان په چارسده کښں هم مختلف ځایونو کښں سیلاب راغلے دے ګوچه هغے هغه هومره تباهی نه ده کړے خو دا ده چه هلته کښں هم بعض ځایونو کښں لږ ډیر نقصان شوے دے او افسوس سره زۀ دا وایمه چه پیښور کښں به خو لږ ډیر توجه ورکړے شوے وی خو هلته په چارسده کښں چه اوس هم داسے بعض کلی دی چه هغے ته د حکومت د طرف هډو څوک ورغلے نه دے، نه د هغے خلقو څه تپوس شوے دے۔ جناب سپیکر، زۀ په دے خبره نه پوهیږمه په تیر څلور پینځو کالو کښں دا دریم، څلورم سیلاب دے چه په پیښور ضلع کښں راځی، دریم، څلورم سیلاب دے چه په چارسده ضلع کښں راځی، په دے وخت سره په اسمبلئ کښں دا خبره هم چه کوم د هغوی کار بنیادی دا دے چه دا خلق د دے مصیبتونو نه بچ کړی، هغوی ولے دے طرف ته توجه نه ورکوی؟ جناب سپیکر، دا خو به هر کال مونږه راپاڅو، هر کال به مونږه دا وایو جی چه دا سیلاب راغے او دومره خلقو ته نقصان اورسیدو خو اصلی حل خو به هله راوځی چه مونږه دے طرف ته توجه هم ورکړو او د هغے مسئلے حل رااوباسو۔ که تاسو اوګورئ جناب سپیکر، ستاسو حلقه ټولو کښں زیاته ترینه Affect شوے ده او تاسو ته پته ده چه دا دغه ځائے کښں د بعض محکمو د ناقص کارکردګئ یا د غفلت وجه ده چه دا سیلاب راځی ځکه چه نن نه څلور پینځه کاله مخکښں داسے قسمه سیلابونه ستاسو دے علاقے کښں نه راتلل خو دے درے څلور کالو نه چه دا حالات شروع شوی دی نو د دے څه بنیادی وجه ده او جناب سپیکر، د دے

تحقیقات ډیر زیات لازمی دی۔ که هغه مونږه Encroachment هم وایو، که هغه نور څه وجوهات دی، بعضے غلط پلاننگ شوے دے، بعضے غلط پراجیکٹس جوړ شوی دی چه د هغے د وجے نه دا آفت په خلقو باندے راغی نو جناب سپیکر، د دے تهه ته رسیدل ډیر لازمی دی۔ جناب سپیکر، زۀ ستاسو په وساطت، د دے هاؤس په وساطت، دے نورو ملګرو هم دا خبره اوکړله چه پکار دی چه مونږه د مرکزی حکومت نه مطالبه اوکړو چه هغوی هم راشی او د دے مصیبت په وخت کښې زمونږه د صوبے دے خلقو له، زمونږ هغه خلقو له، هغه غریبانانو له چه چا په ډیر توقعاتو سره، چا په ډیر طمعو سره مونږه دے هاؤس ته رالیږلے وو چه مونږه به دهغوی د حقوقو دفاع کوؤ، دهغوی د حقوقو تپوس به کوؤ، چه د هغوی امداد اوکړی۔ جناب سپیکر، زما خیال دے پیر صاحب هم خبره اوکړه، عبدالاکبر خان هم خبره اوکړه چه دا ضروری ده چه نن مونږه چه دلته نه پاڅو نو چه یو Message مرکز ته هم ورکړو چه دے وخت کښې د دے صوبے غریبانو ته د مرکز د امداد ضرورت دے او ورسره ورسره جناب سپیکر، دا هم یو Message دے خپل بیوروکریسی له هم ورکوؤ چه نور به مونږه غفلتونه نه برداشت کوؤ، نور به مونږه دا قسمه ناقصه کارکردګی نه برداشت کوؤ او دے ځل به د دے مسئلے حل رااوباسلو کوشش کوؤ۔ جناب سپیکر، ورسره ورسره زۀ داشے هم سپورټ کومه چه دا کوم فوډ آئټمز چه مونږ کله ریلیف کښې ورکوؤ،د دے هغه فائده نه رسی ځکه چه تاسو ته هم پته ده څه خو د محکمو د طرفه، که یو ځائے کښې لس څیزونه رااوځی نو Actual چه هغه خلقو ته چه رسی نو یو یا دوه هغوی له رسی، نور څیزونه په لار کښې اخوا ته دیخوا ته چرته لاړ شی۔ اکثر که مونږه ګورو چه کله هم داسے څه آفت راشی نو دهغے نه یو څو ورځے پس به هغه ټینټونه او هغه څیزونه په بازار کښې په یو څو روپو باندے خرڅیږی لګیاوی۔ نو جناب سپیکر، دے کښې مونږ له یو ځل نه، یو داسے صحیح طریقه کار پکار دے چه د هغے خلقو چه مونږه امداد کول غواړو، نو چه صحیح معنو کښے امداد اوکړو۔ داسے امداد د اوکړو چه هغوی ته هم دا محسوس شی چه او زمونږه تپوس اوشو او زمونږ په دے مشکلاتو کښې کمی راغله او زمونږ د مسئلے حل کیدو طرف ته یو اقدام اوچت شو۔ د هغے څه فائده نه ده چه بعضے کسان راشی،

ځان سره دیګونه راوړی، نور داسے سامان راوړی او هسے هغه Photo opportunity جوړه شی او بیا هغه شان خلقو ته د هغے څه فائده اونه رسی۔ جناب سپیکر، ستاسو په وساطت به زما د صوبائی حکومت نه دا هم خواست وی چه د چارسدے، خاصکر شابره او بیله کورونه، د بشیر خان حلقه هم ده او د شکور خان حلقه ده، په هغے کښ اوس هم خلق بغیر څه امداد پاتے دی او د هغوی سره څه لاره هم نشته، نه کشتئ هلته کښنے تلے دی، چه هغے طرف ته هم، که ډی سی او ته هدایت اوشی او اخوا ته توجه ورکړے شی۔ دغه سره سره پرون هم، ارشد خان هم هغے جنازے کښ موجود وو او شکور خان هم موجود وو، پرون په چارسده کښ یو کور هم د دے سیلاب په وجه رااوغورځیدو، د یو کور اته کسان په یو وخت مړه شو نو جناب سپیکر، زما به دا خواست وی ځکه چه واحد د هغے کور چه څوک ژوندے پاتے شوے دے، هغه د شپږو اووه کالو یو هلک وو، صرف هغه پاتے شوے دے نور د هغه مور پلار، وروڼه، خوئیندے ټول مړه شو نو جناب سپیکر، چه د هغے د پاره هم توجه ورکړی او د هغوی د امداد د پاره حکومت څه بندوبست اوکړی۔ ورسره ورسره جناب سپیکر، چونکه پیر صاحب هم د باجوړ به سلسله کښ خبره اوکړه او د کرم ایجنسئ باره کښ خبره اوکړه، ما ته پته ده چه دا خو سیلاب باندے بحث کیږی خو چونکه دا خبره اوچته شوه او ډیره اهم خبره ده نو دے باندے زۀ هم خبره کومه چه جناب سپیکر، زمونږه خو دا طمع وه چه موجوده حکومت دا خبره کړے وه چه دوئ به مذاکرات په ذریعے مسئلے حل کوی خو زۀ ډیر افسوس سره وایمه چه د دے ملک په تاریخ کښ دا ړومبنے ځل دے چه زمونږه خپل ایف 16 جهازونه زمونږ د خپلو خلقو خلاف استعمالیږی، لګیا دی۔ هلته کښنے بمباری کیږی لګیا دی او روزانه که اخبار هیډنګ تاسو ګورئ نو پنځوس او شپیته هلته کښ وفات کیږی۔ ورسره ورسره جناب سپیکر، په زرګونو فیملیز راغلی دی، هلته نه رااوځی لګیا دی۔ که نن شبقدر ته لاړ شئ نو شبقدر ته په سوؤنو فیملیز راغلی دی، چارسدے ته راغلی دی، تنګی ته راغلی دی، مردان ته راغلی دی۔ د هغه خلقو تپوس د پاره څه نشته، څوک ئے هغه شان، څه د هغوی د پاره څه کیمپ یا څه ځائے هم نه دے جوړ شوے، نو زما به د صوبائی حکومت نه دا خواست وی چه د دے طرف ته هم

توجه ورکړی چه هغه خلق چه کوم دلته کښې راروان دی، چه د هغوی د ریلیف د پاره یو کیمپ یا څه داسې ځائې جوړ کړې شي چه هغه فیملیز ته چه هغوی هلته نه د خپل ځان بچ کولو د پاره، د باجوړ نه راروان دی چه هغوی ته هم څه نه څه ریلیف ملاؤ شي۔ ورسره کرم ایجنسئ کښې پیر صاحب هم خبره اوکړه، دا کومه واقعه چه شوې ده، په دې باندې مخکښې هم زمونږ اسمبلئ یو قرارداد پاس کړې وو او زهٔ به دا غواړمه چه بیا نن مونږ پرې یو قرار داد پاس کړو او چه دا جواب مونږ مرکز ته هم اولیږو او دا جواب مونږ بهر قوتونه ته هم اولیږو چه یره مونږ به د خپل ملک په سرحداتو کښې د چا مداخلت نه منو۔ جناب سپیکر، زما به ورسره دا هم یو خواست وی چه پکار دا ده چه په قومی اسمبلئ کښې په دې باندې قرارداد راشی او هلته نه هم جواب لاړ شی ځکه چه زمونږ دې صوبې نه خو تهیک ده یو آواز به لاړ شی خو چه قومی اسمبلئ نه دا آواز لاړشی نو د هغې به زیات یو اثر وی او مونږه به دا طمع لرو چه دا به صوبائی حکومت مرکزی حکومت سره خبره اوچتوی او په سفارتی سطح باندې هم د دې احتجاج کوی او د دې د پاره به د یو ځل نه روک تهام کولو د پاره د دې څه نه څه حل راوباسی به۔ زهٔ آخره کښې یو ځل بیا جناب سپیکر، ستاسو مشکور یمه چه ما له مو موقع راکړه چه په اهم موضع باندې یو څو ما خبرې اوکړې۔ ډیره مهربانی۔

<u>جناب سپیکر:</u> شکریه، سکندر خان۔ شکیل بشیر خان عمرزئی صاحب۔

<u>جناب شکیل بشیر عمرزئی:</u> بسم اللہ الرحمن الرحیم۔ ډیره مهربانی، سپیکر صاحب۔ زما نه مخکښې زما مشرانو صوبه کښې چه کوم سیلاب راغلے دے، په هغې بحث اوکړو۔ زهٔ ستاسو وخت نه اخلم، خپلې خبرې صرف خپلې حلقې پورې محدود کوم۔ عزتمند سپیکر صاحب، په چارسده کښې هر کال تقریباً د ډیر بارانونو په وجه په خیالی او په جیندی کښې سیلابونه راځی، د څه په وجه چه چارسدې کښې ډیره تباهی راځی۔ چارسده کښې د بدقسمتئ نه چه دا ځل د سیلاب په وجه کوم نقصانات شوی دی او کومه علاقه زیاته متاثره شوې ده، نو بدقسمتئ نه هغه زما علاقه ده، زما حلقه ده۔ څنګه چه سکندر خان اووئیل چه شابړه او شولګره چه زمونږه د چارسدې زرخیز ترین علاقې دی، هلته سیلاب ډیر زیات نقصانات کړی دی۔ د خلقو کورونه غورځیدلے دی، اوبه پکښې ولاړې دی، څاروی مړه

شوی دی او فصلونه تباه شوی دی۔ گنے او تمباکو چه کوم زمونږ اهم فصلونه دی، د چنئ او د بارانونو وجے مخکښې نه بالکل تباه شوی دی او اوسنے فصل، جوار د دے سیلاب او د بارانونو د وجے نه بالکل تباه شوے دے، نو زهٔ ستاسو په وساطت صوبائی حکومت ته خواست کوم چه څومره کیدے شی، د چا چه کورونه وران شوے دی، د چا څاروی مړه شوی دی او چه د چا فصلونه خراب شوی دی او نور نقصانات شوی دی، نو زهٔ صوبائی حکومت ته خواست کوم چه څومره کیدے شی، دے خلقو ته د ریلیف ورکړے شی او آخیرنئ خبره ستاسو په وساطت، ایریګیشن منسټر صاحب ناست دے، د دے څه حده پورے حل دا هم دے چه Protection walls او Spur د په مختلف علاقو کښې جوړ کړے شی۔ دا یو څو خبرے وے چه ما کول غوښتل۔ ډیره ډیره مهربانی جی۔

جناب سپیکر: فضل شکور خان۔

جناب فضل شکور خان: بسم الله الرحمن الرحیم۔ جناب سپیکر صاحب، ډیره مهربانی، تاسو مونږ له موقع راکړه۔ خبرے خو ټولو مشرانو اوکړے خو هم دغه مسئله د فلډ ما ته هم ده او نور چه دلته کوم ملګری خبرے اوکړے، هم دغه مسئلے دی۔ جناب سپیکر صاحب، زهٔ خواست کوم ستاسو وساطت سره چه یو خو چه کوم زمونږ د هغے کورنئ دا ماشوم یو پاتے شوے دے، د دے د پاره د خامخا څه پیکیج اعلان اوکړے شی او نن د اوکړے شی۔ هغه د یو اووه کالو ماشوم دے چه مور، پلار او د هغه ټول خاندان په دے حادثه کښې ختم شو۔ د هغه د سکول د پاره، د هغه څه نور پړهائی لکهائی چه وی، هغه د حکومت د هغے ټوله ذمه واری واخلی۔ بله د هغے خلقو، څنګه چه درانی صاحب هم اووئیل، اوس هغوی موجود نشته، خوراک ضرورت خو دے خو زیات تر هغوی ته د مالی امداد ضرورت دے۔ چه څنګه Earthquake hit areas کښې دوئ Financial aid ورکول، دغه شان دے خلقو له د هم دے فلډ کښې Financial aid ورکړے شی او بل سینئر وزیر بلور صاحب ته زما یو ریکویسټ دے، چارسده کښې دننه دا خو سیلاب وو خو هغه هر باران کښے سیلاب راځی، د هغے وجه دا ده چه هغے کښې یو مین ډرینج دے، چه د هغے Depth چه دے، هغه Seven feet دے او نن په هغے کښې Six inch کښې اوبه ځی او Completely یو کلو میټر کښې هغه

Drainage دے جی او هغه بالکل د ختمے نه ډک دے۔ مونږ ډی ایم او صاحب ته ستړے شو په وینا باندے ، هلته چه کوم نور Responsible خلق دی، هغوی ته ستړے شو په وینا باندے ، که معمولی باران هم راشی، دے ټولے چارسده کښې جی په کورونه کښې دننه اوبه ځی او کنډو کنډو پورے پکښې اوبه وی، نو زۀ خواست کوم تاسو ته چه د دے هم زر تر زره نوټس واغستے شی او Concerned authority ته د دے باره کښې هم وینا اوکړے شی۔ نور خبرے ټولو زمونږ دے ملګرو اوکړے چه کوم ما کول غوښتل، هغه دوئ هم اوکړے۔ ډیره مهربانی، تهینک یو جی، السلام علیکم۔

جناب سپیکر: ملک باچا صالح صاحب۔ صرف فلډ باندے ، ښه جی۔

ملک باچا صالح: ښه جی۔ اعوذ بالله من الشیطان الرجیم۔ بسم الله الرحمان الرحیم۔ عزتمنده! مشرانو خو ټولو خبرے اوکړے د فلډ باره کښې، د ښاریو باره کښې، د دے علاقو باره کښې جی، هر څه اوشو خو زۀ د هغه علاقے او د هغه حلقے باره کښې بحث کوم چه هغه حلقه د پاکستان نقشه کښې خو شته خو نور چا ته څه معلومات نشته۔ نورو ته څه پته نشته چه هلته څه کیږی او څه روان دی او په دے سیلاب کښې څومره تباه کاری، څومره نقصانونه هلته شوی دی؟ کومه تباهی چه هلته شوے ده، فصلونه تباه شوی دی، بازار تباه شوے دے، بارکند ورته وائی، اوشیرئ کښې یو علاقه ده چه په هغے کښې کورونه وړلے شوے دی جی، روډونه وړلے شوے دی چه د هغے ذکر زۀ تاسو ته کومه۔ اوس د هغه روډونو نومونه تاسو ته اخلم چه په اوشیرئ دره کښې بارکند روډ، علی ګارسر روډ، عمریت روډ چه دا لنک روډونه دی جی، بیا به کوهستان کښې جی، ګانشال روډ، بریال حیاګئ روډ ، ګوالدئ روډ، ډوکدره روډ، سیاسن روډ، جندرئ روډ چه دامکمل طور تباه شوے دے جی او ټریفک هر شی په دے کښې جام دے جی۔ خلق نه شی تلے او په دے یو روډ پخپله ډی سی او یو طرف ته تلے وو چه هغه هم پکښې بند شوے وو درے ورځے او هغه بیا پیاده ترے رااووتلو او ګاډے بیا روستو ډیر په کوششتونو د هغه علاقے نه بهر کړے شو، رااووتے دے جی۔ عزتمندو! دے د پاره لږ توجه د مونږ ته راکړی، مونږ له څه ریلیف د راکړی، د هغے علاقے سره د څه امداد اوکړے شی۔ د دے روډونو کهلاویدو د پاره د څه، بلډوزرے خو

شته دے کنه، خوراک خو مونږ نه غواړو جی، ټینټ ترے مونږ نه غواړو خو مونږ له صرف د بلډوزر څه انتظام اوکړے شی، محکمه ورکس ته د هدایت ورکړے شی چه د دغه روډونو د کهلاویدو فوراً بندوبست اوکړے شی جی، ولے چه یو سړے په سل روپئ ځان له یو شے واخلی جی او په دوه سو روپئ بیا په دغه خلقو باندے پیاده، په خرو او په دے باندے ځان ته رسوی نو دغه د پاره جی۔ د سیلابونو خبرے خو کیږی، ټولو مشرانو خبرے اوکړے، هر څه اوشو خو دغه علاقے، د کومے چه نه دا میډیا خبر ده، نه ترے زما د ملک مشران خبر دی، نه بل چا ته څه پته شته۔ جناب سپیکر صاحب، په دے کښ فوراً تاسو داسے یو څه رولنګ ورکړئ یا چه څه داسے دغلته هدایت ورکړے شی، ډی سی او ته هلته پته شته دے جی، هغه خو هلته، هغے ایم اینډ آر سره څه لږے پیسے وی، هغوی وائی چه یره مونږ حتی الوسع څه یو روډ نه شو کهلاولے نو نور به مونږ څه اوکړو، مونږ سره د صوبائی حکومت په دے کښ Help اوکړی جی۔ نو جناب سپیکر صاحب، د دغه روډونو کوم نقصانات چه شوے دی، چه د دے تفصیلات دلته اورسی چه حکومت هم د دے نه خبر شی او نور چه کوم مونږ سره بله وعده چه تیر شوے زلزلو کښ چه کوم زمونږ سکولونه، شرنګل هائی سکول Damage شوے دے چه ما شومان پکښ نه شی کیناستے، هغوی هم اوسه پورے هیڅ هم انتظام او نه شو۔ هغه سکول بند پروت دے، هلکان تلے دی په بل ځائے کښ، په ټینټونو کښ یو ځائے بل ځائے کښ سبقونه وائی، هغه هم Damage شوی دی او دغه شان وران پراته دی او د کومے علاقے کوم فصلونه، کوم باغونه چه د هغے نه اعلیٰ ترین منړه رااوځی دے صوبے ته، د هغه علاقو نه تقریباً په دغه روډونو باندے اسی هزار ټرکس آلو رااوځی دے صوبے ته نو د هغه علاقے نه ګرمئ کښ جی کوم ګوبهی، شلغم او مختلف کومے سبزیانے، ټماټر په وافر مقدار کښ دے صوبے ته ورکړلے کیږی، هغه هر څه بلاک شو، هغه تباه شو، نو دغه مے درخواست دے جناب سپیکر صاحب، چه په دے کښ هر څوک چه ئے کوی، د ایریګیشن منسټر صاحب هم ناست دے، کومے والے چه تباه شوی دی، چه هغه دے واټر مینجمنټ ته اووائی یا دے ایریګیشن والو ته وینا اوکړی چه د هغے

فوراً د بحالیدو کوشش اوکړے شی جی، او دوئ ته پیسے فوراً ریلیز شی چه په دے باندے کار شروع شی۔ ډیره مهربانی، والسلام۔

جناب سپیکر: سیکرټری ورکس اینډ سروسز، دا روډونه چه کوم بند شوی دی، د هغے لړ تاسو بندوبست اوکړئ۔ انور خان ایډوکیټ صاحب۔

جناب انور خان ایڈوکیٹ: جناب سپیکر صاحب، زۀ ستاسو ډیر شکرگزار یمه چه تاسو ما ته سیلاب په باره کښې د خبرے کولو موقع راکړه۔۔۔۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: مائیک آن کړئ، سنګل ټچ ورکړئ، د دوئ مائیک آن کړئ۔ انور خان ایډوکیټ صاحب۔

جناب انور خان ایڈوکیٹ: ستاسو جی، Constituency چه کومه ده، هغه په دے کښې د ټولو نه Affected ده، مونږ ستاسو په غم کښې شریک یو۔ عالم زیب خان خبره اوکړه سر، دےنه مونږه جی ډیر لرے یو۔ دوئ باندے Disaster راغلے دے، وائی ښار ترے خبر نه دے او مونږه دوه، دوه نیم سوه کلومیټره لرے پراته یو جی۔ د نن ورځے پورے جی زمونږه صوبائی حکومت خبر نه دے چه د دیر په خلقو باندے څه تیریږی؟ زمونږ هلته کوم مین روډونه دی، کوم چه د بندو درے روډ دے، آتنګ دره، حیاګئ، نصرت دره، براول، دیر شرنګل روډ، دا خلق چه راوتی دی او پخپله ئے صفا کړے دی، پخپله ئے کداله، پخپله ئے بیلچے راغستے دی، زۀ پخپله ای ډی او ورکس اینډ سروسز ډیپارټمنټ ته ورغلے یمه او هغه ما ته Straight forward دا جواب راکړو چه زمونږ سره د ډیزلو پیسے هم نشته چه مونږ دا روډونه کهلاؤ کړو۔ کوآرډینیشن د محکمو په مینځ کښې نشته، زۀ ډی سی او صاحب ته هم تلے یمه جی، د هغوی دغه جواب وو چه زمونږ سره هیڅ پیسے نشته دے چه مونږ د ډیزلو بلډوزرے اولیږو۔ عزتمنده، زۀ ستاسو په وساطت باندے درخواست کومه چه دلته چه کومه اوس روژه راروانه ده جی، د روژے په وجه باندے، دا درے دی، مختلف درے دی، هلته هیڅ قسم وسائل د خلقو د رسیدو نشته او بله مین خبره چه کومه ده جی زمونږ دیر په کوم ځائے باندے پروت دے، جغرافیائی لحاظ سره هغه مونږ په پاک افغان بارډر پراته یو او یو طرف ته سوات دے، بل طرف ته باجوړ دے، نن په سوات کښې چه څه کیږی،

په باجوړ کښې چه څه کيږي، هغه تاسو نه پټ نه دي. په ډير کښې دا حالات دي چه روډونه بند دي نو زما دا درخواست دے جي چه هلته سيلاب او باران کوم نقصان کړے دے او چه ستاسوسردرياب کښې يا په خيالي کښې چه کومے اوبه راروانے دي، د ټولو سيلابونه نه راروانے دي. ستاسو د هغے اندازه جناب سپيکر صاحب، د هغے نه هم اغستے شئ او هغه کوم روډونه بلاک شوي دي يا کوم هلته ولاړ فصلونو ته نقصان رسيدلے دے يا کوم باغاتو ته نقصان رسيدلے دے يا خلق په کوم تکليف کښې دي جي، زما تاسو ته دا درخواست دے جي چه منسټر صاحب دلته ناست دے، تاسو هغوي ته اوواېئي چه فوراً د هغے خلقو بندو بست اوکړے شي. بله جي زما د ټولو نه Serious مسئله چه کومه ده، هلته په ډير کښې چه کوم سټرکټ هيډ کوارټر هسپتال دے، هغے کښې جي ټوټل 179 پوسټونه دي جي او 179 کښې صرف 42 پوسټونو باندے خلق کار کوي او 137 پوسټونه خالي پراته دي. زمونږه چه کوم حکومت راغلے دے، کوم ډاکټران چه د ايم ايم اے په ګورنمنټ کښے هلته ناست وو، هغے ته واپس را ټرانسفر کړے شو. ما د هيلتھ سيکرټري سره خبرے کړے دي، منسټر صاحب سره مے خبره کړے ده، هغوي Straight forward ماته دا خبره کړے ده چه خلق هلته نه ځي. زما دا درخواست دے جي تاسوته، چه کوم زمونږه اوس حالات جوړ دي، هغه ورځ باندے يو ايکسيډيټ شوے وو جي، په هسپتال کښے د پټئ هم څه نه وو. اوس کوم Bombing چه روان دے په باجوړ باندے، خدائے د نه کړي که ډير کښې داسے سانحه اوشي، په هسپتال کښې زمونږ سره بالکل سټاف نشته جي، ډاکټران نشته. پچاس نرسانو کښې صرف يو نرس ده چه هلته کار کوي. په ټوټل 179 کسانو کښې جي،137 پوسټونه خالي دي، او 42 باندے، او 42 هم جي، کوم لاندے ډاکټران دي، اي اين ټي ډاکټر نشته جي، سرجيکل ډاکټر زمونږ سره نشته، فزيشن نشته، آرتھوپيډک سرجن نشته، آئي سپيشلسټ نشته. اوس چه کوم حالات هلته روان دي جي، د دے په حقله باندے تاسو ته زما دا درخواست دے سر، چه تاسو هيلتھ ډيپارټمنټ ته فوراً دا اوواېئ چه زمونږه د ډير کوم خالي پوسټونه دي، دا د راله ډک کړي. او د سيلاب په وجه باندے چه کومے تباه کارئ شوے دي جي، چه کوم نور دلته سيلاب راغلے دے، زما عالم زيب خان

سره، تاسو سره، ټولو سره پوره پوره همدردی ده سر، مونږه پرے (خفه) دغه یو، خو دیر باندے چه کوم حالات دی جی، هغے نه تاسو خبر نه یئ۔ او زمونږه خو جی، بدقسمتی داده چه پاکستان 1947 کښ جوړ شوے وو او مونږ په 1960 کښ پاکستان کښ شامل شوے وو، اوس مونږه حیران یو، نه مونږه پاکستان قبولوی، نه مونږه جدا سټیټ یو۔ زمونږه یو نظام وو، هغه هم ختم کړو، نه پاکستان شو نه هغه سټیټ شو، نو دا به زه درخواست کوم چه تاسو دے محکمو ته اووایئ چه هغوی مونږ سره کښینی، مونږه هلته نه منتخب نمائندګان یو، نه زمونږ ه ځهConstituencyشته، نه زمونږه خبره منی، نه مونږ له څه اهمیت راکوی۔ دغه مے درخواست دے جی، چه په دے باندے تاسو خصوصی (غور) اوکړئ۔ تهینک یو۔

جناب سپیکر: منسټر هیلتھ نشته، سیکرټری هیلتھ صاحب! د دغه ډاکټرانو دا فریاد دے معزز ممبر صاحب اوکړو، دغه تاسو پوره کړئ۔ غلام محمد صاحب، چترال نه، خو صرف فلډ باندے، مختصر۔ سپیکرز ډیر دی، مختصر وایئ جی۔

جناب غلام محمد: نحمده و نصل علیٰ رسوله الکریم۔ امابعد فاعوذباللہ من الشیطان الرجیم، بسم اللہ الرحمان الرحیم۔ جناب سپیکر صاحب، میں آپ کا شکر گزار ہوں کہ آپ نے مجھے اس معزز ایوان میں بولنے کا موقع فاہم کیا۔ جناب سپیکر، جیسا کہ ہمارے پارلیمانی لیڈر، جناب پیر صابر شاہ اور دوسرے ہمارے بڑے ہیں، انہوں نے بات کی صرف پشاور کے متعلق، یا ہمارے ایک دو ممبران نے اپنے اپنے علاقے کے متعلق بات کی لیکن جناب سپیکر، میں آپ سے یہ ریکویسٹ کرتا ہوں، یہی درخواست کرتا ہوں، چونکہ آپ کو بھی پتہ ہے، اس معزز ایوان میں بیٹھے ہوئے سارے اراکین کو بھی پتہ ہے کہ ضلع چترال اس صوبے میں سب سے بڑا ضلع ہے، کم از کم میری Constituency جو کہ تقریباً ساڑھے آٹھ ہزار کلو میٹر پر محیط ہے، لیکن جناب والا، اس کے اوپر نہ کسی حکومت نے کسی بھی قسم کا، کسی بھی طریقے۔۔۔۔

جناب سپیکر: آپ، وہاں سیلاب اگر آیا ہو، تو اس پہ بات کریں، یہ مطالبوں کا وقت نہیں ہے۔

جناب غلام محمد: اس کی طرف آتا ہوں سر، آتا ہوں، اس طرف بھی آتا ہوں سر۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: سیلاب پر پہلے بات کریں۔

جناب غلام محمد: جی سر۔ ابھی شاید سر، آپ کو پتہ ہوگا یا اس معزز ایوان کو معلوم ہوگا کہ کم از کم میری Constituency میں سیندور نامی ایک گاؤں بالکل نیست و نابود ہوگیا لیکن ابھی تک اس کے اوپر کسی قسم کا، کسی بھی طریقے سے کوئی مداوا ان لوگوں کیلئے نہیں کیا گیا۔ اس کے علاوہ تحصیل دستوج میں جنانہ نامی گاؤں بالکل سیلاب کے نظر ہوگیا ہے، جونج میں لوگ بے گھر ہوگئے اور نقل مکانی کرنے پر مجبور ہوگئے لیکن حکومت نے اس کی طرف کوئی توجہ نہیں دی۔ اسی طرح کھد کے مقام پر چشمے خشک ہوگئے، سیلاب آگیا لیکن اس کے اوپر بھی حکومت نے کوئی توجہ نہیں دی ہے۔ جناب والا، میں آپ کی وساطت سے اس حکومت سے یہ درخواست کرتا ہوں کہ مہربانی کرکے سرور نامی گاؤں جو کہ نیست و نابود ہوگیا ہے، وہاں کے بچے سکول جا نہیں سکتے ہیں، وہاں ہسپتال نہیں ہے، صرف ایک بی ایچ یو تھا، وہ بھی ابھی ختم کردیا گیا۔ میں آپ کی وساطت سے اس معزز ایوان کے وساطت سے حکومت سے یہ تقاضہ کرتا ہوں، یہ التجا کرتا ہوں، یہ گزارش کرتا ہوں کہ خدارا ان غریبوں کے اوپر کچھ رحم کریں۔ یہ تھے میرے چند الفاظ اور اس کے ساتھ ہی میں اپنی تقریر ختم کرتا ہوں۔ بہت شکریہ جناب سپیکر صاحب، کہ آپ نے مجھے وقت دیا۔ تھینک یو۔

جناب سپیکر: تھینک یو۔ جاوید عباسی صاحب، لیکن بہت مختصر، غم رازی کرنی ہے آپ نے ہمارے سیلاب زدگان کے ساتھ۔

جناب محمد جاوید عباسی: بسم اللہ الرحمان الرحیم۔ جناب سپیکر، بہت شکریہ۔ جب سے آپ باہر کے دورے سے آئے ہیں، آپ جناب سپیکر، Left side پر بہت کم دیکھتے ہیں (قہقے) اور مجھے یقین ہے کہ جو پچھلا آپ کا رویہ تھا، اپنے قریب دوستوں کی طرف دیکھنے کا، اللہ کرے وہ جاری و ساری رہے۔ میں جناب عالم زیب صاحب کی قرارداد جو خاص طور پر ایک بہت Important ایشو پہ آئی ہے، میں اس کی اہمیت سے واقف ہوں اور مجھے بذات خود بھی بہت دکھ ہے اور جو تباہی سیلاب اور بارشوں سے ہوئی ہے، جس میں جانی اور مالی نقصان ہوا ہے اور جو باتیں میرے دوست نے کہیں ہیں، ہمیں ان سے مکمل تعاون ہے اور یہ جناب سپیکر، بہت Serious مسئلہ ہے، ہمارے صوبے کا۔ ہونا یہ چاہیئے تھا کہ آج اس ایوان میں سارے وزراء صاحبان بیٹھے ہوتے، سارے سیکرٹری صاحبان بیٹھے ہوتے اور جب ایک صوبہ تباہی، صوبے کے % 80-70 لوگ آج مشکل سے زندگی بسر کر رہے ہیں اور ان سارے لوگوں کی نظریں اس معزز ایوان کی طرف لگی ہوئی ہیں۔ وہ دیکھ رہے ہیں۔۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: اور جو دو چار وزیر صاحب تھے، وہ بھی چلے گئے ہیں، پتہ نہیں کہاں چلے گئے؟

جناب محمد جاوید عباسی: جی، وہ بھی چلے گئے ہیں۔ تو ان سب کی نظریں اس معزز ایوان کی طرف لگی ہوئی ہیں۔ وہ جو چترال میں رہ رہا ہے اور جو مانسہرہ میں رہ رہا ہے، وہ جو لکی میں رہ رہا ہے، وہ جو پشاور ویلی میں رہ رہا ہے، وہ جو سوات میں ہے، کہ ہمارے آج معزز ممبران اس موضوع پہ بات کریں گے اور ہماری جو مشکلات ہیں، اس میں کمی لائیں گے اور جو آج میں یہاں اندر کا ماحول دیکھ رہا ہوں، اللہ کرے کہ آپ آخر میں کوئی آج ایسی رولنگ دے دیں کہ ہم سب کا بھی پردہ رہ جائے اور حکومت کو بھی آئندہ یہ معاملہ Seriously لینا چاہیئے۔ جناب سپیکر، جو باتیں میرے دوستوں نے کہیں ہیں، میں ان کو دہراؤنگا نہیں، میں صرف یہ جاننا ضرور چاہونگا بھی، کہ فیڈرل گورنمنٹ کی ایک ٹیم آئی تھی، اسی دن انہوں نے کہا تھا کہ ہم نے ایک ٹیم بھیجی ہے اور وہ اندازہ کر رہی ہے اور ہم اس کو ریلیف دینے کیلئے، تو ہمیں اس معزز ایوان میں پتہ چلنا چاہیئے کہ فیڈرل گورنمنٹ کی جو ٹیم آئی تھی، انہوں نے کیا کیا، اور انہوں نے جا کر کوئی اس پر بات کی ہے اور کہاں تک وہ بات پہنچی ہے اور جو بات یہاں کی گئی ہے Crisis Management Cell کے بارے میں، یہ ہر ضلع میں موجود ہے۔ یہاں صوبے کی سطح پر بھی موجود ہے، ہمیں نہیں پتہ کہ وہ کام کر رہا ہے یا نہیں کر رہا؟ اور اگر یہ کام اس کا ٹھیک نہیں اور اس کی وجہ سے بھی، اگر وہ بھی Responsible ہے، تو ان کے خلاف جو ایکشن لیا گیا ہے، اس کو بھی ہمیں جناب سپیکر، آپ کی وساطت سے میں چاہونگا کہ ہمیں پتہ چلے۔ جناب سپیکر، جب اس طرح کی آفت ہمارے ہاں آتی ہے، تو ایک دم سارے لوگ ہم اکٹھے ہو جاتے ہیں۔ اس وقت میڈیا بھی بات کرتا ہے، ہم بھی بات کرتے ہیں اور جب چار دنوں بعد یا ہفتے بعد ہم بھول جاتے ہیں۔ اس سے کئی بڑی تباہی جناب سپیکر، ہمارے علاقوں میں زلزلے کی وجہ سے آئی تھی۔ وہاں پیسے کی بھی کوئی کمی نہیں تھی، پوری دنیا نے ڈالر میں پیسہ بھیجا تھا، پیسہ اسلام آباد میں پہنچ گیا ہے، وہ علاقے جو وہاں آج بھی مشکل سے زندگی بسر کر رہے ہیں، میری مراد ہزارہ ڈویژن کے ان علاقوں سے ہے، جہاں زلزلے نے تباہی مچائی تھی۔ آپ یقین مانیں جناب سپیکر، آج تین سال گزرنے کو ہیں، شاید ایک سکول بھی پوری طرح تعمیر نہ ہو سکا ہو، شاید ایک سڑک بھی پوری طرح ابھی تک تعمیر نہ ہو سکی ہو۔ میری ایک بی ایچ یو اور آر ایچ سی کی بات بھی پیچھے چھوڑیں جناب سپیکر، وہ بچے جن کیلئے پیسہ بھی آ گیا تھا، پیسہ اربوں روپیہ پڑا ہوا ہوگا، ایرا اور پیرا کے پاس، اب ہیرا پھیری کے علاوہ اور کوئی کام وہاں نہیں ہو رہا جناب سپیکر۔ ایک دفتر میں جائیں، تو وہ کہتے ہیں یہاں ڈی آر یو تک آپ پیرا میں جائیں جب صبح یہ

پتہ کرتے ہیں تو پیرا کہتی ہے جناب سپیکر، کہ میرے پاس کوئی پاور نہیں، ایرا میں جائیں اور جب ایرا سے بات کرتے ہیں تو وہ کہتے ہیں جناب یہ ایرا کونسل ہے اور اس کو ہیڈ جناب پرائم منسٹر صاحب کریں گے اور وہ بیٹھیں گے اور فیصلہ کریں گے اس صوبے کا۔ میں اس معزز ایوان کی توجہ جناب عبدالاکبر صاحب! آپ کی توجہ بھی چاہونگا، یہ بہت اہم معاملہ پر بات کر رہا ہوں، آپ بھی بہت اہم ڈسکشن کر رہے ہونگے، مجھے یقین ہے۔ میں معافی چاہتا ہوں آپ کو ڈسٹرب کیا ہے۔ یہ معزز ایوان ہمارے ساتھ اس معاملے پر کھڑا ہو جائے کہ یہ جو پیسہ آیا ہوا ہے جناب سپیکر، میں نے چیف منسٹر صاحب سے اس دن ریکویسٹ کی تھی کہ یہ پیسہ اس صوبہ سرحد کی ان لاشوں کے اوپر آیا ہوا ہے، ان لوگوں کیلئے آیا ہوا ہے جو لٹے ہوئے ہیں، وہ بیچارے آج بھی کھلے آسمان کے نیچے زندگیاں بسر کر رہے ہیں۔ کیا قصور ہے ان بچوں کا جو آج سکول میں اس شدید موسم میں، اس بارشوں کے موسم میں، پھر ایک بڑا شدید برفباری کا موسم شروع ہونے والا ہے، کھلے آسمان میں تعلیم حاصل کر رہے ہیں؟ پیسہ پڑا ہوا ہے، یہ معزز ایوان ہمارے ساتھ اٹھے اور سی ایم صاحب، یہ پیسہ ہماری پراونشل گورنمنٹ کے ڈسپوزل پر آنا چاہیئے، یہ ہمارے Aligned departments کے ڈسپوزل پر آنا چاہیئے تاکہ ہمارے کام ہو سکے اور اگر اسی طرح تین سال اور گزر گئے، دو سال اور گزر گئے تو پھر ہمارا کوئی حال پوچھنے والا نہیں ہوگا جناب سپیکر۔ تو جو آج ریزلیوشن لائی گئی ہے، ہم اس کی مکمل حمایت کرتے ہیں۔ ان حالیہ بارشوں سے ہزارہ ڈویژن میں بھی امسال جناب سپیکر، ہمارے کئی روڈز ایسے ہیں جو آج بھی بند ہیں، بہت سی سڑکیں کچی تھیں اور بہت سی سڑکوں میں سلائیڈز آئی ہوئی ہیں اور بہت سارا جانی نقصان ہوا ہے۔ مجھے یقین ہے کہ جناب منسٹرز صاحبان یہاں جو دو بیٹھے ہوئے ہیں، تین صاحبان، انہوں نے بھی اس بات کا نوٹس لیا ہوگا کہ ہزارہ ڈویژن میں ان حالیہ بارشوں سے جو تباہی ہوئی ہے، جو سڑکیں بند ہیں جناب، ایک خاص Package ہمیں دیا جائے تاکہ وہ جو کچے روڈز ہیں اور مشکل سے لوگ اپنے اپنے علاقوں میں جاتے ہیں، پوری طرح سے آج وہ ہمارا ایریا Chop up ہوا ہے تو میں آپ سے ریکویسٹ کرونگا کہ ہم عالمزیب صاحب کی اور جن دوستوں نے اس موضوع پر بات کی ہے، ان کی مکمل حمایت کرتے ہوئے آپ سے یہ بھی ریکویسٹ کرتے ہیں کہ ہزارہ ڈویژن کو بھی اس معاملے میں شامل کیا جائے جناب سپیکر، اور جو بہت بڑی ہماری Amount ہے، ایک دفعہ پھر زور دونگا کہ اتنا بڑا پیسہ ہمارا وہاں پڑا ہوا ہے ایرا کے پاس، میں صرف ایک مثال دے کر آپ سے اجازت لے رہا ہوں کہ جو چھوٹے دفتر ہیں ڈی آر یو کے، ایبٹ آباد میں مانسہرہ میں ہیں، تیس تیس لاکھ روپے ایک ایک

مہینے کا جناب سپیکر، ان کا خرچہ ہے، تیس تیس لاکھ روپے ان کی اسٹیبلشمنٹ کا خرچہ ہے، میں نے سوال بھیجا تھا، مجھے ابھی تک جواب نہیں ملا کہ 'پیرا' اور 'ایرا' کے اخراجات کتنے زیادہ ہیں، یہ پیسہ، اگر ہم اس معاملے میں آج فیل ہو گئے جناب سپیکر، جو مجھے سب سے زیادہ خطرہ ہے تو پھر دنیا کبھی بھی ہماری اس مشکل میں پیسہ ہمیں نہیں بھیجے گی۔ وہ کہے گی کہ یہ ایک ذمہ دار قوم نہیں ہے، ہم نے ان کے لوگوں کیلئے پیسہ بھیجا ہے، اگر یہ اپنے لوگوں کی فلاح و بہبود کیلئے، اپنے لوگوں کو دوبارہ بسانے کیلئے، اپنی روڈیں دوبارہ آباد کرنے کیلئے، اپنے سکولز دوبارہ بنانے کیلئے Interested نہیں ہیں تو پھر شاید کبھی بھی کوئی بڑا، اللہ نہ کرے اس ملک میں طوفان آئے اور دنیا ہماری مدد کو نہ آئے۔ وہ پیسہ پڑا ہوا ہے میں پھر ریکویسٹ کرونگا کہ

جناب سپیکر: انشاءاللہ۔

جناب محمد جاوید عباسی: کہ آپ اپنے جو رسوخ ہیں، ان کو بھی استعمال کریں گے تاکہ ہمارے لئے ہماری مدد ہو سکے۔ آپ کا بہت شکریہ، جناب سپیکر۔

جناب سپیکر: انشاءاللہ۔ تھینک یو جی۔ وقار احمد خان سوات سے جی۔

جناب وقار احمد خان: **اعوذ باللہ من الشیطن الرجیم۔ بسم اللہ الرحمن الرحیم۔** شکریہ، جناب سپیکر صاحب۔ په دے سیلاب باندے زما ټولو رونړو خبرے اوکړے، د دوئ ټولو سره زما اتفاق دے او په دے غمخواری کښې مونږ ټول سوات دوئ سره شریک یو او چه هر قسم تعاون زمونږ نه کیږی، انشاء اللہ که مالی وی او که جانی، هغه به د دوئ سره کوؤ خو جناب سپیکر صاحب، ستاسو په توسط سره زما یو خواست دے چه زمونږ په سوات کښې جاری کوم حالات دی، په هغے باندے بار بار ما ذمه وارو کسانو ته ریکویسټ کړے دے او هلته کښې بار بار سویلین آبادی Hit کیږی، نو زما ستاسو په توسط باندے هغے ذمه وارو کسانو ته دا خواست دے چه دا سویلین آبادی Hit کول د بند کړی او کوم مشکلات سره چه عام خلق دوچار دی نو د هغوی په حال د رحم اوکړے شی۔ دوئ خو دلته عبدالاکبر خان صاحب خبره اوکړه چه فلډ د خدائے د طرفه راغلے دے، زما دا عرض دے چه د ګوله بارئ دا سیلاب چه په مونږ وریږی د فوجیانو د طرفه، نو مهربانی د اوکړی او سویلین آبادی Hit کول د بند کړے شی۔ هلته چه کوم مریضانو ته تکلیف دے، پرون زما په حلقه کښې ښوارلس کوره لګیدلی دی،

درے کسه پکښی مړه دی او اووه پکښی زخمیان دی او د هغوی د راوستلو، اته بجے دا واقعه شوے ده د سحر او د څلور بجو پورے هغه مریضان بے یار و مددګار پراته وو هلته کښی او هغوی د راتلو، د راوړو څه بندوبست نه وو هسپتال ته، نو زما ستاسو په توسط خواست دے چه په دے مسئله د فوری طور ایکشن واغستے شی او په سویلین آبادئ د ګوله باری بند کړے شی۔ ستاسو ډیره مهربانی، شکریه۔

<u>جناب سپیکر</u>: شکریه جی۔۔۔۔۔

<u>جناب شمشیر علی خان</u>: جناب سپیکر صاحب۔

<u>جناب سپیکر</u>: شمشیر علی خان صاحب! دے سیاسی صورتحال باندے به بله ورځ بحث کیږی، نن سیلاب باندے صرف خبرے دی۔ سلیم خان وزیر صاحب، آپ بھی کچھ کہنا چاہے چاہتے ہیں؟ ہم، یہ ساری فریاد تو لوگ آپ سے کر رہے ہیں، حکومت کے وزراء صاحبان سے، بولیں آپ کیا بولنا چاہتے ہیں؟

<u>جناب سلیم خان (صوبائی وزیر)</u>: جناب سپیکر، بہت بہت مہربانی کہ آپ نے مجھے ٹائم دیا۔ یہ سیلاب کے حوالے سے سارے دوستوں نے بہت اچھی اچھی باتیں کیں اور اس دفعہ سیلاب سے ہمارا ضلع پشاور جس طرح متاثر ہوا ہے بری طرح سے، ہم سب کی ہمدردیاں ان کے ساتھ ہیں۔ خاصکر میں اپنے ڈیپارٹمنٹ کے توسط سے جب سیلاب آئے تھے، مختلف جگہوں میں ہم نے میڈیکل کیمپ لگائے تھے اور جتنا بھی ہمارے ڈیپارٹمنٹ سے ہو سکا، ہم نے Medical treatment provide کی تھی۔ جناب سپیکر، جس طرح دوستوں نے کہا کہ سیلاب مختلف ڈسٹرکٹس کے اندر آیا ہے، اس طرح میری جو Constituency ہے ضلع چترال، وہ بھی سیلاب کی وجہ سے کافی متاثر ہوا ہے اور اس معزز ایوان کے اس میں چترال کو بھی شامل کیا جائے۔ چونکہ وہاں میں Personally گیا تھا Visit کیلئے، کافی گھر وہاں پر سیلاب کی نذر ہو چکے ہیں اور جانیں بھی ضائع ہو چکی ہیں جس کیلئے ہم نے باقاعدہ ڈی سی او صاحب کو وہاں پر رپورٹ کرنے کیلئے کہا تھا۔ جناب سپیکر! یہ ابھی ریلیف پیکج جو اس وقت ریلیف کمیشن کی طرف سے مقرر کیا گیا ہے، میرے خیال میں اس میں Amendment کی ضرورت ہے۔ جب میں نے معلومات کیں، میری معلومات کے مطابق اگر کوئی گھر مکمل طور پر Damage ہوتا ہے، Fully collapse ہوتا ہے تو اس کیلئے صرف پچیس ہزار روپے کا ریلیف رکھا گیا ہے مگر افسوس کی بات یہ ہے کہ پچیس ہزار روپے میں میرے خیال

میں آج کل ایک باتھ روم بھی نہیں بن سکتا تو اس کیلئے اگر اس میں تھوڑی سی Amendment لائی جائے کہ کم از کم ایک بندے کو جس کا گھر مکمل طور پر Collapse ہوتا ہے، کم از کم اگر ایک لاکھ روپیہ دیا جائے تو ان کے ساتھ ہم تھوڑی بہت مدد کر سکیں گے۔ یہی میری گزارشات تھیں۔ بڑی مہربانی، جناب۔

جناب سپیکر: جناب ہیلتھ منسٹر صاحب ہیں نہیں، سیکرٹری ہیلتھ صاحب، معزز ممبران کی طرف سے دیر لوئر اور اپر کے ہسپتالوں میں بہت لوڈ پڑا ہے، مہاجرین جو باجوڑ سے آرہے ہیں، ان کیلئے میڈیسن کی اشد ضرورت ہے، ادھر کافی میڈیسن پہنچا دیں، تھینک یو۔ اسرار اللہ خان گنڈاپور صاحب ہمارے ساتھ غم میں شریک ہونا چاہتا ہے۔

جناب اسرار اللہ خان گنڈاپور: شکریہ، جناب سپیکر۔ سر، میں آپ کا شکر گزار ہوں کہ اس اہم موضوع پر آپ نے مجھے بات کرنے کا موقع دیا۔ اس وقت پشاور میں جو تباہی ہوئی ہے، یقیناً اس صوبے کے سارے ممبران اسمبلی اپنے اپنے حلقوں کی طرف سے ان کے غم میں برابر کے شریک ہیں۔ سر، سیلاب ہمارے علاقوں میں بھی آتے ہیں، پچھلے سال بھی آیا تھا، میرے حلقے کے چار دیہات اس سے بری طرح متاثر ہوئے تھے لیکن یہاں کے سیلاب کا ایک عنصر یہ بھی ہوتا ہے کہ سیلاب کے ساتھ ساتھ اموات بھی اس میں ہو جاتی ہیں اور یہ ایک ایسی چیز ہے کہ گھر بھی بن سکتے ہیں، فصلوں کی تباہی کا بھی ازالہ ہو سکتا ہے لیکن جس بندے کے اپنے گھر میں ایک گھر کا فرد ہی نہ رہے تو یقیناً وہ ہماری ہمدردی کا زیادہ مستحق ہے۔ میں سر، صرف چند گزارشات کرنا چاہونگا کیونکہ اس پر ایک سیر حاصل گفتگو ہو چکی ہے اور وہ یہی ہیں کہ جب تک ایریگیشن ڈیپارٹمنٹ اور جو ان کے واٹر چینلز ہیں، اس پر Messengers depute نہ ہوں کیونکہ اگر بہت بھی تیز پانی ہو اور بطور زمیندار سر، یہ میرا اپنا تجربہ ہے کہ گھنٹوں کی بات اس میں یقیناً ہوتی ہے، ایک ایسا سسٹم جب تک ہم Devolve نہ کریں کہ ان کو اگر Timely اطلاع ہو جائے تو اس میں کم سے کم اگر نقصانات ہونگے تو یہ جو اموات کا سلسلہ ہے، اس میں کافی حد تک کمی آسکتی ہے۔ فیڈرل گورنمنٹ کی بھی یقیناً ذمہ داری بنتی ہے لیکن عبدالاکبر خان صاحب نے گلہ کیا کہ جب تک پنجاب میں کوئی کام نہ ہو تو اس کا نوٹس نہیں لیا جاتا، یہ اگرچہ موقع نہیں ہے لیکن میں یہ کہونگا کہ جب تک ہماری وادی پشاور میں بھی ایک کام نہ ہوا ہو، ہمارے علاقوں کا بھی یہی حال ہوتا ہے کہ اس طرف توجہ نہیں دی جاتی۔ پچھلے سال ہمارے چار دیہات ڈوب گئے تھے، اگرچہ وہ دوسری حکومت تھی لیکن کوئی توجہ نہیں دی گئی تھی۔ سر، آج اس فلور پر میں اس Protest کو، کیونکہ اس میں ہمارے ثناء اللہ خان کے حلقے کا بھی ایک

دیہات تھا جس میں چھ فٹ تک پانی ایک ماہ سے زیادہ کھڑا رہا اور وہاں کے جو نقصانات ہوئے ہیں، اس فورم سے میری یہ گزارش ہو گی کہ جب مرکزی حکومت کی طرف سے ریلیف آئے تو ہمارے ان دیہاتوں کا بھی خیال رکھا جائے جو پچھلے سال ان میں تباہی ہوئی ہے۔ شکریہ۔

<u>جناب سپیکر:</u> انشاء اللہ، انشاء اللہ۔ تھینک یو۔ محمود عالم خان کوہستان سے۔

<u>جناب محمود عالم:</u> شکریہ، جناب سپیکر۔ جناب سپیکر!۔۔۔۔۔۔

<u>جناب سپیکر:</u> مائیک آن کریں۔

<u>جناب محمود عالم:</u> سیلاب کے اوپر انہوں نے بات کی۔ الحمد للہ مجھے بڑی خوشی ہوئی ہے، ساتھیوں نے کافی اچھے انداز میں سیلاب کے اوپر بات کی تو میں اپنے کوہستان کے حوالے سے بات کرونگا جہاں سیلاب آیا ہے اور بہت زیادہ نقصان ہوا ہے کوہستان میں۔ پہلی بات تو یہ ہے کہ یہ سیلاب جو ہے، یہ ہر سال آتا رہتا ہے، ہر سال کوئی نہ کوئی واقعہ ہوتا ہے تو اس پر ہم اسمبلی میں بات کرتے ہیں لیکن اس پر عمل نہیں ہوتا ہے اور حوصلہ افزائی کر کے چلے جاتے ہیں۔ جناب سپیکر، میں آپ سے یہ کہونگا کہ اس سیلاب کی تباہ کاریوں کو دور کرنے کیلئے ایک کمیٹی بنائی جائے، اس میں حکومتی ارکان بھی شامل ہوں اور اس میں اپوزیشن والے بھی ہوں کہ کس طرح اس تباہ کاری سے بچا جائے، کس طریقے سے اس کو دور کیا جائے، کس طریقے سے اس میں مدد کی جائے؟ تو ایسی کوئی کمیٹی ہمیں بنانی چاہیئے اور ہمیں قومی لیول پر بھی، قومی حکومت سے بھی یہ مطالبہ کرنا چاہیئے کہ کسی طریقے سے اس سیلاب کی تباہ کاری کو دور کیا جائے اور ہم جو ہیں، وفاقی حکومت کا حصہ ہے صوبائی گورنمنٹ، تو ہمارا حق بنتا ہے کہ جس طرح وفاقی گورنمنٹ پنجاب والوں کی مدد کرتی ہے اس کی ہر مشکل میں، جب پنجاب میں سیلاب آتا ہے تو پورا پاکستان چوکس ہوتا ہے تو اسی طرح صوبہ سرحد کے اندر کہیں بھی اگر سیلاب آتا ہے، تباہ کاری ہوتی ہے تو پھر صرف صوبائی گورنمنٹ کے فنڈ سے یہ کمی و بیشی ہم پوری نہیں کر سکتے ہیں، تو ہم جب تک قومی حکومت سے اس تباہ کاری کو دور کرنے کیلئے فنڈ وصول نہیں کرینگے، وہ ہماری مدد نہیں کرے گی تو اس وقت تک اس تباہ کاری کو قابو کرنا ہمارے بس کی بات نہیں ہے۔ چونکہ یہ اللہ کی طرف سے ایک عذاب ہے، اس عذاب کو روکنے کیلئے ہمیں کوشش تو کرنی چاہیئے لیکن وہ کوشش کس طریقے سے کی جائے؟ وفاقی حکومت والوں سے ہمیں مطالبہ کرنا چاہیئے۔ دوسرا این جی اوز سے ہمیں مطالبہ کرنا چاہیئے۔۔۔۔۔۔

<u>جناب سپیکر:</u> انشاء اللہ، انشاء اللہ۔

جناب محمود عالم: اور مختلف ڈونرز سے ہمیں مطالبہ کرنا چاہیئے۔ سپیکر صاحب! مجھے ایک دو منٹ اور دے دیں، میں نے ابھی بات ختم نہیں کی۔

جناب سپیکر: نہیں، مختصر کریں۔ بہت دوست۔۔۔۔۔۔

جناب محمود عالم: کوہستان کے حوالے پہ میں ابھی آیا۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: ہاں،اس پر آجائیں نا، میں کوہستان کی بات سننا چاہتا ہوں۔

جناب محمود عالم: ابھی سپیکر صاحب، ایک بات تو یہ ہے کہ ہمارے جتنے ایم پی ایز ہیں، ہر ایک نے اپنے حلقے کے اوپر بات کی ہے کہ میرے حلقے میں یہ تباہی ہوئی ہے، میرے حلقے میں یہ تباہی ہوئی ہے لیکن یہ ہم سب کا اجتماعی کام ہے۔ دیکھو اگر کسی کے حلقے میں تباہی ہوئی ہے تو یہ صوبہ سرحد کے اندر ہوئی ہے، پشاور کے اندر ہوئی ہے اور یہ ہم سب کا اجتماعی کام ہے۔ ہم سب نے ملکر اس تباہ کاری کو کس طریقے سے ہم روک سکتے ہیں، اس کیلئے ہمیں ایک طریقہ کار بنانا ہے اور ہمارے کوہستان کی ابھی تک بات ہی نہیں ہوئی ہے۔ کوہستان ایک ایسا علاقہ ہے، وہاں کندیاں وادی، ہربن، وہاں پر اتنی تباہ کاری ہوئی ہے کوہستان کے اندر اور یہاں میرے خیال میں کسی ممبر کو پتہ بھی نہیں ہوگا کہ کوہستان میں بھی سیلاب آیا ہے یا نہیں آیا، نہ کسی نے ذکر کیا ہے۔ کوہستان ہے بھی پسماندہ اور جب اس قسم کے واقعات وہاں آتے ہیں کوہستان میں، تو پھر پسماندہ ہونے کے علاوہ اس کو ہم ایسے چھوڑ دیتے ہیں ہر چیز میں اور کوہستان میں اتنی تباہی ہوئی ہے، میں وہاں کی رپورٹ بھی لایا ہوں تازہ۔ یہاں پشاور میں تو یہ ہے کہ یہاں مطلب روڈز ہیں، سڑکیں ہیں، مختلف قسم کے این جی اوز آتے ہیں، مختلف قسم کے لوگوں کی رسائی یہاں تک ہوتی ہے لیکن کوہستان میں جہاں تباہی ہوئی ہے، خدا کی قسم وہاں پیدل ہم آٹھ آٹھ، دس دس کلومیٹر چل کر جاتے ہیں، وہاں کوئی گاڑی نہیں جاتی ہے اور پیدل چلے جاتے ہیں، پہنچنا بھی مشکل ہوتا ہے۔ ان لوگوں کی کیا حالت ہے جو ہم کہتے ہیں کہ یہاں پشاور میں، جب ہم اس مشکل کو دور نہیں کر سکتے ہیں تو وہ لوگ جہاں ہم سات کلومیٹر، دس کلومیٹر پیدل چل کر پہنچتے ہیں، ان لوگوں کا کیا حال ہے؟ وہ پریشان حال ہیں، ان کا کون پوچھے گا سپیکر صاحب؟ میں آپ سے ریکویسٹ کرتا ہوں اور میں، اگر آپ یقین نہیں کرتے ہیں تو یہ تصویریں میں لیکر آیا ہوں، ابھی تازہ وہاں پر جو فلڈ آیا ہے، وہاں پر جو نقصان ہوا ہے سیلاب سے، یہ تصویریں میرے پاس پڑی ہیں، اگر کسی نے دیکھنی ہوں اور اتنا بڑا نقصان ہوا ہے، تقریباً اس میں جو ٹوٹل نقصان ہوا ہے، ایک سو اسی خاندانوں کا نقصان ہوا ہے۔ میں نے وہاں ضلعی گورنمنٹ سے یہ رپورٹ منگوائی ہے اور اس

میں Missing جو ہوئی ہیں، وہ Nil ہیں لیکن Affected families جو ہیں، وہ تقریباً 58 Families affected ہیں اس میں اور اس کے علاوہ Homes complete damaged، یعنی Complete homes جو Damage ہوئے ہیں وہاں پر، تقریباً اڑتیس ہیں جو کہ سرے سے ہیں ہی نہیں، تو اس کا ازالہ کون کریگا سپیکر صاحب؟ اس کیلئے میں آپ سے ریکویسٹ کرتا ہوں، آپ صوبائی گورنمنٹ سے ہمیں فنڈ دلاتے ہیں یا وفاقی گورنمنٹ سے دلاتے ہیں، آپ مجھے مطمئن کرائیں، میں ابھی وہاں پر بیٹھتا ہوں۔۔۔۔۔۔

<u>جناب سپیکر</u>: انشاءاللہ، انشاءاللہ جی۔

<u>جناب محمود عالم</u>: اور اس کے علاوہ Home damaged جو ہیں، Partial damages جو جزوی نقصانات ہوئے ہیں، وہ تقریباً اٹھارہ ہوئے ہیں میں تقریر تو کرتا ہوں لیکن اس پر عمل نہیں ہوتا، اس کیلئے میں ابھی وہاں جا کر بیٹھتا ہوں۔ آپ مجھے مطمئن کرائیں تو پھر انشاءاللہ میں اس جگہ سے اٹھتا ہوں سپیکر صاحب۔ (تالیاں)

(اس مرحلہ پر معزز رکن احتجاجاً فرش پر بیٹھ گئے)

<u>جناب سپیکر</u>: مسرت شفیع بی بی، لیکن مختصر۔

<u>ڈاکٹر اقبال دین</u>: جناب سپیکر!۔۔۔۔۔۔

<u>جناب سپیکر</u>: فلور ابھی بی بی کو دے دیا ہے، تھوڑا صبر کریں۔

(معزز رکن سینیئر وزیر، جناب رحیم داد خان کی مداخلت پر احتجاج ختم کر کے اپنی نشست پر بیٹھ گئے)

<u>محترمہ مسرت شفیع ایڈوکیٹ</u>: **اعوذ باللہ من الشیطان الرجیم۔ بسم اللہ الرحمان الرحیم۔** ټولو کښې پهلا خو زۀ د سپیکر صاحب شکریه ادا کوم چه سپیکر صاحب ما ته لږ غونډے ټائم راکړو۔ دویمه خبره زۀ دا کول غواړم چه د الله طرف نه څه مونږ باندے رحم شوے دے او دا سیلاب راغلے دے او د سیلاب د وجے نه۔۔۔۔۔۔

<u>جناب سپیکر</u>: شکریه، شکریه۔ (قہقہہ) عالمزیب څه شو؟

<u>محترمہ مسرت شفیع ایڈوکیٹ</u>: څه نقصانات اوشو خو ما ته ډیر افسوس په دے خبره دے، نن د هر یو ضلعے نه د هغے نمائنده په دے مد کښې خبرے کوی او خپل د غم اظهار کوی خو د کوهاټ چه کوم درے واړه نمائندګان دی، هغوی خاموش دی۔ ما ته ډیر افسوس دے، زما په کوهاټ ضلع کښې درے څلور کلی تباه شوی دی او

تین چار سو کورونه تباه شوی دی خو د هغوی متعلق چا څه خبره اونکړه۔ زهٔ خپله، اګرچه ما ته هغه شعر نه دے یاد چه که "هغه د هلکانو نه یا د سړو نه خبره پاتے شوه نو جینکئ به ئے کتی" (تالیاں) نو زهٔ دا خبره کوم چه زما د کوهاټ چه کوم مسائل دی، هغه زهٔ اوچت کړم۔ زما په علاقه کښ د تین سو نه زیات ګهرانے چه دی، هغه تباه شوی دی، جانی نقصان هم شوے دے او مالی نقصان هم شوے دے۔ دے ځائے کښ د ریلیف خبره کیږی، ریلیف وقتی شے دے، زهٔ دا غواړم چه دے د پاره تاسو پلاننګ اوکړئ او هغه علاقے چه کومے د برساتی نالو په زد کښ دی، د پاره د سپیشل پلاننګ اوشی چه آئنده د پاره دا نقصان اونه شی۔ ډیره مهربانی۔ (تالیاں)

ډاکٹراقبال دین: پوائنټ آف آرډر۔ ما ته دوه منټه راکړئ۔

جناب سیدرحیم: جناب سپیکر! زهٔ یو ضروری خبره کول غواړم۔

جناب سپیکر: ډاکټر صاحب، خو دوه منټو نه به زیات نه اخلے، دوه منټه۔ ډاکټر صاحب! دوه منټه۔۔۔۔۔ (شور)

جناب سیدرحیم: جناب سپیکر! زهٔ۔۔۔۔۔

ډاکٹراقبال دین: جناب سپیکر صاحب، زهٔ دا عرض کوم چه دا پرابلمز، دا ما لیکل هم کړی دی، څه وختے چه سیلاب راغے، په کوهاټ کښ هم سیلاب راغلے وو جی، په کوهاټ کښ هغه وخت ایک سو پینسټھ نه زیات کورونه اوبو اوړے وو، مرګ او ژوبله هم پکښ شوے وه۔ دوه ځله په دے سلسله کښ زهٔ پیښور ته هم راغلے یم، افراسیاب خټک صاحب چه په اینکسئ کښ هلته ریلیف کمشنر سره خبرے کولے او د ریلیف کمشنر سره ئے د ټولے صوبے د سیلاب چه کوم کوم ځائے کښ تباهی شوے وه، هغے په باره کښ هغوی ته هدایات اولیږل چه تاسو دوئ سره دا امداد اوکړئ۔ هغه ټائم کښ زهٔ دوه ځله راغلے یمه او افراسیاب خټک صاحب په وساطت باندے ریلیف کمشنر ته ما کوهاټ کښ چه سیلاب نه کومه تباهی شوے وه او ایک سو پینسټھ کورونه هغه وخت پورے چه سیلاب اوړی وو، ما د هغوی د پاره د اوړو، د غوړو او د چینئ مطالبه کړے وه خو افسوس دا دے چه صرف او صرف کمبلے یعنی Blankets مونږ ته رالیږلے شوی

دی، باقی هیڅ شے نه دے رالیږلے شوے۔ د کوهاټ ډی سی او او ډی او آر صاحب زهٔ ډیر زیات مشکور یمه چه په هغه ټائم باندے مونږ اولیږل او هغه ځایونو ته اورسیدل او خپل طرف نه د کوهاټ په سطح باندے چه هغوی څه کولے شو، هغوی اوکړل او زهٔ اوس هم دا وایمه چه کوهاټ ته په دے سلسله کښې هیڅ قسم امداد د ریلیف کمشنر نه دے ملاؤ شوے، د افراسیاب خټک غوندے معزز هستئ د هدایاتو باوجود۔

<u>جناب سپیکر</u>: سید رحیم خان! خو دوه دوه منټه، د دوه منټو نه به زیات نه اخلے۔

<u>جناب سید رحیم</u>: جناب سپیکر صاحب! زهٔ۔۔۔۔۔۔

<u>جناب سپیکر</u>: سید رحیم خان ته مائیک آن کړئ۔

<u>جناب سید رحیم</u>: بند دے جی۔

<u>جناب سپیکر</u>: یو ټچ ورکړئ نو بیا به آن شی۔

<u>جناب سید رحیم</u>: سپیکر صاحب! زهٔ به۔۔۔۔۔۔

<u>جناب سپیکر</u>: ضرورت نشته تاسو ته د مائیک، خیر دے وایئ جی۔

<u>ایک آواز</u>: مائیک کهلاؤ شو۔

<u>جناب سید رحیم</u>: کهلاؤ شو؟ ښه۔ جناب سپیکر صاحب! لکه څنګه چه زما دے ورونړو خبره اوکړه د سیلاب په سلسله کښې، مونږ د دوئ په دکھ درد کښې باقاعده شریک یو او انشاءالله تعالیٰ زما دا ملګری او مونږ مشترکه طور باندے یو قرارداد پاس کول غواړو چه دا امداد چه کوم دے، دا کم دے، لهذا مرکزی حکومت نه د قرارداد په ذریعه یو درخواست کول غواړو چه هغوی بهرپور امداد د دوئ اوکړی جی۔ (تالیاں) اصل کښې خبره دا ده جناب، چه زمونږ په ضلع بونیر کښې د نن نه دوه درے ورځے مخکښې، څلور ورځے مخکښې په پولیس باندے د شپے حمله اوشوه، اته تنه د پولیس مړه دی نو زهٔ درخواست کوم ستاسو په وساطت باندے چه حکومت د د هغوی خاندانونو ته باقاعده معاوضه ورکړی او د هغوی چه کوم رولز ریګولیشنز دی، د هغے مطابق د د هغوی مداوه اوشی۔ جناب سپیکر صاحب، پولیس والا دومره

Impress شوی دی د دغه مرگونو نه روستو چه هغوی باقاعده د کړاکړ چوکئ، چه هغه زمونږ او د سوات په مینځ کښ باؤنډری ده، هغه ئے خالی کړے ده۔ دغسے د کینگر گلئ چوکئ چه زمونږ د میاں خان سنگاؤو او ابازدرو، چه هغه مالاکنډ ایجنسی ده، هغه ځائے کښ زمونږ سرحد دے، هغه چوکئ خالی شوے دی۔ دغسے جناب، په پیر بابا کښ چه کومه چوکئ ده، هغه هم د خوف و هراس د لاسه پولیس خالی کړے ده۔ نن زمونږ قوم راپاڅیدلے دے او قوم چه کوم دے، په هغه چوکو کښ ناست دے او د ملک د سرحداتو هغه باقاعده حفاظت کوی۔ نن جهگړه شروع ده چه د طالب په نوم کوم تحریک دے، کیدے شی چه طالبان وی یا نور څوک وی خو قیصرخان ماسره ناست دے، د دوئ په حلقه کښ سنگر یو ځائے دے چه په هغے کښ جنگ شروع دے، اته کسه ئے ترے، وائی چه ژوندی اونیول که شپږ کسان، قیصر خان راته اوس اووئیل۔ دغسے پرون چه کوم جهازونه راغلی دی او شیلنگ ئے کړے دے، د سلطان وس نه او د غازی خانی نه، د ډگر کلی نه، د پگړی نه، د ایسار نه خلق وتلی دی خو که چرے دغه جهازونو شیلنگ نه وے کړے نو قوم هغه خلقو ته رسیدلے وو، نن به هغه کسان نیولے شوی وو خو نه پوهیږم چه دا شیلنگ چه دوئ کوی نو دوئ خو هغه په ټهیک نشانه باندے شیلنگ نه کوی۔ د دے مطلب دا دے چه بره فوج شو یا نورے ایجنسی شوے او دا کوم کسان چه راغلے دی، د دوی په مینځ کښ زما چه څومره خیال دے باقاعده Commitment دے، په دے ډډه باندے چه کوم دے یعنی صحیح هغوی حمله نه کوی او قوم باقاعده دے حد ته رسیدلے وو چه هغوی دا کسان نیولے وے، نن د قوم د پنجے نه هغه خلق خلاص کړے شول، نو دا مے درخواست دے چه دا مرکزی حکومت او صوبائی حکومت د ۔۔۔۔۔۔

<u>جناب سپیکر</u>: سید رحیم! لاء اینډ آرډر باندے مونږ بله ورځ ټائم ایښودے دے، په هغے کښ بیا ښه زړه سپک کړه۔

<u>جناب سید رحیم</u>: ټهیک ده، خبره جی مختصر کوم۔ زمونږ د قوم سرحدات غیر محفوظ دی۔ مونږه ستاسو په وساطت باندے صوبائی حکومت ته دا درخواست کوؤ چه هغه فوری طور باندے مونږ له دوه پلاټون باقاعده ایف سی، څلور پلاټون ایف سی او څلور پلاټون مونږ له باقاعده پولیس راکړی ۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: انشاء اللہ، انشاء اللہ۔

جناب سید رحیم: او کوم پولیس والا چه زمونږ د بونیر نه په نورو ضلعو کښې دی، هغه د مونږ ته واپس کړی د پاره د دے چه دا سرحدونه، دا چه کوم زمونږ نورو ضلعو سره باډرے لګیدلے دی، چه دا محفوظ شی او مونږ ته خطرات کم شی۔ ستاسو جی ډیره ډیره مننه۔

جناب سپیکر: مہربانی۔ شگفتہ ملک بی بی، مختصر دو، دو منٹ۔

محترمہ شگفتہ ملک: ډیره مننه سپیکر صاحب، چه تاسو موقع را کړه۔ څنګه چه زمونږ د دے پی ایف۔ ون عالمزیب او زمونږ طهماش خان خبره اوکړه، سپیکر صاحب، ستاسو حلقه ده او زمونږ ارباب ایوب جان، دے کښې زۀ پخپله هم تلے یمه او ما Visits کړی دی، زیات تر په ریګی کښې او په لکړئ کښې ځکه چه لکړئ چه ده، هغه اکثر خلقو دا خبره کوله چه هلته ډیر لږ نقصان شوے دے، زۀ پخپله تلے یم هلته، تقریباً پنځلسو نه واخله تر شلو پورے کورنه هلته بالکل تباه شوی دی۔ د دے نه علاوه ریګی چه کوم دے، هغه خو ستاسو حلقه ده، تاسو ته به زیاته پته وی چه هغه خو پوره کلے دے، په لکړئ کښې جی زۀ تاسو ته اووایم چه هلته مونږه باقاعده یو یو کور ته لاړو، هغے ځائے کښې داسے وو چه هغه کورونه بالکل تباه شوی دی او په یو کور کښې درے کسان چه دی، دوه لونړه او یو پلار په اوبو کښې ډوب شوی وو۔ د دے سره د هغوی چه کومه مور وه، هغه د Heart patient وه، هغه هم تر څه حد پورے اوبو اوړے وه خو چرته بیا اونے پورے انښتے وه، څه مسئله شوے وه۔ دغه کورونو ته چه مونږ لاړو، دغه ځائے کښې زما په خیال عاطف تلے وو، دوره ئے کړے وه، زمونږ عالمګیر خلیل تلے وو خو د دے نه علاوه هلته هیڅوک نه وو تلی، نو زما په خیال دا ډیره د خفګان خبره ده چه مونږه پښتانه اکثر دا وایو چه پښتانه چه دی، هغه د پښتنے اوړی دی، نو که دغه خلقو له صرف زمونږ د دے اسمبلئ دا ممبران ورونړه خوئیندے چه کوم دی یا زمونږ دا وزیران صاحبان چه دی، دوئ له چه صرف دوئ تلے وے او د دوئ پښتنه ئے کړے وے نو دغه خلق به ډیر زیات Encourage شوی وو (تالیاں) ځکه چه دے کښې چه کوم کورونو کښې مړی شوی وو، دوئ ته زۀ پخپله لاړم او هغه

کورونو کښې چه کومے ښځے وے نو هغوی دومره زيات خوشحاله شول چه يره مونږ له څوک راغلل، زمونږ تپوس ئے اوکړو۔ دے کښې بل يو کور۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: دا ډيرے ښے خبرے کوی، دا تاسو ټول نوټ کړئ، دا وزيران صاحبان ئے خصوصی نوټ کړئ۔

محترمہ شگفتہ ملک: دے کښې جی، وزيران صاحبان زمونږه تلے هم دی، مونږ د هغوی ډيره شکريه ادا کوؤ خو ډير داسے وزيران وو چه هغوی صرف وزټ کړے دے نو پکار دا وو، زهٔ پخپله هم تلے يم خو ما سره لاس کښې څه نه وو چه مونږ هغه ټائم هغوی ته ورکړے وے۔ په دغه لکړئ کښې چه څومره کورونه تباه شوی دی او څومره کسان مړه شوی دی، ما باقاعده Individual د هغه کور د خلقو نومونه او د هغوی فون نمبرے هم ليکلی دی خو مونږ سره داسے څه لاس کښې نه وو چه مونږ هغوی ته هغه ټائم ورکړے وے۔ دے کښې جی، زهٔ تاسو ته د يو بل هلک خبره اوکړم، يو زلمے هلک چه کوم په دے سيلاب کښې لګيا وو او خلق ئے بچ کول او د پلاسټک چه کومه رسئ وه، هغه خيټے پورے د ځان نه تاؤ کړے وه او هغه خلق به ئے راويستل او په هغے کښې هغه رسئ د هغے نه تاؤ شوے وه او هغه هلک پکښې ډوب شوے او مړ شوے وو، نو د دغسے خلقو کورونو ته چه مونږ لاړو نو هغوی په دے باندے ډير زيات خوشحاله وو خو دوئ د پاره تر اوسه پورے څه شوی نه دی ځکه چه دے خلقو سره زما رابطه ده۔ نو سپيکر صاحب، تاسو ته به مے خواست وی ځکه چه ريګے چه دے ، هغه ستاسو حلقه کښې راځی، دے سره پی ايف۔5 کښې لکړئ راځی خو چونکه عاطف د ملک نه بهر دے نو د دغه علاقو د پی ايف۔5 د پاره څه پوائنټ يا څه داسے انتظام نه دے شوے اوسه پورے ځکه چه آر سی او څه ميټنګ راغستے وو، په هغے کښې ئے دا ايم اين ايز راغښتوتی وو، ايم پی ايز، خو د پی ايف۔5 پکښې نمائندګی د چا نه وه۔۔۔

جناب سپیکر: عالمزيب خان او طهماش خان، دا واورئ، دا کوم ځايونه ئے چه اوښائيل،دا تاسو نوټ کړئ۔

محترمہ شگفتہ ملک: لکړئ کښې تاسو ته به دا اووايم چه لکړئ کښې تقريباً پنځلس کورونه دی او داسے ځايونه وو چه هلته صرف هغه اونے پاتے دی، نور هلته

هیڅ هم نشته او دا کومو کورونو کښې چه مړی شوی دی، په یو کور کښې تقریباً درے مړی شوی دی او هغه ښځے مونږ ته خبره کوله چه د دوه ځامنو ودونو د پاره ئے څه جهیز کړے وو، Even چه هغه پوره کور ئے تباه دے، جهیز خو خیر څه مسئله نه ده، نو دغه که تاسو لږ ځان سره نوټ کړئ جی، لکړئ چه کوم کلے دے، دا زما پی ایف۔5 کښې راځی نو دا ځان سره نوټ کړئ او باقی ریګے خو داسے وو جی چه هغه خو ټول تباه شوے دے، هغے کښې خو نه ما ته راځی چه زهٔ د چا نوم نوټ کړم او کوم کور زهٔ Mention کړم چه دا کور تباه شوے دے؟ نور انشاءالله زمونږ چه څومره، مونږه دے کښې کیمپونه هم لګولی دی، زمونږ د پارټئ چه څومره مشران وو، هغوی، مونږ دے کښې فری میډیکل کیمپ لګولے دے، مونږ په ضلع پیښور کښې خو ټولو ورونړو ته به مے دا خواست وی که تاسو په خپله خپله حلقه کښې یو کیمپ لګولے وے، سول سوسائټی چه څومره ده، دغه خلق پکښې تاسو Involve کړے وے ځکه چه دے پښتنو باندے خو دومره زیات، د پښتنو چه کومے وینے تویږی لګیا دی او په پښتنو چه کوم زور ظلم روان دے کیږی نو دا خو د الله تعالیٰ د طرف نه ده، په دے کښې پکار ده چه تاسو ټول ورونړه خوئیندے، خوئیندو ته به هم دا خواست وی چه ستاسو د ټولو مرسته پکار ده هغه ماشومانو سره، هغه خوئیندو سره او هغه ورونړو سره، هغه بوډاګان سړی چه په هغے کښې لګیا وو، هغوی د سر نه واخله ترپښنو پورے ټول په خټو کښې لیت پیت وو خو د هغے باوجود هغه خلق لګیا وو، چا لرګی راویستل او چا څه کارونه کول، نو زما په خیال زمونږ مرسته چه ده، د هغوی سره ضرور پکار ده۔ ډیره مننه ستاسو۔

اراکین کی رخصت

جناب سپیکر: یہ ایک آئٹم ہم سے رہ گیا تھا، آئٹم نمبر 3۔ چند معزز اراکین کی طرف سے رخصت کی درخواستیں آئی تھیں، وہ بھی ہاؤس کے۔۔۔۔۔۔

ملک قاسم خان خٹک: جناب سپیکر! زهٔ به یو څو خبرے کول غواړم۔

جناب سپیکر: دے پسے بیا۔ بغرض منظوری ایوان کے سامنے پیش کرتا ہوں: جناب حافظ اختر علی صاحب، 13-08-2008تا16-8-2008: جناب سید مرید کاظم شاہ صاحب، آج سے تا اختتام اجلاس:

جناب عاقل شاہ صاحب، وزیر ثقافت، پورے اجلاس کیلئے: محترمہ ستارہ ایاز صاحبہ، وزیر سماجی بہبود آج کیلئے،

Is it the desire of the House that the leave may be granted?

(The motion was carried)

Mr. Speaker: Leave is granted…...

ملک قاسم خان خٹک: سپیکر صاحب۔۔۔۔

جناب سپیکر: آپ ریزیلیوشن بنارہے تھے کچھ ۔۔۔۔۔۔

ملک قاسم خان خٹک: سپیکر صاحب! صرف دوہ منٹه خبره کول غواړم۔

جناب سپیکر: اس کے بعد، دے پسے، ټائم شته۔

جناب عالم زیب: بالکل جی۔

جناب سپیکر: بنه ته لږ کښېنه، یو دوه منټه، خیر دے، دے هم غمرازی کوی درسره، دوه منټه، صرف دوه منټه۔ ملک قاسم خان کا مائیک آن کریں۔

ملک قاسم خان خٹک: شکریه، جناب سپیکر۔ معزز اراکین اسمبلی چه کومے خبرے اوکړے سیلاب باره کښې، پشاور، چارسده، زهٔ افسوس دا کوم جی چه هر کال دا سیلاب راځی خو د دے د پاره داسے څه Mechanism پکار دے چه ایجاد شی چه بیا د پاره د دے شی مکمل بندوبست اوشی۔ جناب والا، زهٔ او گلستان خان پرون ریلیف کمشنر ته ورغلے وو پخپله، افسوس خو دا دے چه مونږ ته اسمبلئ نه داسے Change راوستل پکار دی په ریلیف ایکټ کښې، چه پچیس هزار روپئ، په ساړهے چار هزار روپئ خښتے دی چه پچیس هزار روپئ یو کور تباه شی، هغے ته ملاویږی۔ پچیس هزار روپئ څه شے دے جی؟ یوے کمرے د چار دیوارئ دس هزار روپئ؟ په دس هزار روپئ خو زر خښتے نه ملاویږی۔ دا معزز اراکین اسمبلی د دا سوچ اوکړی چه په دے ریلیف ایکټ کښې مونږ څه چینج راولو او دغه خلق چه کوم دی، آخر په پچیس هزار روپئ یا په دس هزار روپئ، یوه بیزه، نن د یوے بیزے څه قیمت دے یا د یوے غوا څه قیمت دے؟ نو دا خبرے ډیرے قابل غور دی جناب والا، او د وزیرانو چه څومره پورے زما خوراووئیل، دا خو خپلے حلقے ته محدود دی، یو وزیر دا وئیلی دی چه زهٔ د صوبے وزیر یم،

که چرے په دے وزیرانو کښ یو وزیر دا اووائی چه لاړ یم کرک ته، چترال ته؟ اسپیشلی د هغے خلقو د حال مونږه ته پته ده۔ جناب والا، زما په خپله حلقه کښ سیلاب راغلے دے، په خدائے یقین اوکړئ ترا وسه پورے ټینټ نشته دے او هغه ټینټ که تاسو اوګورئ چه هغه څه ټینټ دے جی؟ دوئ وائی چه ټینټو نه مو دراستولی دی، کمبل مو دراستولی دی، د هغه کمبلو کوالټی که تاسو اوګورئ چه هغه کوم قسم کوالټی ده؟ صاحب! دغه اسمبلئ ته دا سوچ پکار دے چه دا ریلیف ایکټ، ګورئ جی نن اورسوئ خو د هغوی د پاره په ریلیف ایکټ کښ څه شے نشته دے، د هغوی د پاره چه ټیوب ویل دریا برد شی، سیلاب ئے یوسی، د هغوی د پاره په ریلیف ایکټ کښ څه شے نشته دے نو جناب والا شان، زهٔ دا ریکویسټ کوم، زمونږه خپله حلقه، زمونږ په کرک ډسټرکټ کښ چه کوم مونږه راغلو، دوه اوس پکښ مړه دی، پچاس پکښ تقریباً زخمیان دی، چا ترا وسه پورے پوښتنه نه ده کړے۔ د هغوی تراوسه پورے دوئ یو رپورټ نه دے ورکړے، محکمه مال بالکل د هغے په باره کښ هیڅ قسم کارروائی نه ده کړے نو زهٔ ریکویسټ کوم چه زمونږه حلقے ته د هم دغسے قسم توجه ورکړے شی لکه څه رنګ چه اسرارالله ګنډاپور صاحب اووئیل چه په وادئ پشاور کښ چه څه رنګ مراعات وو، دغسے د Backward areas ته هم توجه ورکړے شی۔ ډیره شکریه، ډیره مننه۔

<u>جناب سپیکر</u>: د ریلیف پیسو کښ چه تاسو دا خبره اوکړه، دا بله ورځ بیا پیش کړئ، دا واقعی جائز خبره ده، دا زیاتول پکار دی، دا به کوؤ۔ دا ریزلیوشنز به څوک پیش کوئ؟ او څوک که په هغے باندے، جائنټ ریزولیوشن دے-----

<u>جناب عبدالاکبر خان</u>: اکرم درانی صاحب پرے هم دستخط کړے دے، سکندر خان پرے هم کړے دے، پیر صاحب هم کړے دے، رحیم داد خان کړے دے، بلور صاحب هم کړے دے، ټولو پرے دستخطے کړی دی۔ نه، Text ئے یو دے خو چونکه دا پشاور ډسټرکټ Main affected دے نو مونږه وایو چه طهماش خان او د ارباب صاحب حلقه او د عالمزیب خان حلقه او ستاسو حلقه لږه زیاته دے کښ متاثره شوے ده، نو مونږ وایو چه دا قرارداد د هغوی د طرف نه هم راشی، د څلور واړو نه او ستاسو د طرف نه او د ټولو د طرف نه۔

Mr. Speaker: Thank you. Alamzeb Khan.

جناب عالم زیب: اعوذ باللہ من الشیطان الرجیم۔ بسم اللہ الرحمان الرحیم۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: اول خو بہ د رول Suspend کولو د پارہ مونږہ ریکویسټ کوؤ، دا اوکړہ کنہ؟

قاعدہ کا معطل کیا جانا

جناب عبدالاکبر خان: د رول 240 لاندے رول 124 د Suspend کړے شی او مونږہ تہ د د قرارداد د پیش کولو اجازت راکړے شی۔

جناب سپیکر: معزز ممبر صاحب کی طرف سے رول 124 کو رول 240 کے تحت Suspend کرنے کی التجاء کی گئی ہے تاکہ انہیں قرارداد پیش کرنے کی اجازت دی جائے۔ آیا معزز ایوان اسکی اجازت دیتا ہے؟ جو اس کے حق میں ہیں، وہ 'ہاں' میں جواب میں دیں اور جو اس کے مخالف ہیں، وہ 'ناں' میں جواب دیں۔

(تحریک منظور کی گئی)

جناب سپیکر: جی ہاں، قرارداد پیش کرنے کی اجازت دی جاتی ہے، لہذا عالم زیب خان سے گزارش ہے کہ وہ اپنی قرارداد پیش کریں۔

قرارداد

جناب عالمزیب: اعوذ باللہ من الشیطان الرجیم۔ بسم اللہ الرحمان الرحیم۔ بہت مہربانی، بہت شکریہ۔ میں اپنی طرف سے اور پورے اہل پشاور کی طرف سے، جتنے ہمارے پارٹی لیڈرز ہیں، ان کا بہت شکریہ ادا کرتا ہوں کہ ان سب بڑوں نے، بزرگوں نے، ان محترمین نے متفقہ طور پر اس قرارداد پر Sign کرکے ہمیں یہ عزت بخشی ہے، پشاور کو عزت بخشی ہے، پشاور کے ان لوگوں کو عزت بخشی ہے جو کہ اس حالت میں دربدر ہیں۔ میں پھر بھی اپنی طرف سے، طہماش خان کی طرف سے، سپیکر صاحب کی طرف سے، ارباب ایوب جان صاحب کی طرف سے آپ لوگوں کا بہت مشکور ہوں، بہت مہربانی۔

"حالیہ سیلابوں نے پشاور، اس کے گرد و نواح اور دیگر اضلاع میں تباہی مچادی ہے جس سے سینکڑوں، ہزاروں مکان تباہ ہوئے ہیں، پل اور سڑکیں بہہ گئی ہیں، سینکڑوں جانیں اللہ کو پیاری ہوچکی ہیں، لوگ دربدر ہوگئے ہیں، ان کا کوئی پرسان حال نہیں، ان کی امداد اور آبادکاری صوبائی حکومت کے بس میں نہیں

ہے، اسلئے سرحد اسمبلی کے یہ منتخب اراکین، وزیر اعظم پاکستان اور مرکزی حکومت سے مطالبہ کرتے ہیں کہ وہ اس مشکل گھڑی میں ہماری مدد کریں اور کم از کم دس ارب روپے کی امداد فوری طور پر اس صوبے کو دینے کا نہ صرف اعلان کرے بلکہ فوری طور پر یہ رقم دی جائے اور اس کے ساتھ اے ڈی بی پی کے تمام قرضے معاف کر دیں۔"

یہ قرارداد جو ہماری، میری طرف سے، میرے بھائی طماش خان صاحب کی طرف سے، میرے بڑے بھائی جناب سپیکر صاحب کی طرف سے، ارباب ایوب جان کی طرف سے، چونکہ ہم Affected areas سے تعلق رکھتے ہیں اور میں بہت زیادہ مشکور ہوں اپنے تمام پارٹیوں کے جتنے ادھر بڑے بزرگ بیٹھے ہیں، کہ ان سب نے یہاں اس قرارداد پر سائن کئے ہیں، ان سب کا بھی مشکور ہوں، سب کی طرف سے قرارداد ہم پیش کرتے ہیں۔ بہت مہربانی، بہت شکریہ اور یہ امید کرتے ہیں کہ اس کو Unanimously پاس کر لیں گے۔ یہ نیک کام ہے، اچھا کام ہے۔ بہت شکریہ، بہت مہربانی۔

<u>جناب عبدالاکبر خان:</u> اس میں مردان، اگر سارے صوبے کی بات کی جاتی تو اچھا ہوتا۔

<u>جناب عالمزیب:</u> پورا صوبہ سرحد، لفظ "صوبہ سرحد"۔۔۔۔۔۔

<u>جناب سپیکر:</u> آپ بھی اس میں شریک ہو گئے، عبدالاکبر خان کا نام بھی آگیا۔

<u>جناب عبدالاکبر خان:</u> میں بھی اسی سلسلے میں قرارداد پیش کرنا چاہتا تھا۔

<u>جناب سپیکر:</u> پیش کریں، پیش کریں۔ اس روز پر آپ سب پیش کریں۔ Ok, Ok.The motion before the House is that the resolution moved by the Honourable Member may be adopted? Those who are in favour of it may say 'Aye' and those against it may say 'No'.

(The motion was carried)

<u>Mr. Speaker:</u> The 'Ayes' have it. The resolution is adopted unanimously.

(تالیاں)

<u>جناب سپیکر:</u> جناب ارباب ایوب جان صاحب! کچھ کہنا چاہ رہے تھے؟ بیا بہ رول Suspend کړو۔

<u>ارباب محمد ایوب جان (وزیر زراعت):</u> جناب سپیکر صاحب، زۀ خو ستاسو ډیر زیات مشکور یم، چونکه عالمزیب خان قرارداد پیش کړو، دے نه پس خو ضروری ما نه ګنړله خو زۀ خاصکر ستاسو سپیکر صاحب، ډیر مشکور یمه چه نن تاسو یو ډیر اهم موضوع د اسمبلۍ په ایجنډا باندے راوستو او دویم خل هم ستاسو مشکور

یم چه دا په Bottom کښې وو، نائن باندے وو خو ستاسو مشکور یمه چه تاسو دا اهم مسئله د Bottom نه اوچته کړه او نن په دے باندے ډیر ښه بحث اوشو، په دے باندے هم زهٔ ستاسو مشکور یمه او بیا دریم ځلے ستاسو مشکور یمه جناب سپیکر صاحب، چه تاسو دا کوم بدترین سیلاب د پیښور په ضلع کښې نن راغلے وو، دا عام سیلاب نه وو جی، لکه زما ډیرو دوستانو ممبرانو صاحبانو دا اووئیل چه دا خو هر کال سیلاب پیښور کښې دوه درے کاله پس راځی، د هغے سیلاب نوعیت بل شان وی جناب سپیکرصاحب، هغه په سیندونو کښې اوبه راشی، یو کلے دوه کلی، درے کلی خراب شی خو جناب سپیکر صاحب، دا سیلاب زما خو یاد نه شی د پیښور په تاریخ کښې چرته سلو کالو کښې داسے سیلاب راغلے وی۔ دا جناب سپیکر صاحب، بدترین سیلاب وو، تاسو خو لاړئ کلو ته، مونږه هم لاړو، مونږه خو چه کلو ته لاړو نو زمونږ ټول کلے نیست ونابود شو، د صفحه هستی نه زمونږه کلی ختم شو۔ جناب سپیکر صاحب، د هغے نه علاوه زمونږ دا Basic infrastructure چه د پیښور دے لکه سړکونه شو، نهرونه شو، هسپتالونه شو، دا هم تباه وبرباد شو۔ دے کښې مونږه به دا خواست کوؤ، زمونږه خو دا حق دے د فیډرل ګورنمنټ سره، مونږه خیر نه غواړو ورنه، زمونږه پیسے هغے فلډ ریلیف کمیشن کښې پرتے دی، Rescue Crisis، هلته کښې زمونږه چه کومے ادارے جوړے شوی دی، د هغوی سره زمونږ فنډز پراته دی نو جناب سپیکر صاحب، د سیلاب د مخ نیوی د پاره زمونږه بندونه نشته دے۔ زمونږ هم حق دے چه د داسے تباهئ د تدارک د پاره د انتظامات اوکړے شی او څنګه چه اکرم خان درانی صاحب اوفرمائیل چه وزیراعظم صاحب پکار دے چه دلته کښې راشی نو دے قراداد کښې دا شاملول غواړی چه وزیراعظم صاحب د راشی او خپلو سترګو سره د اوګوری چه نن د پیښور څه حالات دی؟ جناب سپیکر، نن سبا د میډیا ورځے دی، الیکټرانک میډیا او پریس میډیا ته به زهٔ دا خواست کومه چه پیښور کښې چه کومه تباهی شوے ده، په تیر شوی سلو کالو کښې داسے سیلاب او داسے آسمانی آفت مخکښې چرته نه دے راغلے نو دوئ ته به زهٔ جناب سپیکر صاحب، ستاسو په وساطت داخواست کومه چه دا مسئله زمونږه په شریکه ده، زمونږه هم ده، د خلقو هم ده، د پریس میډیا ده او د الیکټرانک میډیا

هم ده۔ زمونږه ډیرو رونړو دا خبره اوکړه، سکندر خان اوکړه، پیرصابر شاه صاحب اوکړه، درانی صاحب اوکړه او عبدالاکبر خان اوکړه چه په پنجاب کښې خو ډیر معمولی غوندې سیلاب راشی او د ټولې دنیا توجه خپل ځان طرف ته اوګرځوی خو هلته زما په خیال د پنجاب میډیا زمونږ د دې میډیا نه تکړه ده۔ هلته ورکوټې غوندې، یو معمولی غوندې خبره وی، د هغې نه به ډیره لویه خبره جوړه شی۔ اوس خبره دا ده چه زمونږه خپله میډیا چه ده، زمونږه پریس چه دې، پکار دی چه هم دا خبره، او دوئ کړې ده دا خبره، زۀ د دوئ مشکوریمه خو دا خبره زیاته هائی لائټ کول غواړی۔۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: لږه ئې کړې وه، لږه ئې کړې ده او ډیره پکار ده۔

وزیر زراعت: ولې چه ډیره زیاته تباهی اوشوه او بل دا خو ټهیک ده، زمونږه رونړو دا مسئلې، سیلاب، آسمانی آفتونه، زۀ خو دا دعا کومه چه خدائې پاک د دې آفتونو نه مونږ په آمان کښې اوساتی او دا امتخانونه، زمونږه غربت ډیر دې، زمونږه نن دا پختونخوا صوبه چه ده، 1999 کښې، چه کوم analysts دی هغوی چه کوم اعداد و شمار مخکښې پیش کړې وو او اوس چه پیش کوی، هغې وخت کښې د غربت نه زمونږه خلق چه دی، د غریبئ د کرښې نه لاندې 19% خلقو جناب سپیکر صاحب، زندګی تیروله او نن هر څوک، دا Confirmed statistics دی چه نن صوبه سرحد کښې 42 فیصد خلق د غریبئ د لائن نه لاندې زندګی تیروی۔ زمونږه حالات ګورې ډیر خراب دی۔ مونږه مسلسل خانه جنګئ کښې یو د 1979ء نه جی، د دې مسلسل غلط پالیسیانو په وجه باندې نن زمونږه د غریبئ هغه کرښه چه ده، د هغې لاندې 42فیصد مونږه زندګی تیروؤ جی۔ دا هغه لکه څنګه اکرم درانی صاحب اووئیل چه د هغه مسلسل غلط پالیسیانو نن نتیجه زمونږه مخې ته راغله چه مونږه در په در او خاورې په سر یو۔ سول وارد دې دلته جی۔ مونږه دا وایو چه یوځائې د دې مخ نیوې اوکړو جی۔ مونږه کوششونه اوکړل چه د امن په ذریعه باندې دا اوشی او مونږه غواړو او همیشه امن غواړو او د دې امن د پاره نن اسمبلئ کښې زمونږه ملګری ناست دی په یو اتفاق، مونږه غواړو چه امن نه وی نو ترقی به چرته وی؟ امن غواړو او خامخا ئې د خدائې

پاک نه غواړو او خدائے پاک د مونږه ته طاقت راکړی چه مونږ په دے خپله صوبه کښې امن قائم کړو۔۔۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: آمین،آمین۔

وزیر زارعت: جناب سپیکرصاحب، دا خبرے خو اوشوے، د کورونو د Rehabilitation، یو مسئله تیره شوه د خوراک د څښناک، د دوایانو دا هم جاری ده او دوئمه مسئله چه کومه زمونږه مخے ته ده، هغه Rehabilitation، د خلقو آبادی ده۔ د کورونو پریوتل، ختے په لارو کښې، دا مسئله ده او وبائی امراض او ورپسے روژے هم راروانے دی نو دا مسئله چه ده، دا یواځے زمونږ صوبائی حکومت نه شی حل کولے۔ د دے د پاره زهٔ به خواست کومه، هغه خپل حق به غواړم، خواست به نه کومه خپل حق به غواړم چه مونږ ته د خپل حق ملاؤ شی چه مونږه دے پیښور کښې چه کومه تباهی شوے ده، د دوئ کورونه ازسرنو آباد کړے شو۔ جناب سپیکرصاحب، د دے سره سره دا نه چه، دے سره زمونږ د پیښور ډسټرکټ، دا زما په خیال بلور صاحب ته به ما نه زیاته پته وی، د ے ما نه زیات ګرځیدلے دے، زیاته دلچسپی لری نو زمونږه هغه Basic infrastructure ډیر تباه شو، سړکونه تباه شول، دے د پاره هم به مونږه یو پیکج غواړو چه خصوصی پیکج زمونږه دے ضلعے ته ورکړے شی۔ جناب سپیکر صاحب، زهٔ ستاسو ډیر زیات مشکور یمه او د خپلو ټولو رونړو ډیر زیات مشکور یمه چه نن د پیښور د ضلعے دے آسمانی آفتونو کښې مونږه سره ټول شریک دی۔ عبدالاکبر خان اووئیل چه زهٔ خو د یوے میاشتے تنخواه ورکومه خو پته نشته دے چه دا نور ممبران ورسره اتفاق کوی او که نه کوی؟ که کوی نو انشاءالله مونږه به لږ مضبوط شوجی۔ ډیره مهربانی، شکریه جی۔

جناب سپیکر: لیاقت شباب صاحب۔

سید محمد صابر شاہ: جناب سپیکر،ایک منٹ بات کرنی تھی۔

جناب سپیکر: اس کے بعد،لیاقت شباب کے بعد آپ بات کریں،خیر تفصیل سے کریں۔

جناب لیاقت علی شباب(وزیر آبکاری ومحصولات): شکریه، جناب سپیکر۔ د ټولو نه مخکښې خو جی دا چه کوم آفت خصوصاً په ډسټرکټ پشاورکښې راغلے دے او په نورو

اضلاع کښې راغلے دے، مونږه په دغه سانحه باندے د خپلو ټولو منتخب ممبرانو، چه کوم د دے حلقو سره تعلق لری، سره او بالخصوص د هغه حلقو عوامو سره مکمل د یکجهتئ اظهار کوؤ او انتهائی د افسوس اظهار پرے کوؤ۔ په دغه لړ کښې چه څومره خبرے اوشوے، ملګرو د خپل تاثراتو اظهار اوکړو، یقیناً قابل تعریف دے، پکار هم دے، من حیث الاقوم هم مونږه ته پکار دی چه مونږه په داسے حالاتو کښې خپل یو قومی کردار ادا کړو۔ په دغه لړ کښې خبرے خو ډیرے اوشوے خو چه کومو ملګرو، خصوصاً پیپلز ډاکټرز فورم چه هلته کوم کمپپس اولګول یا نورو ملګرو چه کوم Individual خپل کردار ادا کړو، زهٔ هغوی Appreciate کومه۔ چه ممبرانو، منسټرانو وزټ کړے دے، زهٔ خپله تلے وومه، تنولی صاحب راسره وو، ظاهر شاه صاحب، افتخار شاګئ او ملک طهماش صاحب، یقینی خبره ده بیا حالات داسے وو چه لکه بالکل صفحه هستئ نه ډیر کلی وران شوی دی او بالکل هغه کورونه Flat شوی دی۔ ډیر بد حال دے او داسے حال وو چه خلقو سره د څښکلو د پاره یو کټورے د اوبو هم نه وو پاتے کورونو کښې نو په هغه حالاتو کښې د انسان زړه دردیږی خو چه انسانی جذبه لری۔ نو د هغوی د امداد خبره ده، چه څومره زیات نه زیات د هغوی سره امداد کیدے شی نو کم دے۔ زهٔ د خپل صوبائی چیف منسټر صاحب هم مشکور یمه چه سردست ئے د پانچ کروړ روپو اعلان کړے دے۔ دا هیڅ هم نه دے خو چونکه د خلقو د دلجمعئ د پاره زهٔ وایم چه په Initial stage باندے دا هم یو Positive step وو او انشاءالله زهٔ امید لرم چه پراونشنل ګورنمنټ به په دے کښې خپل بهرپور کردار ادا کوی۔ دا آفت په مونږه باندے راغلے دے او انشاءالله مونږه به د دے آفت مقابله هم هغسے په همت او جوانمردئ سره کوؤ چه څنګه ژوندی قومونه کوی۔ د دے نه علاوه د مرکزی حکومت د پاره هم دلته ریزولیوشن پاس شو او انشاءالله امید دے چه مرکزی ګورنمنټ به هم په دے کښې بهرپور کردار ادا کوی۔ څو پورے چه د الیکټرانک میډیا خبره اوشوه جی، ټولو ملګرو دا Observation اوساتلو، دے کښې هیڅ شک نشته دے چه زمونږه په دے قوم کښې قومی شعور ډیر زیات دے ځکه چه کله د دے نه مخکښې زلزله، هغه-----

سید محمد صابر شاه: جناب سپیکر-----

جناب سپیکر: پیر صابر شاه صاحب! څه ضروری خبره ده؟

سید محمد صابر شاه: ما جی، د قرارداد خبره کوله۔

جناب سپیکر: د رکوم، چانس د رکوم، چانس د رکوم۔

وزیر آبکاری و محصولات: نو قومی شعور ډیر زیات دے چه څنګه هزاره کښ، بالا کوټ کښ، کشمیر کښ زلزله راغلے وه او الیکټرانک میډیا په هغے کښ یو Main کردار ادا کړے وو نو دے ټول قوم، د خیبر نه تر کراچی پورے، په هغے کښ خپل یو قومی کردار Show کړے وو نو که دغه شے دغه ځائے کښ هم شوے وے چه دا کومه تباهی راغلے ده په صوبه کښ خصوصاً په نوښار کښ، که الیکټرانک میډیا خپل صحیح کردار ادا کړے وے نو نن به مونږه ته دا ضرورت نه وو، دے قوم به خپل کردار خامخا ادا کولو۔ د افسوس خبره خو دا ده چه مونږه ته لکه اوس پته لګی چه په چترال کښ هم تباهی راغلے ده، په دیر کښ هم راغلے ده، په کوهستان کښ هم راغلے ده خو په الیکټرانک میډیا کښ دا څیزونه نشته دے جی۔ چه کوم خلق په دے آفت کښ شهیدان شول،د هغوی د وارثانو سره هم مونږ مکمل د همدردئ اظهار کوؤ خو جناب سپیکر، دلته کښ یو دوه خبرے زۀ ستاسو په نوټس کښ راوستل غواړمه چه یوه خبره زمونږه مشر عبدالاکبر خان اوکړه د کرائسز مینجمنټ کمیټئ چه انتهائی Important خبره ده، چه په دے باندے Implementation اوشی او دویمه خبره زما قابل احترام مشر پیر صابر شاه صاحب چه اوکړه د Encroachment په باره کښ، دا جی ډیره Sensitive خبره ده د Encroachment، نن زمونږه خوړونه په هر ډسټرکټ کښ بند کړے شو، په هغے کښ کنسټرکشن اوشو نو دا هغه قدرتی لارے د اوبو، نو که دغه Encroachment مونږه Remove نه کړو نو نن په پیبنور کښ دا آفت راغلے دے، سبا به په نوښار کښ وی، بله ورځ په صوابئ کښ او مردان کښ به داآفت وی نو دغسے که نن مونږه دا خبره کوؤ چه د تیر حکومت د پالیسو په وجه دا غلطه منصوبه بندی شوے وه نو راروان، خدائے د نه کړی بیا مونږه دا ناست خلق ټول د هغه جرم ذمه وار یو که مونږه خپله ذمه واری پوره نه کړه او دا Encroachment مو ختم نه کړو، دا قوم مو د دے آفتونو نه خلاص نه کړو۔ دویمه

خبره جناب سپیکر، زمونږه ډیر لوے یو بد قسمتے، یوه المیه دا ده چه مونږه خپلے غلطی هم نعوذ بالله د خدائے په ذات وراوتپو او مونږ هرے خبرے ته، وائی چه دا ناګهانی آفت د خدائے د ډډے راغلے دے، دا د انسان ګرفت چه د قیامت په ورځے دے نو صرف په دے شعور باندے او هغه اختیار باندے دے چه کوم اختیار خدائے پاک انسان ته دنیا کښ ورکړے دے نو که د دغه شعور لاندے که زۀ په ځان باندے پټرول واچوم او بیا تیلے لګوم چه څه مے نصیب کښ وی د خدائے د ډډے به وی نو لازمی خبره ده چه انجام به څه وی؟ که یو سړی له لامبو نه ورځی او هغه سیند ته دانګی او دا وائی چه څه خدائے ته منظوره وی، نو لازمی خبره ده چه د هغه مرګ به وی۔ نو د دے د پاره زۀ دا خبره کوم چه زۀ د دے څیزونو سره قطعاً اتفاق نه کوم چه دا سیلاب چه کوم په پیښور باندے راغلے دے نو دا ناګهانی آفت دے، دا انسانی آفت دے۔ دا د هغه ډیپارټمنټ غلطیانے دی چه چا دا خوړونه دوه بند کړی دی او ټولے اوبه ئے په یو خوړ باندے راچولی دی۔ دا د هغوی د نااهلیت په وجه باندے دومره لویه تباهی راغلے ده۔ که مونږه په دے باندے چشم پوشی اوکړه، د دغے خلقو مخ نیوے مو اونکړو، دوئ ته مو سزا ورنکړه، نو دا آفتونه به روزانه راځی او بیا به مونږه دغه فریادونه او ژړاګانے کوؤ، نن چه زما ورور ملک طهماش او عالمزیب خان او تاسو دلته کښ ټول کوئ لګیا یئ، نو زۀ دا عرض لرم جی چه د دے شی مخ نیوے پکار دے او په دے په سختئ سره کارروائی پکار ده او چه کوم خلق ذمه وار دی، کوم ډیپارټمنټس چه ذمه وار دی، د هغوی خلاف سخت نه سخت کارروائی پکار ده۔ د دے نه علاوه جی، یوه خبره دا عرض کوم، زما مشرانو دلته خبره د طیارو د بمبارو، د طالبانو د کردار اوکړه، زۀ ضروری ګڼړم چه د دے لږ غونده تشریح اوکړم۔ چه څنګه زما مشر پیر صابر شاه صاحب اووئیل چه دلته یو نیټ ورک جوړ دے د مختلفو ملکونو د ایجنسیانو او د ملک خلاف لګیا دی، نو زۀ عرض لرم جی چه د هغوی د دغه نیټ ورک د پراپیګنډے دا اثر دے چه نن مونږه هم د خپل آرمی خلاف، د خپلو ایجنسیانو خلاف د پراپیګنډے نه متاثره شوی یو۔ که دغه د ایجنسیانو توړ کولے شی، مونږه ئے نه شو کولے، هم دغه زمونږه ایجنسیانے ئے کولے شی د ملک د تحفظ د پاره، د دے قوم د تحفظ د پاره، نو ځکه خواست

لرم چه کم ازکم مونږ د دا سے خلقو، زۀ وایم چه هغه خلق چه زما په مشر آفتاب خان شیرپاؤ باندے دھماکے کوی، چه زمونږه دلته کښې د ځوارلسو کالو جینئ باندے، ماشومے باندے سرے حلالوی د زرګونو خلقو په مخکښې، چه زما د ماشومانو سکولونه تباه کوی، چه زمونږ هسپتالونه تباه کوی او زمونږ د ګورنمنټ رټ دے چیلینج کوی، مونږه ته دے دھمکیانے راکوی چه په پینځه ورځو کښې ګورنمنټ پریږدوئ او مونږه ته دلته کښې Parallel یو سسټم جوړوی، د دے خلقو سره Negotiation هډو پکارنه دے۔ زۀ خو وایم چه د جیټ جهازونو بمباری پریږدوئ چه د ایټم بم بمباریانے په داسے خلقو باندے پکار دی چه کوم د دے ملک د پاره دتباهئ باعث جوړیږی (تالیاں) کوم د اسلام د پاره یو دهبه جوړیږی لګیا دے او هغه خلق چه کوم دد ے ملک وفادار دی، د هغوی که څه جائزے مطالبے دی، زمونږه د قوم نه دی، د هغوی سره Negotiation پکار دے چه څنګه پراونشنل ګورنمنټ کوی لګیا دے نو عزتمنده! زۀ صرف دغه عرض لرم۔ دلته کښې چه زمونږه دے ملګرو خواست اوکړو، زۀ وایم چه دا ټول هاؤس پرے متفق دے چه کم ازکم د یو میاشتے دا تنخواه خو به ټول ورکوؤ د هغوی د پاره، د دے خپلو ملګرو د پاره دا هیڅ قربانی نه ده بلکه زۀ خو وایم چه دا کیبنټ ملګری چه کوم دی (تالیاں) د تنخواه سره چه زمونږه Monthly کوم الاؤنسز دی، زۀ د هغے هم اعلان کوم چه هغه به دے خپلو رونړو د پاره انشاءالله ورکوؤ او دے کښې به بهرپور کردار ادا کوؤ چه زمونږه نه څه کیږی۔ ډیره ډیره مننه او شکریه جی۔ (تالیاں)

جناب سپیکر: جن ممبر حضرات نے باجوڑ کے Affectees کی میڈیسنز کیلئے بات کی تھی، تو ڈیپارٹمنٹ کی طرف سے ایک جواب آیا ہے کہ منڈا، میدان، لال قلعہ میں وہاں تین بڑے کیمپس ڈی سی او نے لگوائے ہیں، ادھر ایمبولینسز بھی کھڑے ہیں، میڈیسنز بھی Provide کی گئی ہیں۔

جناب ہدایت اللہ خان (صوبائی وزیر): جناب سپیکر صاحب، زۀ هم په دے سلسله کښې یو څو خبرے کول غواړم۔

جناب سپیکر: اودریږه، دے لودھی صاحب ته مے مخکښې ټائم ورکړے وو، آپ لودھی صاحب کے بعد۔

حاجی قلندر خان لودھی: جناب سپیکر، میں نے بھائیوں کی باتیں سنیں۔ بہت۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: آج صرف فلڈ پر بات ہو گی۔

سید محمد صابر شاہ: تاسو رول Suspend کړے دے؟ رول Suspend کړئ نو دا قرارداد به هم پیش کړو، د هغے نه بعد به گورو۔

حاجی قلندر خان لودھی: شاید پیر صاحب، اگر میں اٹھ گیا ہوں تو ایک منٹ کیلئے مجھے بولنے دیں، میں اس قرارداد کا حصہ ہوں، میں ایک Clarification کرنا چاہتا ہوں جی۔

جناب سپیکر: ٹھیک ہے جی، آپ Explanation کر لیں جی، اس کے بعد آپ پیش کریں۔

حاجی قلندر خان لودھی: جناب سپیکر، چونکہ میری صحت ٹھیک نہیں تھی، میں نے آپ کو اس کیلئے چٹ نہیں بھیجی کہ میں اس پر بات کرنا چاہتا ہوں لیکن چونکہ ایک بات ہوئی ہے، مجھے عالمزیب صاحب نے بھیجی ہے یہ قرارداد جو آپ نے مرکز سے ڈیمانڈ کی ہے دس ارب روپے کی، اس پر میں نے سائن بھی کی ہے اور اس کی میں نے حمایت بھی کی ہے۔ اب یہ نیٹو کی جو بات ہے، اس پر درانی صاحب نے مجھ سے سائن لئے ہیں اور اس کی بھی میں حمایت کرتا ہوں اور میری پارٹی بھی، اسلئے میں نے یہ بات کی ہے کہ میڈیا والے بیٹھے ہوئے ہیں، یہ یہ نہ سمجھیں کہ، میں یہ سمجھتا ہوں کہ یہ اسمبلی کا جو ہے، ایک جسم ہے، ایک جسم کی حیثیت رکھتی ہے اور اس کے جتنے بھی حلقے ہیں، وہ اس کے جسم کے اعضاء ہیں، حصے ہیں اور جس حصے کو بھی کوئی تکلیف پہنچتی ہے تو یہ سمجھیں کہ سارے جسم کو پہنچتی ہے۔ اگر پشاور میں سیلاب ہے اور اس کی تباہ کاریاں ہوئی ہیں اتنی زیادہ تو یہ ضروری نہیں ہے کہ ایبٹ آباد میں نہیں ہے، میں یہ سمجھتا ہوں کہ پورے صوبے کا یہ مسئلہ ہے اور پورا صوبہ اس سے دکھی ہوا ہے اور اگر باہر کی اتحادی افواج آکر ہماری باؤنڈری پر بمباری کرتی ہیں اور ہماری مطلب ہے جانیں ضائع ہو رہی ہیں، شہید ہو رہے ہیں لوگ، تو یہ ہم سب کا دکھ ہے۔ ہم سب اس دکھ میں برابر کے شریک ہیں اور ہم اس کو Condemn کرتے ہیں جی۔

جناب سپیکر: جی، دا ایریگیشن منسٹر به روستو، تهٔ هم وزیر صاحب یے، تهٔ هم کښېنه، اودریږه، دا پیر صاحب دا څه پیش کوی نو د دے نه پس بیا تاسو۔۔۔

سید محمد صابر شاہ: جناب سپیکر، دا قرار داد دے۔۔۔۔۔

میاں افتخار حسین (وزیر اطلاعات): جناب سپیکر، اوس رول چه کوم دے، بیا به Suspend کیږی۔

جناب سپیکر: هیڅ ضرورت نشته، یو ځل Suspend شوے دے، رولز اوس چلیدے شی۔

قرارداد

سید محمد صابر شاہ: جناب سپیکر، یہ قرارداد ہے جی، متفقہ طور پر جس پہ شیرپاؤ صاحب، رحیم داد خان، اکرم خان درانی صاحب اور بشیر بلور صاحب، ہم سب کے دستخط ہیں اور قلندر لودھی صاحب کے بھی، میں پیش کرتا ہوں۔ "صوبائی اسمبلی کا اجلاس متفقہ طور پر یہ قرارداد پاس کرتا ہے کہ پاکستان کی سرحدات خصوصاً ہمارے صوبے کے قبائلی علاقوں کی نیٹو افواج وقتاً فوقتاً سرحدی قوانین کی خلاف ورزی کرتی رہی ہیں اور اطلاع ہے کہ آج نیٹو افواج نے براہ راست کرم ایجنسی پر حملہ کیا ہے جس سے پاکستان کی سالمیت، آزادی اور خودمختاری کو خطرات لاحق ہو گئے ہیں۔ اگر یہ درست ہے تو یہ اسمبلی اتحادی افواج کی شدید مذمت کرتی ہے اور مرکزی حکومت سے مطالبہ کرتی ہے کہ فوری طور پر نیٹو افواج کے اقدامات کے خلاف کارروائی کرے اور ہم یہ مطالبہ بھی کرتے ہیں کہ کسی بھی ملک کو اس بات کی اجازت نہیں ہونی چاہیئے کہ وہ دوسرے ملک کے اندرونی معاملات میں مداخلت کرے"۔ یہ قرارداد میں نے پیش کی ہے، درخواست دے هاؤس کښې د منظور شی۔

جناب اکرم خان درانی (قائد حزب اختلاف): میں بھی پیش کرنا چاہتا ہوں۔

جناب سپیکر: ټول به پیش کوئ ؟

جناب اکرم خان درانی: او جی۔

جناب سپیکر: بسم اللّٰہ۔ د دوئ مائیک آن کړئ، سنګل تیچ ور کړئ۔

قائد حزب اختلاف: بسم اللہ الرحمن الرحیم۔ جناب سپیکر صاحب! "صوبائی اسمبلی کا اجلاس متفقہ طور پر یہ قرارداد پاس کرتا ہے کہ پاکستان کی سرحدات کی، خصوصاً ہمارے صوبے کے قبائلی علاقوں کی نیٹو افواج وقتاً فوقتاً سرحدی قوانین کی خلاف ورزی کرتی رہی ہیں اور اطلاع ہے کہ آج نیٹو افواج نے براہ راست کرم ایجنسی پر حملہ کیا ہے جس سے پاکستان کی سالمیت، آزادی اور خودمختاری کو خطرات لاحق ہو گئے ہیں۔ اگر یہ درست ہے تو یہ اسمبلی اتحادی افواج کی شدید مذمت کرتی ہے اور مرکزی حکومت سے مطالبہ کرتی ہے کہ

فوری طور پر نیٹو افواج کے اقدامات کے خلاف کاروائی کرے اور ہم یہ مطالبہ بھی کرتے ہیں کہ کسی بھی ملک کو اس بات کی اجازت نہیں ہونی چاہیئے کہ وہ دوسرے ملک کے اندرونی معاملات میں مداخلت کرے۔"

جناب سپیکر: اور جو صاحب پیش کرنا چاہتے ہیں۔ ہو گیا؟

جناب عبدالاکبر خان: نہیں، سب پیش کرنا چاہتے ہیں۔

جناب اکرم خان درانی: نہیں، سب پیش کرنا چاہتے ہیں۔

جناب سپیکر: ہو گیا، بس ہو گیا۔ قلندر لودھی صاحب! پیش کریں۔

حاجی قلندر خان لودھی: بسم اللہ الرحمن الرحیم۔ "صوبائی اسمبلی کا اجلاس متفقہ طور پر یہ قرارداد پاس کرتا ہے کہ پاکستان کی سرحدات، خصوصاً ہمارے صوبے کے قبائلی علاقوں کی، نیٹو افواج وقتاً فوقتاً سرحدی قوانین کی خلاف ورزی کرتی رہی ہیں اور اطلاع ہے کہ آج نیٹو افواج نے براہ راست کرم ایجنسی پر حملہ کیا ہے جس سے پاکستان کی سالمیت، آزادی اور خود مختاری کو خطرات لاحق ہو گئے ہیں۔ اگر یہ درست ہے تو یہ اسمبلی اتحادی افواج کی شدید مذمت کرتی ہے اور مرکزی حکومت سے مطالبہ کرتی ہے کہ فوری طور پر نیٹو افواج کے اقدامات کے خلاف کارروائی کرے اور ہم یہ مطالبہ بھی کرتے ہیں کہ کسی بھی ملک کو اس بات کی اجازت نہیں ہونی چاہیئے کہ وہ دوسرے ملک کے اندرونی معاملات میں مداخلت کرے"۔ شکریہ۔

جناب سپیکر: یہ موشن آپ کی طرف سے، سکندر شیر پاؤ صاحب۔

جناب سکندر حیات خان شیر پاؤ: "صوبائی اسمبلی کا اجلاس متفقہ طور پر یہ قرارداد پاس کرتا ہے کہ پاکستان کے سرحدات خصوصاً ہمارے صوبے کے قبائلی علاقوں پر نیٹو افواج وقتاً فوقتاً سرحدی قوانین کی خلاف ورزی کرتی رہی ہیں اور اطلاع ہے کہ آج نیٹو افواج نے براہ راست کرم ایجنسی پر حملہ کیا ہے جس سے پاکستان کی سالمیت، آزادی اور خود مختاری کو خطرات لاحق ہو گئے ہیں۔ اگر یہ درست ہے تو یہ اسمبلی اتحادی افواج کی شدید مذمت کرتی ہے اور مرکزی حکومت سے مطالبہ کرتی ہے کہ فوری طور پر نیٹو افواج کے اقدامات کے خلاف کارروائی کرے اور ہم یہ مطالبہ بھی کرتے ہیں کہ کسی بھی ملک کو اس بات کی اجازت نہیں ہونی چاہیئے کہ وہ دوسرے ملک کے اندرونی معاملات میں مداخلت کرے۔" شکریہ۔

جناب سپیکر: یہ آپ کی طرف سے بھی ہو گیا، شکریہ۔

The motion before the House is that resolutions moved by the Honourable Members may be adopted? Those who are in favour of it may say 'Yes' and those against it may say 'No'.

(The motion was carried)

Mr. Speaker: The 'Ayes' have it. The identical resolution is adopted unanimously.

(تالیاں)

جناب سپیکر: یہ ابھی آپ، تقریباً، وزیر صاحب، آپ کیا؟ وزیر صاحب کا مائیک آن کریں، ہدایت اللہ خان کا۔

جناب ہدایت اللہ خان (صوبائی وزیر): جناب سپیکر صاحب، ما دا خبره شروع کړے وه، بیا په مینځ کښې لږه نیمګړے پاتے شوه۔ دا کوم خلق چه جی راروان دی، د دے د پاره په منډه کښې په هسپتال کښې، سکول کښې او لاندے درے کیمپونه جوړ شوی دی خو د منډه په هسپتال کښې یو ایمبولنس دے چه هغه زخمیان راشی، هغه ایمبولنس چه لاړ شی نو هغه نور زخمیان بیا انتظار کوی نو هلته کښې کم از کم پینځه شپږ ایمبولینسے اوس په دے وخت کښې پکار دی۔ حقیقت دا دے پرون درے څلور مړی زمونږ په ادیره کښې ښخ شو، هغه هغے ایمبولینس راوړل، هلته ښخ شو، هغه راا ونه رسیدل ټائم ته، بهر حال زهٔ دا وایم چه دغه او شی۔ بله دا ده چه مختلف د هغوی د خوراک انتظام، د ټینټونو انتظام برابر نه دے۔ په زرګونو خلق راغلی دی جی، چه په هغے کښې زنانه دی، ماشومان دی او په هغے کښې اکثر زخمیان هم راغلی دی جی، نو ما وئیل چه که تاسو په دغے کښې لږ دغه اوکړئ، نوره زهٔ خبره اوږده نه کومه، مقصدی خبره هم دغه ده چه د دے ایمبولینسو غم فوری اوشی، دا ایمبولینسے اورسی هلته کښې او د خوراک او زمونږه په خپله توګه باندے د ضلعے خلق لګیا دے، هغه پخپله باندے د هغه خلقو میلمستیا هم کوی، هغوی له ځائے هم ورکوی، په کورونو کښې ئے هم ځائے کوی خو هغه دومره زیات دی جی، چه په سړکونو باندے ناست دی۔ نن د هغے جی تاسو، د دے خبرے ډیر زیات ضرورت دے چه د آخیره پورے دا خلق۔۔۔۔

جناب سپیکر: ټهیک شو جی، ټهیک شو۔ محمد علی شاه باچا، مختصر جی، مختصر۔ محمد علی شاه باچا ته مائیک آن کړئ۔

سید محمد علی شاہ باچا: څنګه چه دلته دی، دغسے زمونږه په مالاکنډ کښې هم زما په خیال چه ډیر زیات خلق راغلی دی نو څنګه چه منسټر صاحب دا خبره اوکړه نو

مونږ هم دا ریکویسټ کوؤ جی، چه هلته کیمپونه او د میډیسن بندوبست په مالاکنډ ایجنسئ کښې هم اوشی جی۔

جناب سپیکر: جناب محمود زیب صاحب۔ محمود زیب صاحب کا مائیک آن کریں، منسٹر صاحب کا۔

جناب محمود زیب خان (وزیر برائے فنی تعلیم): جناب سپیکر، ډیره مهربانی۔ د سیلاب متعلق خبره اوشوه جی، په دے باندے که مونږ څومره خبره او کړو، د اللہ د طرف نه یو آفت وو خو مونږ له پکار دا ده چه مونږ په دے کښې د خپلو ورونړو سره، د دغه علاقو مونږ پخپله دغلته وزټ کړے دے، زمونږ سره هیلته منسټر هم وو، لیاقت شباب صاحب وو، طهماش خان وو، مونږه پی ایف۔7، پی ایف۔8 او پی ایف۔1، ټولے علاقے کتلی دی۔ هلته دومره غټ حالات خراب دی چه یو کور هم نه دے پاتے شوے، بالکل مکمله علاقه تباه شوے ده خو مونږ ته صرف افسوس په دے دے چه که دا چرته په پنجاب کښې شوے وے یا سندھ کښې یا په بل ځائے کښې شوے وے نو دے له به میډیا ډیر غټ کوریج ورکړے وے، نو اول زمونږ د خپلے میډیا نه دا ګله ده چه کم از کم زمونږ د دے علاقے د پاره پکار دا وه چه یو Proper کوریج شوے وے او بهر دنیا ته او خاصکر هغه ډونر ایجنسیانو ته هم ته لیږلے وے چه په دے سیلاب کښې څومره کورونه، څومره ماشومان او څومره خلق او څومره کورونه تباه شوی دی۔ بله خبره دا ده چه مونږ ته افسوس په دے خبره دے، زۀ بحیثیت د حکومت د یو وزیر وایم دا کومے غلطیانے چه مونږ لیدلی دی چه زمونږ کوم ریلیف وو نو هلته چه کومه طریقه باندے هغه ریلیف تقسیمیدو نو د هغے نه هغه خاص پبلک هم مطمئن نه وو۔ مونږ ډیر ځایونو ته داسے تلی یو چه هلته زمونږ بے عزتیانے شوے دی، مونږ ته کنځلے شوی دی او هغه وجه دا وه چه خلقو ته اوبه هم په دے ټائم باندے نه ملاویدے، کوم چه دا منرل واټر وو یا څه وو، خلقو ته هغه اوبه هم نه ملاویدے۔ نو دغه باندے جی، اګرچه د صوبائی حکومت مونږ حصه یو خو زمونږ د دوئ نه دا درخواست دے که دوئ Proper یو انکوائری اوکړی، صوبائی حکومت د پوره یو انکوائری اوکړی او بله یو غټه مسئله دا ده چه خاصکر دا خوړونه چه کومو خلقو بند کړی دی او ناجائز Encroachment ئے کړے دے نو زۀ خو وایم چه په دے باندے د هم یو انکوائری مقرر شی چه په کوم کوم ځائے کښې دا سیلاب د کومے وجے نه

راغلے دے ، دا خبرہ خو د پیښور متعلق دہ، دغه شان جی، زمونږ دریائے پنجکوړ یا دریائے سوات چه په کوم ځائے راغلے دے ، هلته هم هغے مکمل ایریا تباه کړے دہ، که اپر دیر دے که لوئر دیر دے ، که دیخوا چه کوم چارسده ضلع دہ یا پیښور ضلع دہ، دا ئے مکمل جی تباه کړ ے دہ، نو لهذا په دے باندے هم جی مونږ تاسو ته درخواست کوؤ چه د پیښور سره تاسو دا نور ځایونه هم دغه کړئ جی۔ زمونږ جی نن سبا ضلع دیر، زمونږ د ضلع دیر سره تعلق دے نو په باجوړ کښ چه کوم آپریشن شروع دے جی نو هلته چه کوم د باجوړ اوسیدونکی خلق دی، هغوی ته واحد لار یو دیر دے چه هغه دیر ته راځی، هیلتھ ډیپارټمنټ طرف ته زمونږه صرف دا خواست دے چه لکه هلته غټ هسپتال تیمرګره هسپتال دے چه ډسټرکټ هیډ کوارټر هسپتال دے ، مونږ ته اوس دا اطلاع راغله چه هلته یو نمونه میډیسن نشته او هغه دومره Serious مریضان دی چه مونږه د خلقو نه ورته ډیرے چندے او کړے ، په چندو باندے لګیا دی او هلته خلق مریضانو له وینے هم ورکوی خو هلته نه Proper ایمبولنس سسټم شته چه هلته Proper لکه څنګه چه پکار دہ چه دومره غټ آپریشن روان دے ، پکار دا دہ چه صوبائی حکومت او مرکزی حکومت، زۀ وایم چه یواځے دا صوبائی حکومت هم نه شی کولے ، هلته پکار دا دہ چه Proper میډیسن خاصکر د Anti-biotic ډیر زیات کمے دے ، په هسپتالونو کښ بالکل میډیسن نشته، خلق په چندو باندے مریضانو د پاره بندوبست کوی او په هغے کښ زیات زنانه دی او ماشومان دی چه کوم کسان د هغه ځائے نه راروان دی، نو لهذا زمونږ، او بله یو غټه، زۀ ستاسو په ذهن کښ دا راوستل غواړمه چه مونږ ته یو بله مسئله پیښه دہ، خاصکر ضلع دیر ته چه مونږ ته دا خدشه دہ چه هسے نه دا کوم کسان چه راروان دی او د هغه باجوړ نه راځی چه په دے کښ داسے خلق را نه شی چه هغوی دلته زمونږ د دیر امن و امان تباه کړی، نو لهذا حکومت د په دے باندے سوچ اوکړی چه کم از کم د دغے د پاره یو خاص انتظام اوکړی چه په دے کښ هسے هغه شرپسند عناصر را نه شی۔ زمونږ دغه یو څو ګزارشات دی۔ زۀ ستاسو ډیره شکریه ادا کوم، تاسو مونږ له ټائم راکړو او بله خبره دا دہ، زما ډیر جی، لکه هلته ډیرے زیاتے مسئلے دی، لکه د ایمبولینس متعلق، د هغے خلقو د پاره نه داسے ټینټونه شته چه هغه ټنټونه

اولگوی، مونږه په سکولونو کښې، په خپلو کورونو کښې خلق ډیره کړې دی۔ بله خاصکر که صوبائی حکومت ئے کوی او مرکزی حکومت ته هم زمونږ درخواست دے چه د دغه خلقو د پاره د Proper کیمپ بندوبست او شی او په هغے باندے خاص دا خیال او ساتلے شی چه په دے کښې کوم خلق دی، کوم ټائپ خلق دی؟ نو دا به ډیره مهربانی وی۔ زما دا درخواست دے چه کم از کم په دے څیز باندے فوراً ډی سی او ته یا د هغه ځائے ایس پی ته اطلاع اوکړے شی او که هغه د دے ځائے نه څومره ایمبولینسے تلے شی جی چه هلته ورشی او د هغے خلقو امداد او شی۔ ډیره مهربانی۔

جناب سپیکر: ستا چه کومه خبره راغلے وه، هغه خو په چراغان باندے وه او خبرے د بلا ډیرے نورے او کړے۔ وزیر صاحب۔ محمد علی خان، محمد علی خان۔

میاں افتخار حسین (وزیر اطلاعات): پوائنٹ آف آرڈر جناب سپیکر۔

جناب سپیکر: پوائنټ آف آرډر مخکښې راغے، ورکړئ میاں صاحب ته موقع ورکړئ؟

جناب محمد علی خان: سپیکر صاحب مائیک هم ما له راکړے دے۔

جناب سپیکر: وزیران صاحبان تاسو نه هم زیات فریاد کوی۔

جناب محمد علی خان: سپیکر صاحب، ستاسو ډیره مننه، مائیک مو ما له راکړے دے، ما واورئ، ډیر وخت نه، هغه بل سیشن نه پاڅو او کښینو، پاڅو او کښینو، نن به مو اورئ۔ وزیر پته نه لګی، منسټران صاحبان نن مطالبے کوی نو مونږ به څه اووایو؟

جناب سپیکر: فلډ باندے خبره او کړئ خو مختصر۔

جناب محمد علی خان: فلډ باندے وایم سپیکر صاحب، چه پیښور ضلع باندے خبره اوشوله، ډیره افسوسناکه واقعه وه۔ قرارداد پرے پاس شو خو سپیکر صاحب، چه شبقدر ته راشے، د یو هفتے نه بازار کښې او هغے سره خواؤ شا کلو کښې اوبه ولاړے دی او نن هم دا حال دے، زهٔ سحر راتلمه، زهٔ په سړک، په روډ نه یم راغلے، زهٔ په کلو کوڅو کښې راوتے یمه۔ د اوبو نکاسی نشته دے، Encroachment د لاسه ټولے چینلے دی، کوم د اوبو ځایونه دی، هغه بند دی

او اوبه هغه رنگ ولاړے دی، کورونو کښې هم ولاړے دی۔ کورونو ته یو Already تکلیف دے، بازار ته تکلیف دے۔ دا درخواست مو دے، دا اپیل مو دے چه فوری د د اوبو نکاسی او بیا د ایریگیشن منسٹر صاحب ناست دے، دوئ ته اووایئ چه دا Encroachment د وران کړے شی او دا کوم چه چینلے دی، کوم د اوبو لارے دی، هغه د کهلاؤ کړے شی او د اوبو لارے ټولے د گند بلا نه ډکے دی، نکاسی بند ده، اوبه ټولے په روډ روانے دی۔ دے سره مسټر سپیکر، ملگرو خبره اوکړله خو دوئ ته شاید چه علم نشته چه صرف دوئ وائی په دیر د باجوړ دا خلق روان دی، په مهمند ایجنسی او په شبقدر باندے روزانه په شلونو گاډی، بلکه سو پورے گاډی راځی، هلته زمونږ شبقدر کښې هم ډیره دی، مونږ سکولونه هم ورته خالی کړی دی، پیښور ته هم رارروان دی، مونږه په خپله طریقه باندے د هغه خلقو مدد کوؤخو هغوی د پاره یو کیمپ پکار دے فوری طور چه هلته یو کیمپ هم جوړ شی، منډه کښې خو په هغه لار دے خو پیښور، په شبقدر، دیخوا پیښور کښې هغوی له چه فوری یو کیمپ جوړ شی۔

جناب سپیکر: ټهیک شوه جی۔ میاں صاحب! تاسو څه وئیل؟

وزیر اطلاعات: بسم اللّٰه الرحمٰن الرحیم۔ د ډیر وخت نه پس رشتیا خبره دا ده چه څلور پینځه ځله په میډیا باندے دا خبره اوشوه، په انفارمیشن، ما ډیر ځله کوشش اوکړو خو ستاسو طرف نه پته نشته ولے اجازت نه ملاویدو؟ بل قرارداد چه پیش شی او پاس شی، د هغے نه پس د ډسکشن هم هغه اهمیت پاتے نه شی چه د کوم ضرورت وی ځکه چه د هغے ټول نچوړ په قرارداد کښې پیش شو۔ مونږه دا خواست کولو چه د قرارداد نه مخکښې خبرے او شی، بهرحال تاسو چونکه په چیئر ناست یئ، ستاسو اختیار دے، هغه اختیار ته مونږه مطلب دا دے چه غوږ ایږدو خو لږ ډیر د هاؤس د ممبرانو خپل جذبات او احساسات وی او هغوی غواړی چه په وخت باندے خبره او کړی۔ اوس میډیا والا شته دے نه او د میډیا خلاف خبره کیدله، پکار دا وه چه ما هغه خبره په هغه ټائم کړے وے نو ډیر ښه به وه۔ بیا ستاسو د طرف نه پرے ډیر خوږ رولنگ راغلو چه "او کړے دے، کم ئے کړے دے"، لږ په دے خبرو کښې گزاره پکار وی، لږ په خپلو جذباتو باندے کنټرول پکار وی ځکه چه دا خبره خلق صرف د نمود و نمائش په بنیاد خو اوکړی خو د

هغے کوم تاوان چه مونږ ته رسی، بیا په هغے باندے چا ته اندازه نه لګی۔ دا ډیره آسانه خبره ده چه انفارمیشن ټهیک نه دے، دا ډیره آسانه خبره ده چه ټی وی ټهیک نه دے، دا ډیره آسانه خبره ده خو سوال دا پیدا کیږی چه کوم داسے یو وخت دے چه دے میډیا شو کړے نه دے؟ دلته د دے هاؤس یو ممبر وائی چه که هیلی کاپټر راغلے دے، نه ئے دے شو کړے، که خلق په مینځ کښې ګیر وو، نه ئے دی شو کړی، که موقع باندے تلی دی، نه ئے دی شو کړی، که وزیر اعلیٰ تلے وی، دوئ نه وی تلی، که وزیر تلے وی، هغوی نه وی تلی، دا بیله خبره ده چه سپیکر صاحب هغه وخت نه وو خو چه بیا راغلے دے، هغه د پاره هم دا میډیا هلته حاضره وه۔ میډیا د خپل طرف نه خپل Role play کړے دے۔ که زمونږه د دے صوبے ټی وی نشته، دے کښې قصور د چا دے؟ که زمونږ په میډیا باندے خپل کنټرول نشته، په دے کښې قصور د چا دے؟ ټوله میډیا چه کوم ده، هغه د یو خاص ځائے نه نشر کیږی۔ پکار دا دی چه تاسو نن ټولو دا وئیلے وے چه مونږ د صوبے میډیا ته آفرین وایو خو چه څنګه په نورو مدونو کښې ظلم کیږی، داسے مونږ سره په میډیا باندے هم ظلم شوے دے، پکار ده چه د هغے مونږ سره انصاف اوشی۔ زۀ ډیر افسوس سره دا خبره کوم چه د دومره ذمه وار فورم نه د خپلے صوبے هغه د میډیا خلق چه هغوی مونږ سره ډیرے خوارئ کوی، په یو ټیلیفون باندے ټولو ته حاضر وی، هر یو وزیر ته حاضر وی، د هر یو څیز کوریج کوی، په دومره کمو وسائلو کښې نن هغوی دا ټول هر څه کړی دی او دوئ وائی چه، نن کوم ایم پی اے په دے خبره باندے احساس کړے دے چه زۀ دے سیلاب ته تلے یم او که نه یم تلے؟ کوم وزیر پخپله دا خبره کړ ے ده چه زۀ په دے موقع باندے تلے یم او که نه یم تلے؟ پخپله به حاضر نه یم او د بل نه به ګله کوم او کوم وزیر دے چه هغه د دے فنډ د پاره کیمپونه کهلاؤ کړی دی؟ کوم وزیر دے د پاره په دوکانونو ګرځیدلے دے چندے ئے غوښتی دی؟ کوم ایم پی اے دے چه هغه د دے میدان ته تلے دے؟ خپله خبره په بل، دا خو آسانه خبره ده چه زۀ به ئے په بل ورتپم۔ زۀ په هغوی باندے هم آفرین وایم او مونږ ته پخپله باندے افسوس دے، زۀ د نوښار اوسیدونکے یمه، د پیښور دا سیلاب ما پخپلو سترګو لیدلے دے خو زۀ د هغے صوبے اوسیدونکے یم چه په ما هر کال سیلاب راځی۔ زۀ نه شم وئیلے چه هر کال

په ما راځي نو چا تپوس کړے دے؟ زۀ په دے خبره نن دا تاسو چه اووئيل چه سل کاله پس راغلو او ټولو خلقو تپوس کړے دے او چه هر کال راځي، چا تپوس کړے دے؟ کوم دلته ناست دی؟ د هغے به هم خبره په حساب باندے وی۔ هغه د پښتو خبره، وائی چه:

- ما وئيل چه زۀ به د رته ژاړم
  نن د شليدلے ګريوان وينم زړه مے چوينه

مونږه ته هم احساس دے، په هغه ورځ باندے تلے وو، په هغه ټائم باندے تلے وو، سيلاب چه راغلے دے او دے علاقے ته په پينځه بجے سيلاب رارسيدلے دے، ړومبے کلے ئے وهلے دے او آخيری کلی ته چه راتلو نو نهنيمے بجے وے او مونږه په لس نيمے بجے په سيلاب کښې حاضر وو۔ د ټولو ملګرو سره په ميدان باندے ولاړ وو ګرځيدو، ميډيا ورله زمونږ نه مخکښې تلے وه۔ رحيم داد صاحب تلے وو، زما نه لږ مخکښې تلے وو، ټوله ميډيا ورسره وه۔ د هغے نه پس وزير اعلیٰ صاحب راغلے دے، بشير بلور صاحب راغلے دے او دا ټول خلق په هغه موقع باندے موجود وو۔ اوس که زما د آواز اثر په چا نه کيږی، که زما بچے مری او په چا اثر نه کوی، که زما کور برباديږی او په چا اثر نه کوی، دے کښې د ميډيا قصور دے؟ ميډيا خپل شکل په هغه باندے ښودلے دے۔ که د پنجاب په ورکوټی آواز باندے خلق لبيک وائی او زما په درروند آواز باندے لبيک نه وائی نو زۀ د په دے باندے فرياد اوکړم؟ په کوم مد کښې مونږ د چا نه کم يو؟ په يو مد کښې هم مونږ د چا نه کم نه يو او دا بيله خبره ده، ما په ډير اعداد و شمار سره دا خبره کول غوښتل خو چونکه دا خبره د قرارداد نه پس دومره موثره ده نه خو زۀ به په دے خبره چه د سپيکر صاحب چونکه د خپلے حلقے په حواله د دے سره تعلق وو، او قرارداد پاس شو نو د دے خبرے اهميت په هغه شکل کښې پاتے نه شو، دا خبره ډيره اوږده شوه او چه ډيره اوږده شی هغه رنګ خوند ئے پاتے نه شی خو د حاجت په حاجت، چه حاجت پوره شی بيا ځوک په چا کار نه کوی، وائی:

- د ليونئ حاجت پوره شو
  په لاره ځی په کاڼو اوولی زيارتونه

نو دلته پکار دا ده، زهٔ خپله خبره په دے باندے کول غواړم چه دلته زمونږه ټول حکومت چه په دے ځائے کښ کومه حصه اغستے ده، زمونږ وسائل کم دی، د هغے باوجود زمونږه حکومت په دے کښ خپله حصه اغستے ده۔ زهٔ په دے موقع د سندھ د حکومت ډیر مشکور یم، دلته هیچا دا خبره اونکړه، په میډیا کښ راغلے ده، په ټی وی راغلے ده، په اخباراتو کښ راغلے ده، تاسو سره چه څوک امداد کوی، د هغوی نوم هم نه اخلئ؟ صرف تنقید ښه خبره ده؟ حقائق تسلیمول نه دی پکار؟ د چا صفت نه دے پکار؟ ما له د سندھ حکومت د پنځوس لکھو دیارلس ټرکونه رالیږلی وو، مونږ دلته آر سی او او دلته ډی سی او ته حواله کړی دی، هم په دغه ریلیف فنډ ونو باندے دغلته تقسیم شوی دی۔ د پنځوسو لکھو، د شلو لکھو دوائی ئے رالیږلے ده، مونږه دے ځائے ته حواله کړے ده۔ زهٔ د دے اسمبلئ د فلور نه د سندھ د حکومت د زړه د کومی نه مشکور یمه چه په دے سخت وخت کښ ئے مونږه یاد کړی وو او په دے وخت باندے چه کله دا وخت راغلو، په ابتداء کښ مرکزی حکومت هم مونږ ته ریلیف فنډ کښ ټینټونه رالیږلی وو ایمرجنسی کښ۔ دے کښ شک نشته چه نقصان زیات شوے دے، امداد به کم وو خو چه چا یاد کړی یو او د هغوی یادداشت یاد کړو نو هغوی به مونږه یاد کړی کنه۔ زهٔ مرکزی حکومت هم په دغه ټائم باندے یاد کړے یم او د دے نه هندوستان د هغوی د ایمبیسئ په Through باندے مونږه ته د همدردئ او د ریلیف آواز شوے دے۔ ګرانو ملګرو، زهٔ په دے وساطت دا خبره کول غواړم چه اوس مونږ سره ټول خلق امداد کول غواړی۔ دا خبره ستاسو په نوټس کښ زهٔ راوستل غواړم چه مونږ سره بهر ملکونه هم امداد کول غواړی، مونږ سره این جی اوز امداد کول غواړی، دلته زمونږ د سوشل ویلفئر منسټر نن نشته، هغه دے اجلاس له تلے دے اسلام آباد ته او په دے چه مونږ ته فنډ راځی خو زمونږه دغلته چه د Natural Disaster Management Cell کوم مشر جنرل فاروق دے، هغه وائی چه زما نه مو اجازت نه وی اغستے نو امداد به نه ځی۔

آوازیں: شیم، شیم۔

وزیر اطلاعات: دا دومره ایمرجنسی ته ګورئ، دومره سیلاب ته ګورئ او د دنیا امداد راغلے دے، هغه ئے ایسار کړے دے چه زما اجازت نه وی نو نه به ځی۔

یو خو هسے هم په هر ځائے باندے فوج قبضه دے او چه زما په ایمرجنسی ریلیف باندے هم فوج قبضه وی او هغه دے ته انتظار کوی چه زما نه به اجازت اخلے، دا یوه نشه ده۔ وزیر اعظم صاحب سره زمونږه وزیر اعلیٰ صاحب رابطه کړے ده او ورته ئے وئیلی دی چه زمونږه دا امداد ریلیز کړئ۔ زمونږه سوشل ویلفئر منسټر پخپله باندے هم خبره کړے ده، زۀ د دے اسمبلئ نه سپیکر صاحب، ستاسو په وساطت دا خبره کوم چه آخر داسے څه خبره ده چه زمونږ په هره خبره کښ رکاوټ اچولے کیږی؟ زۀ به مرم نو هم به رکاوټ اچولے کیږی، ما به سیلاب اوړی نو هم به رکاوټ اچولے کیږی، چه ما له این جی او فنډ راکوی، ما له این جی او امداد راکوی، دۀ ته څه تکلیف دے چه دے وائی چه ما نه به اجازت اخلی؟ او بیا څه وائی، یو اجازت نه، هر ځل، هر ځل چه شے راځی نو زما نه به اجازت اخلئ۔ ډیر افسوس دے، د دے نه به چا ځان نه وی خبر کړے، مونږه نن دے اسمبلئ نه پکار دا ده چه دا خبره په ډیر شدت سره اوکړو چه دا څومره فنډ دوئ چه زمونږ دا امداد ایسار کړے دے، د دے هم مذمت کوؤ او فوری طور د زمونږه د دے فنډ د ریلیز کیدو اعلان اوشی چه دلته زمونږه خلقو ته چه کوم نقصان دے چه هغه زر تر زره هغوی ته ملاؤ شی۔ زۀ ـــــ

<u>ملک قاسم خان خټک</u>: جناب سپیکر صاحب، ټولو منسټرانو اووئیل چه د میډیا رول، پکار دا وه چه دۀ وئیلے وے چه زۀ افسوس کوم، مخکښ به Improvement کوم۔ دے هم دا وائی چه دومره مشکلات دی، دے انفارمیشن منسټر دے، دے ولے پریس کانفرنس نه کوی او مونږ ته حالات بیانوی؟ مونږ ټول دۀ سره یو، پکار دا ده چه دا حکومت، مونږ ټول، دا ټول خلق تا سره دی، تۀ ولے ژاړے؟ چه تۀ ژاړے نو زمونږ څه گناه ده؟

<u>جناب سپیکر</u>: مختصر کړئ جی، خبره مختصر کړئ۔ بشیر خان به دا خبرے کوی، Winding up به بشیر خان کوی۔

<u>ملک قاسم خان خټک</u>: جناب سپیکر صاحب، په مرکز کښ د اے این پی حکومت دے، دا د اے این پی دے، د جمیعت علماء اسلام حکومت دے، دا د پیپلز پارټئ حکومت دے، دا د مسلم لیگ (ن) مونږ سره ملگری دی، بیا چه مونږ سره دومره

ازغی دی، بیا مونږ په دے اسمبلئ کښی ناست ولے یو؟ سر، هر څوک دا وائی، مونږ پخپله هم دا وایو، پکار دا ده چه میډیا۔۔۔۔

وزیر اطلاعات: زهٔ جی، دا خبره راغونډوم۔ زما دوئ ته ریکویسټ دے، زهٔ دوئ ته دا خپله خبره کوم۔۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: کښینئ ملک صاحب۔

وزیر اطلاعات: زهٔ ډیر افسوس سره، په دے بنیاد باندے ما ته احساس دے چه زهٔ حکومت یمه، ما ته احساس دے چه زهٔ وزیر یم، زهٔ چه نن د مرکز خبره کوم او دا د کوم فنډ دا انچارج یادوم، دا هم د حکومت حصه ده خو دا زمونږه د ټولو مشترکه خبره ده او زهٔ ئے ستاسو په علم که راوستل غواړم۔ که تاسو ته په دے هم تکلیف رسی چه زهٔ مو خبروم نو بیا د پاره به مو مطلب دا دے چه داسے په وخت نه خبروم۔ زهٔ۔۔۔۔

ایک معزز رکن: جناب سپیکر۔۔۔۔۔

وزیر اطلاعات: تهٔ لږ کښینه، دا خو جلسه نه ده چه اجازت درکړی نو کوے به کنه۔

جناب سپیکر: کښینئ، No cross talks، بس ختمه کړه، میاں صاحب، راغونډه کړه۔ بشیر خان! ستاسو نمبر دے دے پسے۔

وزیر اطلاعات: زهٔ دا خبره، ما په دے خبره کول غوښتل چه دلته تعداد د ټولو ضلعو، زما په نوښار کښی د دے نه اوس یو وبا راغلے ده، هغه بله ورځ دوه سوه کسان د پېښو په هسپتال کښی داخل شوی وو او پرون نه هغه بله ورځ دوه ماشومان مړه شوی دی او نور خلق په هغه وبا کښی شامیلیږی او داسے په سوؤنو باندے دا تعداد اورسیدو۔ دا هم د دے سیلاب په نتیجه کښی شوی دی خو چونکه په پیښور کښی ډیر په شدت سره سیلاب راغلے دے، زهٔ د دے حیثیت کمول نه غواړم، دلته زهٔ د وزیر په حیثیت هم، خو د یو ممبر په حیثیت ستاسو علم کښی راوستل غواړم او هیلتھ ډیپارټمنټ ته وئیل غواړم چه د دے زر تر زره نوټس واخلی او دا وبا چه کومه راغلے ده، چه د هغے زر تر زره تپوس اوکړی۔ زهٔ یوه خبره۔۔۔۔

جناب سپیکر: شکریه، میاں صاحب، بس۔

وزیر اطلاعات: زهٔ جی، په دے ئے ختموم جی، په دے ئے ختموم چه د لته یو خبره اوشوه، پرون چه کومه دهماکه شوے ده، زهٔ پخپله هسپتال ته تلے یم، ما زخمیان هم کتلی دی، ما هغه مړی هم کتلی دی، رشتیا خبره دا ده چه کوم کوم ظلم چه په کومه طریقه دے، تاسو ټول زیات ترے خبر یئ او د سړی زړه درد کوی خو درد هغه وخت نور هم سیوا شی چه ما په دے دولسو مړو کښ یو ماشومه اولیده، د شپږو کالو ماشومه وه او مور پلار سره واده له روانه وه او د هغے په ویښتو کښ لا هغه ګل لګیدلے وو چه هغه هغه واده له تلله، هغه چه سړے اووینی، جذبات خو د انسان ډیر د قابو نه بهر کیږی خو زهٔ دا خبره ضرور کوم چه مونږه د دغے دهشت ګردو، کوم خلق چه د دے ملک حالات خرابول غواړی، کوم چه زمونږ بچی په وینو کښ لامبول غواړی، کوم چه زمونږ د خلقو د جان و مال د تحفظ د پاره خطره جوړه شوے دی، مونږه دا خبره کول غواړو، دا بار بار خبره اوشوه چه زمونږه اوس هم هغه موقف دے چه که چرته د امن خبره وی، مونږ مذاکرات کوؤ، افهام وتفهیم کوؤ، وروروِلی کوؤ، منت کوؤ، زاری کوؤ چه اے حلقو، بس دے چه دا څومره وینه زمونږ تویے شوه نو دا ډیره ده، څومره بچی چه زمونږ قتل شول، دا ډیر دی، څومره چه زمونږ د خوئیندو مئیندو پړونی په هوا کښ والوتل، دا ډیر دی، څومره چه زمونږ نیکونه، پلاران مړه شول نو دا ډیر دی، څومره چه زمونږ د نیکونو ادیرے هوارے شوے، دا ډیر ے دی، څومره چه زمونږ د وطن خاروے ایرے شو، دا ډیر ے دی، بس زمونږ د پښتنو د ګریوان نه لاس اوباسئ۔ بس دے نن مونږ په شریکه د دے خبرے آواز کوؤ چه وروروِلی کوؤ، مینه کوؤ، محبت کوؤ ،امن غواړو خو که څوک په دے لاره باندے نه راځی، د مینے په ژبه باندے نه پوهیږی، د وروروِلئ په ژبه نه پوهیږی، د محبت په ژبه نه پوهیږی نو دا زمونږ مجبوری ده، دا زمونږ دے قوم چه مونږه له ووټ راکړے دے د دوئ د خپل مال حفاظت، دازمونږ ډیوټی ده۔ دلوئے خدائے په مخکښ به مونږ داګواهی کوؤ چه زمونږ سره اختیار وو او په دے قوم ظلم کیدو، مونږ دوئ له څه کول؟ نومونږ به هومره مجبوره، په دے مجبور یو چه د دغے ظالمانو خلاف، د دغے دهشتګردو خلاف مونږه یو موټے شو او د خپل حکومت هغه طاقت

استعمال کړو چه دا ظالمان نیست و نابود شی او زمونږ قوم د آرام ده زندګئ تیرولو قابل شی۔ (تالیاں) ډیره مننه، ډیره شکریه، والسلام۔

جناب سپیکر: بشیر بلور صاحب، دا ډیرے ښے خبرے دی، راغونډے ئے کړئ۔

جناب بشیر احمد بلور[سینئیر وزیر(بلدیات)]: سپیکر صاحب، ستاسو شکر گزار یمه جی چه تاسو ما ته ټائم راکړو۔۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: بشیر بلور صاحب! ایک Wind up، کریں یہ کوئسچن، آپ کے۔۔۔۔۔

سینئیر وزیر (بلدیات): سپیکر صاحب! زۀ ستاسو شکر گزار یمه۔ سپیکر صاحب، زمونږ دے ټول هاؤس کښې زما دے رونړو خبرے اوکړے په سیلاب باندے او هر چا د خپل خپل ډسټرکټ خبره اوکړله۔ سپیکر صاحب، داسے حالات ټول عمر راځی۔۔۔۔۔۔

ایک معزز رکن: جناب سپیکر۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: د دے د پاره بله ورځ بیا شته، په هغے باندے به بیا ټول تفصیلی بحث اوکړو، اوس کښینئ۔

سینئیر وزیر (بلدیات): سپیکر صاحب، دا سیلاب زمونږ په دے صوبے کښې هم همیشه راځی، داسے سیلاب په پنجاب کښې هم راځی، په بلوچستان کښې هم داسے سیلاب راځی، په سندھ کښې هم راځی خو دا کوم سیلاب چه راغلے وو، دا یو خصوصی سیلاب وو۔ دا په دے پیښور ډسټرکټ کښې چه کومه تباهی راغلے ده، دا زما خیال دے پنځوس کاله مخکښې چرته داسے سیلاب په دے ټول ملک کښې نه وو راغلے۔ سپیکر صاحب، دا یو د اوبو تندر وو چه هغه پریوتو او هغه دومره لوئے سیلاب جوړ شو۔ زمونږ دے رونړو خبرے اوکړلے، دا څنګه چه میاں صاحب اووئیل چه پینځه بجے سیلاب د هلته نه روان وو او بیا چه کوم وخت دلته رارسیدو نو مونږ چه کوم وخت لاړو نو نیمه گهنټه مخکښے دلته کښې اوبه راغلے وے۔ سپیکر صاحب، زما رونړو دا هم خبره اوکړله چه یره دا مخکښې انفارمیشن ولے نه دے شوے؟ دا طریقه چه ده نو دا همیشه په دریابونو کښې چه سیلاب راځی، د هغے سسټم شته خو داسے د خدائے د طرف نه یو آسمانی آفت چه راشی نو هغے ته پریس سسټم نشته چه هغه خلق مخکښې انفارم کړی۔ تاسو

اولیدل چه دازلزله راغله، هیڅوک پرے پوهه نه شول او زلزله راغله او دنیا تباه شوله نو داچه چرته کښ په دریابونو کښ اوبه راځی، سیلاب راځی نو د هغے سسټم شته خو د دے تندر د اوبو سسټم هیڅ چرته اوسه پورے نه دے پیدا شوے چه هغه مخکښ اطلاع ورکړی-----

<u>جناب عبدالاکبر خان</u>: جناب سپیکر، زما ریکویسټ دا دے چه د سوات نه اوبه راځی نو د لته پیښور کښ چه اوبه راځی نو د وئ اطلاع نه شی ورکولے ؟-----

<u>سینیئر وزیر (بلدیات)</u>: دا د باړے نه تندر دلته کښ پریوت، دا تندر دلته کښ پریوتو-----

<u>جناب سپیکر</u>: په دے کښ اصلی مسئله ده خو هغه دا ده چه دوئ په Wind up کښ خبره ختمه کړی۔

<u>سینیئر وزیر (بلدیات)</u>: دا هغه اوبه نه وے، دا د اوبو تندر وو نو په دے وجه Unexpected حال وو او په هغے باندے اطلاع نه شوه کیدے۔ سپیکر صاحب، ځنګه چه میاں صاحب اووئیل، مونږه ساړھے دس بجے سپیکر صاحب، چیف منسټر هاؤس نه زۀ او چیف منسټر صاحب روان شو باوجود د دے نه چه ټولو انټیلیجنس ایجنسیز ورته اووئیل چه تاسو مه ځئ هلته، مونږ اطلاع نه ده کړے، سیکورټی نه شی کیدے۔ هغوی اووئیل چه هر څه چه کیږی زما قوم په اوبو کښ پروت دے او نن په تکلیف کښ دے نو زۀ به خامخا په موقع ځم، نو زۀ او هغوی چه روان شو نو هلته کښ میاں صاحب مونږه اولیدو۔ زمونږه نه مخکښ رحیم داد خان او عالمګیر خان ایم این اے صاحب هم رسیدلی وو۔ دا مونږه ټوله علاقه اولیدله، ساړھے چار بجے مونږه واپس راغلو۔ بیا د ساړھے چار بجے نه پس زۀ او میاں صاحب، دواړه لاړو، متھرے ته او د لکړو علاقه چه ده، دا ټول مونږه لیدلی دی، یو یو ځائے ته تلی یو او بیا چه کوم وخت کښ دا حالات داسے پیدا شول او د هغے مناسب انتظامات کولو د پاره چه خبره شوه نو په هغے کښ زۀ تاسو ته دا عرض اوکړم چه هغه وخت کښ وزیر اعلیٰ صاحب آرمی او کور کمانډر سره خبره اوکړله۔ زمونږه په دے پیښور کښ زما په یاد کښ چرته کښ هیلی کاپټرے نه دی راغلی او خلق ئے نه دی ویستلی د سیلابونو نه، پهلا ځل

هیلی کاپټرے هم راغلے او آرمی هم راغله او بیا هغه موټر بوټس هم راغلل او خلق هغے موټر بوټس والو اویستل۔ مونږه د آرمی والو هم شکر ګزار یو چه بغیر د څه تعطل نه مونږه ته دومره فټافټ امداد ئے رارسولے دے۔ سپیکر صاحب، د کرائسس منیجمنټ خبره اوشوله، دا د کرائسس منیجمنټ حده پورے سیلاب نه وو، کرائسس منیجمنټ چه دے نو هغه یو مخصوص دغه د پاره وی۔ دا دومره لوئے سیلاب چه راغلو، داسے کرائسس منیجمنټ چه حکومتونه ئے هم نه شی کولے، دا کرائسس منیجمنټ چه دے نو دا به یو سیل وی چه هغه حکومت به سپورټ کوی۔ په دے کښې صوبائی حکومت پوره Involve دے، چه هغوی اونکړے شو نو کرائسس منیجمنټ سیل دومره لوئے حثیت نه لری چه هغه دومره لوئے کار سنهبال کړے شی۔ سپیکر صاحب، په دے کښې چه کومے خبرے مونږه کړی دی، همیشه تاسو ته علم دے چه دا هر یو کار چه شوے دے، دا Because of the encroachment، مونږ یو کلی ته لاړو چه هلته کښې دوه درے کورونه خراب شوی وو، دوئ دا کورونه چرته کښې جوړ کړے وو؟ بالکل د ولے د پاسه، د هغے دیوال بالکل د ولے په سر جوړ وو نو ما وئیل چه دلته به اوبه خیژی نو خامخا دا ستاسو کورونه به تاله کیږی نو سپیکر صاحب، یو خو ایریګیشن منسټر سره هم ما خبره کړے ده او دے کښې چیف منسټر صاحب یوه کمیټی هم جوړه کړے ده، هغه انشاءالله زهٔ تاسو ټول هاؤس ته دا عرض کوم چه په دے کښې Tuesday باندے میټنګ غوښتے دے، په دے کښې دا ټول ایریګیشن ډیپارټمنټ والا هم، دا ریونیوډیپارټمنټ والا هم، ډی سی او، آر سی او، سره د سی ډی ایم ډی، زمونږ د ټاؤن ناظمین چه کوم دی، د هغوی ټی ایم اوز دی چه د چا ذمه داری ده چه څنګه زما رونړو اووئیل چه اوبه ولاړے دی، هغوی اوسه پورے Suck کړی نه دی او په هغے علاقه کښې ټولے بیمارئ زیاتیږی، د هغے د پاره Tuesday باندے به میټنګ کوؤ انشاء الله او د دے به زر تر زره حل رااوباسو۔ سپیکر صاحب، دا نه ده چه بس سیلاب راغلو، مونږه تقریرونه اوکړل او لاړو۔ زهٔ په فلور آف دی هاؤس تاسو ته دا تسلی درکوم چه د دے به انشاءالله مونږه حل اوباسو۔ سپیکر صاحب، زما رونړو خبره اوکړله، مردان، چارسدے، ملاکنډ او ددیر نه چه دا خلق راغلل، د دوئ انتظامات کول غواړی، زهٔ ورته تسلی ورکوم

چه زهٔ به ډی سی او سره خبره کوم، انشا ءالله کوشش به کوؤ چه د حکومت چه څومره وسائل دی، وسائلو پورے به انشا ءالله د هغوی مونږ مدد کوؤ۔ زما رونړو خبره اوکړله چه هغه بله ورځ، پرون کور اوغورځیدو، یو ماشوم پاتے شو، په فلور آف دی هاؤس دا وایم چه انشا ءالله دا ماشوم چه دے، د هغه چه څومره پرابلمز دی، د تعلیم ایجوکیشن، هر څه بندوبست به حکومت کوی، حکومت د دے د پاره بالکل تیار دے۔ (تالیاں) سپیکر صاحب، تاسو ته دا زهٔ عرض اوکړم چه کومے پورے دا زمونږ ورور د Drain خبره اوکړله چه چارسده کښې په Drain کښې اوبه نه ځی او ډیر زیات ګند دے او صفا کیږی نه، هغه ما ورته اووئیل چه انشا ءالله Within a week او نه شی نو That T.M.O will not work in Charsadda جناب سپیکر صاحب، زمونږ حکومت چه هر څومره کوشش کوی چه مونږه د عوامو نه ووټ اغستے دے، د دے د پاره چه مونږه خدمت کوؤ او په خدمت کښې عظمت دے۔ زما رونړو ډیر ے خبرے اوکړلے چه بمباری اوشوله او دا اوشو، هغه چه په Law and Order situation باندے چه به خبرے کوؤ تفصیلاً نو دا هاؤس به انشا ء الله په Confidence کښې اخلو۔۔۔۔۔

<u>جناب سپیکر</u>: دا یو خبره باندے چه دا Encroachments به څنګه اخوا کوئ د دے خوړونو نه، د دے سیلابی نالو نه به Encroachments څنګه اخوا کوئ؟

<u>سینئر وزیر (بلدیات)</u>: ما تاسو ته عرض اوکړو چه د دے د پاره مونږه مینټګ غوښتے دے او انشاءالله په دے کښې مونږ ګورو چه مونږ څنګه دا Encroachments لرے کولے شو۔ تاسو ته یو عرض کوم چه ما هغه بله ورځ تپوس اوکړو د خپل سټاف نه، چه تاسو کوم وخت کښې آرډر کړے وو چه دا Encroachments immediately لرے کړئ، نو هغه ورځ ما ته هغوی، سی ایم ډی ډی والا اووئیل چه مونږ کوم وخت لاړو نو زمونږ سره دومره عمله نه وه چه څومره چه چا Encroachments کړی وو، هغوی چه څومره ټوپکے او څومره د هغوی خلق موجود وو، په دے وجه باندے وزیر اعلیٰ صاحب آرډر کړے دے چه Immediately چه کوم ځائے کښې داسے Encroachments وی نو انشا ءالله پولیس به هم ورسره وی او مونږه دا Encroachments به لرے کوؤ خو دا ده چه زهٔ تاسو ته دا عرض اوکړم چه کوم ما لیدلی دی، هغه دومره زیات

Encroachments دی چه د هغے د پاره زما خیال دے چه حکومت د د ے جوګه شی او حکومت هغه ټول Encroachments ختم کړی۔

جناب سپیکر: هغه ما چه کوم آرډر کړے وو، هغه Encroachments خلق پخپله راغلل او ستاسو ډیپارټمنټ ورله دوه ګاډی ورکړل او زما په خیال سبا پورے هغه Encroachments پخپله هغوی ختم کړل۔

سینیئر وزیر (بلدیات): هغه تاسو چه کوم لیدلی دی نو هغه بل دے او مونږه ته چه کوم ښودلے شوے دے نو هغے Encroachment کښ، په مینځ کښ د ملټری کالونی هم راځی، نو هغه Encroachment هغه شان دے، مونږه به نه کول خو ما دا وئیلی دی او زما خیال دے چه په میټنګ کښ به مونږه کوشش کوؤ چه د دے څه Diversion جوړ کړو۔ ما ډیپارټمنټ ته اووئیل چه مونږ د سیند اوبه غازی بروتها ته Divert کړو نو مونږه به دا څنګه نه شو کولے ؟ انشاءالله مونږ به دا کوؤ، مونږ به دا کوؤ۔۔۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: د ټولے صوبے په لیول باندے ؟ ټهیک شوه، ټهیک شوه۔

سینیئر وزیر (بلدیات): سپیکر صاحب! دا مسئله چه ده کنه جی، دا یوه سپیشل مسئله ده۔ ما خو تاسو ته اووئیل چه صوبے کښ هر ځل سیلاب راځی، سیلاب خو اوس هم په پنجاب کښ راغلے دے، سندھ کښ هم شته، بلوچستان کښ هم شته خو دا سیلاب یو قدرتی داسے آفت وو چه دا مخکښ نه دے راغلے نو په دے وجه باندے مونږه به ډیر زیات کوشش کوؤ او پیر صاحب ته وایو چه دا قرارداد چه کوم پاس شوے دے، په دے کښ د ټولے صوبے خبره شوے ده، انشاءالله ټولے صوبه کښ به کوشش کوؤ چه زمونږه څومره وسائل دی، د هغے په مطابق به مونږه خدمت کوؤ۔

Mr. Speaker: Thank you very much. Pervez Khattaj Sahib!

جناب پرویز خټک (وزیر آبپاشی): فلډ په دے صوبه کښ همیشه راځی خو د دے سیلاب درے وجے وی، یو نیچرل وی، یو د ډیپارټمنټ غلطی وی اویوه دعوامو غلطی وی۔ زمونږه په صوبه کښ چه کوم سیلابونه راروان دی، په هغے کښ په نیچرل خو مونږه هیڅ رکاوټ نه شو کولے خو په هغے کښ زیاتے غلطیانے د محکمے

دی او ورسره ورسره د پبلک دی۔ د محکمو دا مسئله ده چه مونږه نه د Drains صفائی وینو، نه مونږه Encroachments رکاوؤ، نه مونږه د خلقو کورونه رکاوؤ او نن زهٔ پخپله ارباب ایوب جان صاحب سره په یو ځو کلو کښې اوګرځیدم نو چه کوم کورونه مے کتل نو هغه په خوړونو کښې جوړ وو، د سیند په غاړه داسے جوړ وو چه دا سیند دے او یو فټ کښې ورسره کور دے، نو ما اووئیل چه که سبا مونږه دلته کښې پشته جوړوو، ته به دا کور ورانوے نو چه هغه کور نه ورانوی، مونږه پشته نه شو جوړولے نو سیند به څنګه رکاویږی؟ نو زیات تکلیف چه کوم دے نو هغه مونږه پخپله جوړ کړے دے۔ نو که دا بارانونه، که ستاسو یاد شی د نن نه بیس کاله مخکښې، پچیس کاله مخکښې خو به داسے برسات وو چه یو میاشت به باران وو، داسے ژړئ به وه چه په یخنئ کښې به دوه دوه میاشتے باران وو، نه سیلاب وو، نه طوفان وو۔ صرف سیلاب به په سیند کښې راتلو خو نن په کرک کښې سیلاب راروان دے، په کوهاټ کښې راروان دے، سوات کښې راروان دے، چترال کښې راروان دے، په دے ټوله صوبه کښې راروان دے نو آیا فکر خو پکار دے، سوچ پکار دے چه دا وجه څه ده؟ شل کاله مخکښې بارانونه ډیر وو، سیلاب نه وو۔ اوس بارانونه نشته او سیلاب دے۔ صرف د دوه ګهنټو باران باندے دومره سیلاب جوړ شی چه مونږه ئے حل نه شو راوستے نو د دے Permanent حل پکار دے۔ تقریرونه خو آسان کار دے، هر سړے به وائی چه دا هم شتے، دا هم شتے نو حل ئے چا سره څه دے؟ د دے حل شته او حل ئے صرف دا دے چه مونږه کښینو او مستقل یوه کمیټی جوړه شی ستاسو په سربراهی کښې چه په کومه علاقه کښې محکمه کار نه کوی، Encroachment کیږی چه رپورټ راځی او ایکشن پرے اغستے کیږی۔ چه کومه محکمه، څنګه چه زما ایریګیشن محکمه ده، په یوه حلقه کښې یو Drain نه صفا کیږی چه د هغے رپورټ راځی چه په هغے باندے مونږه عملدرآمد کوؤ۔ دغسے خو ناست وومه، ما ته به سبا د لسو اربو روپو سیکمونه د ایم پی ایز راکړی، ما سره به فنډ لس کروړه وی نو زهٔ به هم بے عزته کیږیمه او حکومت به هم بے عزته کیږی۔ نو حل ئے صرف دا دے چه یو داسے Permanent، ځکه چه سیلاب یو Natural calamity ده، نو د دے د پاره Permanent حل پکار دے او په هغے علاقو کښې کار پکار دے چه کوم

ځائے کښې مونږه سیلاب رکاولے شو۔ څنګه چه تاسو اووئیل هلته کښې ما اوکتل چه خوړونه چه کوم دی، نو په هغے کدایانے شوی دی، هلته کښې کورونه جوړ شوی دی او د سیلاب وجه صرف هم دغه ده، بله وجه نشته۔ د ارباب صاحب په حلقه کښې مااوکتل چه هلته کښې د یو غټ بند ضرورت وو، دوه درے کروړه روپئ پرے لګیدے، پکار ده چه لس کاله مخکښې دا جوړ شوے وو، په هغے باندے یوه روپئ نه ده لګیدلے، نو دغه وجه ده چه بڼهنئ نهر چه کوم ځائے دے، نو د دغے نه سیلاب پیدا شو، نو دغه بنیاد کتل پکار دی چه کوم کوم ځائے کښې مونږه سیلاب رکاولے شو په نیچرل طریقه باندے، د حکومت په فنډونو باندے؟ نو په هغے کښې که زهٔ یا یواځے کښینم یا کمیټی صرف انکوائری، انکوائریانے خو په دے پاکستان کښې مونږه چه پیدا شوی یو او کیږی، فائده ئے څه نشته۔ راځئ چه د خپل ذات احتساب اوکړو، راځئ چه کښینو، اوګورو چه کوم کار دے چه هغه اولنے دے او کوم کار ضروری دے او کوم نه دے؟ نو دا د دے Flood protection خبره ده، نو ماسره خو په صوبه کښې لس کروړه روپئ دی او د Flood protection په هره حلقه کښې د لسو کروړو ضرورت دے، نو په دے خو دا کار نه کیږی، نوپکار دا ده چه یو داسے سیل، کمیټی جوړه شی۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: ټهیک شوه جی۔

وزیرآبپاشی: چه هغه جوړه شی، یو منټ، چه هغوی دا ټولے خبرے سر ته اورسوی او دا ستاسو په سربراهئ کښې اوشی چه سبا مسئله نه جوړیږی۔ دویمه خبره، ریلیف، دا دے چه کوم زهٔ په دے کلو کښې اوګرځیدم، زمونږه په نوښار کښې خو هر وخت سیلاب راځی او په اوړو او په چینو باندے روزانه بے عزته کیږو، نو دا سلسله چه ده نو دا ټهیک نه ده۔ سیلاب والا غریبان په هغے خپل غم اخته وی او نور خلق راغونډ وی او اوړه هم لوټ کوی او چینی هم لوټ کوی او ځان ته ئے اوړی۔ د دے حل صرف دا دے چه دایوه کمیټی جوړه کړئ او په دے کښې مکمل Change راولئ، داچه کوم طریقه کار دے چه اوړه او چینی ورکړه او بے غمه شه، او یو تمبو ورکړه بے غمه شه، دا Change کړئ۔ کور په کور د هغے علاقے ایم پی اے او پټواری ځی او د هغے کور حالات د ګوری او په هغے کښې تباهی د ګوری او په موقع باندے د ورته Payment کیږی نو هله به خلق

خوشحالیږی او که نه په چیکونو پیسے ځی او په هغے کښې خلق کمیشنے اخلی نو دا د دے حل نه شی کیدے۔

جناب سپیکر: هال کښې به ټول چائے ښکو، د هغے نه پس دا پارټی لیډرز به کښېنو، پرویز خان چه کوم تجویز پیش کړو نو هلته زما چیمبر ته ټول مشران، داپارټی لیډرز د راځی۔

The sitting is adjourned till 9.30 A.M of Monday morning, the18th of August 2008. Thank you.

(اسمبلی کا اجلاس مورخہ 18 اگست 2008 بروز منگل صبح ساڑھے نو بجے تک کیلئے ملتوی ہوگیا)